

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

H. BRAECKMANS, Het wetboek van vennootschappen 1473

Rechtspraak

Verzekering – Motorrijtuigen – Rechtstreekse vordering van de benadeelde – Gedeelde aansprakelijkheid – Gevolg voor de omvang van de vergoedingsplicht van de verzekeraar
Cass. 22 oktober 1999 (*met noot*) 1492

Verjaring – Strafzaken – Stuiting
Cass. 19 december 2000 (*met noot van A. Vandeplas*, «Over de toebedeling van zaken aan een kamer van het hof van beroep») 1493

Arbeidsovereenkomst – Student – Sociale zekerheid – Bijdragen – Vrijstelling – Tewerkstelling van maximum een maand – Opeenvolgende arbeidsovereenkomsten van bepaalde duur
Arbh. Gent 23 november 2000 (*met noot*) 1493

1. Factuur – Toezending – Gevolg – **2. Verbintenis** – Zijdelingse vordering – Toepassingsvoorwaarden – Door rijksdwacht gevorderde garagehouder die foutief geparkeerde wagen wegtakelt – Zijdelingse vordering tot terugbetaling van takelkosten tegen bestuurder van foutief geparkeerde wagen
Vred. Oostrozebeke 2 juni 1998 1495

Europese rechtspraak «Rechten van de mens» in kort bestek

Art. 5, lid 4, E.V.R.M. – Recht op persoonlijke vrijheid – Vrijheidsberoving – Recht om op korte termijn een rechterlijke beslissing te verkrijgen over de wettigheid van de vrijheidsberoving – Vertraging bij de neerlegging van deskundigenverslag
E.H.R.M. 25 maart 1999 (*door A. Dierickx*) 1496

1. Art. 1 Eerste Protocol E.V.R.M. – Recht op eigendom – Verplichte overdracht van jachtrecht van eigenaar op zijn grond aan gemeentelijke jachtvereniging – Beperking op vrij gebruik van eigendom – Proportionaliteit – Schending van billijk evenwicht tussen algemeen belang en bescherming van individuele rechten – **2. Art. 11 E.V.R.M.** – Vrijheid van vereniging – Verplichte toetreding tot jachtvereniging – Beperking van het recht om niet tot een vereniging te moeten toetreden – Proportionaliteit – Principiële voorrang van door het E.V.R.M. gewaarborgde rechten op andere rechten – Miskenning van recht op vrijheid van geweten en godsdienst
E.H.R.M. 29 april 1999 (*door D. Van Eeckhoutte*) 1497

Art. 10 E.V.R.M. – Recht op vrijheid van meningsuiting – Pers – Publicatie in krant van lasterlijke beweringen, gebaseerd op gegevens van overheidsrapport – Geen eigen verificatie door krant – Veroordeling wegens laster en eeroof – Geoorloofdheid van de beperking van het recht op vrijheid van meningsuiting – Inmenging noodzakelijk in een democratische samenleving – Proportionaliteit – Algemeen belang van een geïnformeerd publiek debat over zaken van lokaal, nationaal en internationaal belang
E.H.R.M. 20 mei 1999 (*door A. Verdoodt*) 1499

Art. 10 en 11 E.V.R.M. – Recht op vrijheid van meningsuiting en vrijheid van vereniging – Verbod voor leden van leger, politie en veiligheidsdiensten om lid te zijn van een politieke partij en om deel te nemen aan politieke activiteiten – Legitiem doel en proportionaliteit tussen de grondrechtenbeperking en dit doel – Postcommunistische context van de maatregel
E.H.R.M. 20 mei 1999 (*door E. Brems*) 1501

Boeken

R.E. van Esch, Europese regelgeving betalingsverkeer (*door M. Tison*) 1502

K. Rimanque, De Grondwet toegelicht, gewikt en gewogen (*door M. Van der Hulst*) 1502

F.M. Noordam, Socialezekerheidsrecht (*door D. Simoens*) 1503

Yin-Yang, Van Mourik-Bundel (*door W. Pintens*) 1503

J.E.J. Prins, M.H.M. Schellekens, B.P. Aalberts, H. Geleijnse, P. Van Waelsden, De universiteitsbibliotheek in het databankenrecht: een juridisch perspectief op de vraag naar de noodzaak en wenselijkheid van een bibliotheek als informatieproduct (*door C. Malliet*) 1503

Mededelingen

Landschappen en monumenten – Schadevergoeding bij bescherming 1504

Colloquium: Cyclus Beursrecht 1504

Colloquium: De Re Ferenda 1504

Studiedag: Europees mededingingsrecht 1504

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Opgericht in 1931, verschijnt iedere week van september tot juni.

Hoofdredacteurs: René Victor (1931-1984), Edgar Boonen (1984-1993), Camiel Caenepeel (1993-1998)

Redactie: A. Van Oevelen (hoofdredacteur), E. Dirix, J. Laenens, J.R. Rauws, M. van Damme, A. Vandeplas

Redactiesecretaris: Mevr. C. Meeusen

Vaste medewerkers:

A. Alen, F. Aps, R. Boes, A. Carette, G. Debersaques, Gh. Dhaeyer, J. Erauw, M. Gelders, P. Humblet, W. Lambrechts, R. Leysen, J. Meeusen, H. Nys, I. Opdebeek, W. Pintens, P. Popelier, W. Rauws, D. Simoens, G. Suetens-Bourgeois, H. Vanhees, S. Van Overbeke, C. Van Schoubroeck, J. Wouters

Redactieadres: V.Z.W. Rechtskundig Weekblad
Mechelsesteenweg 210 bus 6
2018 Antwerpen
(redactiesecretariaat bereikbaar van 9 tot 12 uur)
Tel. 03/248.49.84
Fax 03/248.08.70

Abonnementen, advertenties: N.V. INTERSENTIA, Churchillaan 108, 2900 Schoten
tel.: 03/680.15.50 - fax: 03/658.71.21
Abonnementsprijs: 4.950 f., Advocaten-stagiair: 4.650 f., Studenten: 2.950 f.

Richtlijnen voor de auteurs:

De teksten van hoofdartikelen en annotaties worden, samen met een diskette (WP of Word) toegezonden aan het redactiesecretariaat. Getypt op anderhalve interlinie bedraagt een hoofdartikel bij voorkeur niet meer dan 25 bladzijden, een annotatie niet meer dan 6 bladzijden. De redactie dankt bij voorbaat alle auteurs voor het in acht nemen van deze richtlijnen.

ADVOCATENVENNOOTSCHAP

gelegen te Brussel,
van multinationaal niveau,
dynamisch en gespecialiseerd in de aankoop/verkoop
van vennootschappen en met een buitenlands
klantenbestand zoekt :

JONGE ZAKENADVOCAAT

(die spoedig vennoot zal worden)

de Kandidaat dient :

- 5 - 7 jaar kennis te bezitten met betrekking tot commercieel recht en het opstellen van overeenkomsten van fusies en "acquisitions";
- moet meertalig zijn : NL, FR en ENG;
- moet ambitieus zijn en over team spirit beschikken.

Bijzonder aantrekkelijke en motiverende financiële voorwaarden.

Gelieve uw dossier en C.V. te sturen t.a.v.
de Heer Jean-Pierre BECQUET,
BECQUET & SANDMARK INTERNATIONAL,
Theodore Decuyperstraat, 284 te
1200 Brussel.

Gebrevetteerd Hofleverancier van België

— UNIFORMIER —

Kledingfabrikanten en specialisten in toga's

DIRK NEVENS

Nieuwe steenweg 8 - 1731 Zellik ☎ (02) 466 09 05

Fax (02) 466 63 24

Molenstraat 23 - 9300 Aalst ☎ (053) 21 47 77

rue du Midi 175 - 1000 Bruxelles ☎ (02) 511 88 06

HET WETBOEK VAN VENNOOTSCHAPPEN¹

I. INLEIDING: BEHOEFTE AAN CODIFICATIE OP GROND VAN EEN WET

1. Het Wetboek van Vennootschappen (afgekort W.Venn.) werd ingevoerd door de wet van 7 mei 1999 en de reparatiewet van 23 januari 2001.² De wet is in werking getreden op 6 februari 2001.

2. Er waren verscheidene redenen om een codificatie door te voeren.³

Verscheidene inhoudelijke wijzigingen waren doorgevoerd zonder veel aandacht voor de structuur van de wet, en de verwijzingen (o.m. die inzake coöperatieve vennootschap naar de NV-bepalingen) konden worden verbeterd. De wet van 13 april 1995 (de zogenaamde reparatiewet) had de

noodzaak tot codificatie verhoogd o.m. door de invoering van de vennootschap met sociaal oogmerk en door de consequentie dat sedert die wet samen openlijk duurzaam handel drijvende vennoten als een commerciële maatschap werden gekwalificeerd.⁴ De opname van de bepalingen inzake vennootschap uit het Burgerlijk Wetboek in de in voornoemde reparatiewet van 13 april 1995 aan de Koning gegeven bevoegdheidsdelegatie inzake codificatie was om die reden verantwoord.⁵

3. Teneinde het probleem van de mogelijke onwettigheid van doorgevoerde verbeteringen of wijzigingen ten gronde uit te sluiten, en gelet op het advies van de Raad van State,⁶ heeft de minister van Justitie ervoor geopteerd om de codificatie van het vennootschapsrecht te realiseren door een wetsontwerp.

II. DOELSTELLINGEN VAN DE WETGEVER⁷

4. De wetgever opteerde ervoor geen algehele, inhoudelijke fundamentele wijzigingen door te voeren, maar alleen wijzigingen die noodzakelijk zijn om te komen tot een gestructureerd en samenhangend geheel.

De tweede – m.i. volledig verantwoorde – doelstelling van de wetgever was om alleen het vennootschappenrecht te codificeren en aan andere wetten (o.m. V.Z.W.-wet) niet te raken.

De derde optie van de wetgever was dat het volledige vennootschapsrecht aan bod moet komen. Op die grond werden het jaarrekeningenrecht, alsook een aantal bepalingen van de wet van 20 september 1948 en van de transparantiewet van 2 maart 1989 opgenomen in het wetboek.

⁴ Zie voor een commentaar op deze wet o.m.: H. BRAECKMANS, «De vennootschapswet van 13 april 1995: repareren of innoveren», *R.W.*, 1995-96, 1457-1496; *De nieuwe vennootschapswetten van 7 en 13 april 1995*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1995, 372 p.; *Het gewijzigde vennootschapsrecht*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Maklu, 1996, 507 p.; *De gewijzigde vennootschapswet*, K. BYTTEBIER (red.), Antwerpen, Kluwer, 1996; *Droit des sociétés: les lois des 7 et 13 avril 1995*, CENTRE JEAN RENAULD (Ed.), 1995, 374 p.

⁵ Zie aangaande het verschil tussen een coördinatie en een codificatie: F. HELLEMANS, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 382; zie ook A. BENOIT-MOURY, o.c., *Comptabilité et Fiscalité Pratique*, november 1999, p. 4, nr. 7.

⁶ Advies Raad van State, *Parl.St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/2, p. 299; zie ook *Parl.St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 1-2.

⁷ *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1938/1, p. 2; K. GEENS en F. HELLEMANS, o.c., in *Statutenwijziging doorgelicht*, KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSEN (red.), 5; F. HELLEMANS, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 384; zie voor een tabel van alle bepalingen die een herneming zijn van de oude teksten, die innoveren e.a.: M.A. DELVAUX en M. COIPEL, o.c., *J.T.*, 2000, 549; zie voor een verklaring van de structuur: K. GEENS, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 62 e.v.; zie voor een kritiek: H. DE WULF, o.c., *Gandaius*, Actueel V, Verslagboek, Gent, nr. 3 (te publiceren); zie voor kritiek: Ph. ERNST, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 417.

¹ Deze bijdrage is de verkorte versie van een tekst die werd geredigeerd naar aanleiding van de studieavond van het Centrum voor Beroepsvervolmaking in de Rechten van 5 maart (Antwerpen) en 8 maart (Gent).

² *B.S.*, 6 augustus 1999 en *B.S.*, 6 februari 2001; zie voor een commentaar van het W.Venn. o.m. A. BENOIT-MOURY, «Une nouvelle codification du droit des sociétés. La loi du 7 mai 1999, *Comptabilité et Fiscalité Pratique*, november 1999, 1-18; F. BOUCKAERT, «Wet van 6 augustus 1999 betreffende het wetboek van vennootschappen», *Notarius*, 1999, 381-382; M.A. DELVAUX en M. COIPEL, «Le code des sociétés», *J.T.*, 2000, 545-555; Ph. ERNST, Respons (n.a.v. de tekst: F. HELLEMANS, De codificatie van het vennootschapsrecht. Tijd voor «legislative governance»), in: *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1999, 414-427; K. GEENS, «Naar een codificatie van het vennootschapsrecht», in *Liber amicorum R. Vandelanotte*, Brussel, Ced. Samson, 1995, 221 e.v.; K. GEENS en F. HELLEMANS, «Het wetboek van vennootschappen. Bron van rust of aanzet tot verandering?», in *Statutenwijziging doorgelicht*, KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSEN (red.), Brugge, Die Keure, 1999, 3-36; F. HELLEMANS, «De codificatie van het vennootschapsrecht. Tijd voor legislative governance?» in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1999, 375-435; F. HELLEMANS, «Bespreking nieuwe wetgeving. Het wetboek van Vennootschappen», in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), Antwerpen, Kluwer, 2000, I.Bijl.2-1 tot I.Bijl.2-76; *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), Brussel, Bruylant, 1999, 395 p.; zie ook: H. DE WULF, «Het Wetboek van vennootschappen, grote schoonmaak en inhoudelijke wijzigingen in het Belgisch vennootschapsrecht», *Gandaius Actueel V*, Verslagboek, Gent, te publiceren. Het wetboek werd voorbereid en ontworpen door het Jan Ronse Instituut te Leuven en de Universiteit van Luik (C.D.V.A.).

³ Zie terzake terecht en uitvoerig: A. BENOIT-MOURY, o.c., *Comptabilité et Fiscalité Pratique*, november 1999, 1 e.v.; A. BENOIT-MOURY, «La naissance d'un Code des sociétés en droit belge», in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 55 e.v.; F. HELLEMANS, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 379-385; F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I.Bijl.2-1; M.A. DELVAUX en M. COIPEL, o.c., *J.T.*, 2000, 545; zie voor interessante historische en andere beschouwingen: A. BENOIT-MOURY, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 9-40; G. HORSMANS en Y. DE CORDT, «La portée et l'influence de la codification, in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (Ed.), 93-147.

III. DE NIEUWE STRUCTUUR VAN HET WETBOEK: BOEK 1 TOT BOEK 15

5. Omwille van transparantie en bruikbaarheid werden in de nieuwe structuur alle bepalingen die gemeenschappelijk zijn aan alle types van vennootschappen (zowel die met als die zonder rechtspersoonlijkheid) en alle bepalingen die gemeenschappelijk zijn aan alle rechtspersonen, samengebracht in boek 2, respectievelijk in boek 4. Om dezelfde reden werden identieke bepalingen (bijvoorbeeld inzake NV en BVBA) volledig herschreven.⁸

Op deze manier van legifereren bestaan twee uitzonderingen: de scharnierbepaling van art. 107 Venn.W. inzake Commanditaire Vennootschap op Aandelen (Comm.VA) die verwijst naar de regeling inzake NV, werd overgenomen in art. 657 W. Venn. Ook de suppletiefrechtelijke regeling inzake de algemene vergadering van de coöperatieve vennootschap, waarbij werd verwezen naar de NV, wordt behouden (zie art. 146, 4° Venn.W. en art. 382, tweede lid, W.Venn.).

De strafbepalingen werden geplaatst na de artikelen die door deze bepalingen worden beteugeld. Ook dit draagt bij tot de verbetering van de transparantie en de bruikbaarheid.⁹

IV. BESPREKING VAN DE WIJZIGINGEN: DE BOEKEN 1 TOT 15 VAN HET WETBOEK

6. De bepalingen van de verschillende boeken die op een of andere manier een wijziging brengen aan de bestaande regeling, worden hier zeer bondig besproken. Teneinde de consulteerbaarheid van de wijziging te verhogen, worden de artikelen hier besproken in de volgorde van het Wetboek en wordt hier geen verdere thematische indeling aangebracht.¹⁰

A. Boek 1: Inleidende bepalingen (art. 1 – 17 W.Venn.)

7. Dit boek heeft samen met boek 2 en 4 een algemene strekking.

Art. 1 W.Venn. geeft de definitie van de vennootschap. Deze bepaling is duidelijk geïnspireerd op art. 1832, eerste en tweede lid, B.W., als gewijzigd bij de invoering van de eenpersoonsvennootschap en de vennootschap met sociaal oogmerk.

8. Art. 2 W.Venn. is nieuw in de mate dat in §§ 1 en 4 de nieuwe benamingen maatschap, tijdelijke handelsvennoot-

⁸ *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 5; F. HELLEMANS, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 388; zie voor kritiek: Ph. ERNST, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 421. De verdienste van P. Nicaise en S. Maquet is in die optiek zeer groot: zie de tabel van 22 bladzijden aangaande de verschillende vennootschapstypes: P. NICAISE en S. MARQUET, «Constitution, structure et gestion des sociétés» in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 287-309.

⁹ Zie voor een systematische commentaar: H.D. BOSLY, en T. BOSLY, «La responsabilité pénale des personnes normales et le nouveau droit pénal des sociétés» in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 331-361.

¹⁰ Voor een thematische indeling van de wijzigingen: zie H. BRAECKMANS, «Het wetboek van vennootschappen», *CBR Jaarboek 2000-2001*, te publiceren, en de verwijzingen aldaar; F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2, 21 e.v.

schap (voorheen: tijdelijke vereniging) en stille handelsvennootschap (voorheen: vereniging in deelneming) worden gebruikt, zoals die in art. 46 en 48 W.Venn. worden gedefinieerd. Art. 2, § 2 duidt ook alle aanvaarde afkortingen aan: V.O.F., Comm.V., BVBA, CVBA en CVOA, NV, Comm.VA en ESV.¹¹ Art. 2, § 3, vermeldt LV als afkorting voor de landbouwvennootschap.

9. In titel 2 van boek 1 worden definities met een algemene draagwijdte opgenomen, hetgeen de consistentie van het Wetboek verhoogt.

In art. 4 W.Venn. wordt de beursgenoteerde («ge-noteerde») vennootschap gedefinieerd. Deze bepaling is geïnspireerd door art. 52bis, § 6 eerste lid, Venn.W. en door art. 1, § 2, van de transparantiewet van 2 maart 1989.¹²

In art. 5 tot 14 W.Venn. worden een aantal omschrijvingen uit het groepsrecht opgenomen.¹³ Deze bepalingen zijn veelal ontleend aan het jaarrekeningenrecht en het financieel recht (K.B. van 14 oktober 1991 tot bepaling van moeder- en dochtervennootschap, hoofdstuk III, deel I, IV, A van de bijlage bij het K.B. van 8 oktober 1976 inzake de jaarrekening en art. 2 van het consolidatiebesluit van 6 maart 1990 en art. 6 van het K.B. van 10 mei 1989).¹⁴

10. Art. 15 W.Venn. definieert het begrip «kleine vennootschap» (cf. art. 12, § 2, en 13, eerste en tweede lid, van de Boekhoudwet van 17 juli 1975). De definitie van «kleine groepen» in art. 16 W.Venn. is vereist om na te gaan of al dan niet een geconsolideerde jaarrekening moet worden opgesteld (zie art. 110 W.Venn.; cf. de criteria van het K.B. van 6 maart 1990).

B. Boek 2: Bepalingen gemeenschappelijk aan alle vennootschappen (art. 18-45 W.Venn.)

11. Art. 18 tot 45 W.Venn. bevatten woordelijk de bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek die op het vennootschapscontract betrekking hebben. Deze bepalingen vinden toepassing op alle vennootschappen, behoudens wanneer hiervan in de volgende boeken van dit Wetboek wordt afgeweken.¹⁵

¹¹ Merk op dat er een onverklaarbaar verschil is: V.O.F. met punten, BVBA, CVBA, CVOA, NV en LV zonder punten.

¹² Zie voor een bespreking: G. KEUTGEN en Ph. LAMBRECHT, «La dimension des sociétés-Emprunts au droit comptable et au droit financier», in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 222-236.

¹³ Terecht merken Keutgen en Lambrecht op dat het Wetboek geen definitie geeft van het concept «groep van vennootschappen»: G. KEUTGEN en Ph. LAMBRECHT, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), p. 215, nr. 5.

¹⁴ Zie voor een goede commentaar: KEUTGEN, G. en LAMBRECHT, Ph. o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 215 e.v.

¹⁵ De art. 1835 tot 1841 worden niet uit het Burgerlijk Wetboek overgenomen: zij betreffen de algemene en bijzondere vennootschap en hadden zelfs in 1804 nauwelijks nog enige betekenis. Sedertdien zijn deze bepalingen in onbruik. (TROPLONG, *Commentaire du contrat des sociétés au matière civile et commerciale*, Brussel, 1843, 105-106; *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 8). Bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek betreffende het vennootschapscontract die enkel gelden voor de vennootschappen die de vorm van een handelsvennootschap niet hebben aangenomen, worden opgenomen in boek 3.

C. Boek 3: De maatschap, de tijdelijke handelsvennootschap en de stille handelsvennootschap (art. 46-55 W.Venn.W.)

12. In boek 3 worden de vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid behandeld.

Art. 46 geeft een definitie van de maatschap. Om begripsverwarring te vermijden en duidelijk te maken dat het hier een welbepaald vennootschapstype betreft, wordt de term «maatschap» aangewend.¹⁶

Nieuw is ook de vervanging van de vroegere «tijdelijke handelsvereniging» door de term «tijdelijke handelsvennootschap» (art. 47 W.Venn.). Deze wijziging van de benaming is verantwoord: het betreft hier een vennootschap en geen vereniging.

Ook de wijziging van de vroegere handelsvereniging bij wijze van deelneming door de benaming «stille handelsvennootschap» («*société interne*») is nieuw (art. 48 W.Venn.). De wetgever vond hierbij inspiratie in het Duitse recht («*Stille Gesellschaft*»), het Nederlandse recht («*Stille vennootschap*») en het Zwitserse recht («*Société interne*»).¹⁷ De vroegere benaming «bij wijze van deelneming» was immers weinig sprekend.

D. Boek 4: Bepalingen gemeenschappelijk aan de rechtspersonen geregeld in dit Wetboek (art. 56 – 200 W.Venn.)

13. In boek 4 (art. 56 e.v. W.Venn.) worden grotendeels de art. 6 tot 14 en 178 e.v. Venn.W. hernomen. Deze bepalingen zijn gemeenschappelijk aan alle vennootschappelijke rechtspersonen. In beginsel (en behoudens specifieke uitzonderingen) zijn de bepalingen van boek 4 zowel van toepassing op de vennootschappelijke rechtspersonen, met inbegrip van de landbouwvennootschap (art. 789 e.v.

W.Venn.) als op de economische samenwerkingsverbanden (art. 839 e.v. W.Venn.).

14. In art. 56 tot 59 W.Venn. worden de internationaalprivaatrechtelijke bepalingen opgenomen.¹⁸ In de nieuwe bepaling van art. 56 W.Venn. wordt verwezen naar de werkelijke zetel. Deze formulering wijzigt de bestaande regeling niet (zie art. 197 Venn.W.: hoofdvestiging), maar sluit nauwer aan bij de bestaande rechtsleer en rechtspraak: zij bevestigt uitdrukkelijk de «werkelijke zetel-leer», die in verscheidene Europese landen wordt gevolgd.¹⁹

15. De regeling inzake de verbintenissen in naam van een vennootschap in oprichting (art. 13bis Venn.W.) wordt gewijzigd in de nieuwe bepaling van art. 60 W.Venn.²⁰ De nieuwe formulering is beter.

De discussie in de rechtsleer na de wet van 13 april 1995 (verkrijging van de rechtspersoonlijkheid vanaf de neerlegging van het uittreksel van de oprichtingsakte op de griffie van de rechtbank van koophandel) had betrekking op twee aspecten.²¹ In de eerste plaats rees de vraag of art. 13bis Venn.W. van toepassing was op de korte periode tussen het tijdstip van de oprichting en het tijdstip van de neerlegging van het uittreksel van de oprichtingsakte op de griffie van de rechtbank van koophandel. In de tweede plaats rees de vraag of de termijnen van twee jaar, resp. van twee maanden inzake de overname van de verbintenissen door de opgerichte vennootschap, moeten worden berekend vanaf het moment van de oprichting dan wel vanaf de neerlegging.

De meerderheid van de rechtsleer verdedigde de stelling dat de vennootschap pas is «opgericht» in de zin van art. 13bis Venn.W. nadat zij de rechtspersoonlijkheid heeft verkregen.²² Tot voor dit moment blijft de vennootschap» in oprichting». Een minderheidsopvatting in de rechtsleer

¹⁶ Merk op dat de Franse vertaling minder goed is («*société de droit commun*»).

¹⁷ Verscheidene auteurs hadden reeds kritiek geleverd op de term «vereniging»: zie o.m. J. VAN RYN, *Principes*, I, p. 310, nr. 445; H. DE PAGE, *Traité*, V, p. 15, nr. 4; V. SIMONART, *L'association momentanée*, Brussel, Créadif, 1989, p. 5-6, nr. 2; zie voor een commentaar van art. 48 en art. 54 W. Venn.: J. VANANROYE, «Art. 48 en art. 54» in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Kluwer, 2000.

¹⁸ Zie voor een uitvoerige commentaar: J. MEEUSEN, «Art. 56 – 59 W.Venn.», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Kluwer, 2000.

¹⁹ Zie uitvoerig: J. MEEUSEN, o.c., in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), art. 56-6 e.v.; G. VAN HECKE, m.m.v. K. LENAERTS, *Internationaal privaatrecht*, Brussel, Story, 1989, 348-349; G. SCHRANS en H. VAN HOUTTE, *Internationaal handels- en financieel recht*, Leuven, Acco, 1991, 76. Vergelijk met het Anglo-Amerikaanse recht, Nederland en Zwitserland, waar de incorporatieler geldt: cf. G. SCHRANS en H. VAN HOUTTE, o.c., p. 77; T. TILQUIN, «L'incorporation comme facteur de rattachement de la lex societatis», *Rev.Prat.Soc.*, 1998, 22 e.v.; J. WOUTERS, *Het Europese vestigingsrecht voor ondernemingen herbekeken*, Proefschrift K.U.Leuven, 1996, p. 597-599, nr. 593; zie aangaande een commentaar op het arrest van het Hof van Justitie van 9 maart 1999: G.A. DAL en A.P. ANDRE-DUMONT, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 207.

²⁰ Zie aangaande het oude art. 13bis Venn.W. en de interpretatieproblemen: J. RONSE, *De vennootschapswetgeving 1973*, Leuven, Story, p. 51 e.v., nr. 105 e.v.; M. COIPEL, «Dispositions communes à toutes formes de sociétés commerciales», *Rep.Not.*, t. XII, boek 2, 1982, nr. 234; P. VAN OMMESLAGHE en X. DIEUX, «Examen de jurisprudence, Les sociétés commerciales, R.C.J.B.», 1992, p. 660, nr. 37; J.L. SNYERS, «Verbintenissen aangaande voor een vennootschap in oprichting», *T.R.V.*, 1989, p. 168-169, nr. 4; zie ook Kh. Marche, 16 november 1981, *Rev.Prat.Soc.*, 1982, 157, met noot J. 'T KINT; Antwerpen, 19 januari 1984, *T.B.H.*, 1984, 617; zie aangaande de nieuwe bepaling: R. TAS, «Art. 60», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Kluwer, 2000, p. 1-40; A. BENOIT-MOURY, o.c., *Comptabilité et Fiscalité Pratique*, 1999, 6; M.A. DELVAUX en M. COIPEL, o.c., *J.T.*, 2000, p. 550, nr. 21; K. GEENS en F. HELLEMANS, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 407; K. GEENS, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 76 e.v.; G.A. DAL en A.P. ANDRE-DUMONT, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 196 e.v.

²¹ Zie voor een goed overzicht van de rechtsleer: R. TAS, «Art. 60», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), nrs. 19 e.v., vooral nrs. 20 en 21.

²² Zie voor een overzicht: R. TAS, «Art. 60», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), nr. 20; R. TAS, «Een vennootschap is pas opgericht in de zin van art. 13bis Venn.W. als zij de rechtspersoonlijkheid heeft verkregen», *T.R.V.*, 1996, 523-531; D. VAN GERVEN en M. WYCKAERT, «Kroniek vennootschapsrecht 1996-1997», *T.R.V.*, 1997, p. 349, nr. 5. Deze stelling vond ook steun in het Senaatsverslag: *Parl. St.*, Senaat, 1993-94, nr. 1086/2, p. 22.

meende dat het niet opgaat te stellen dat een vennootschap nog in oprichting is na de ondertekening van de oprichtingsakte.²³ Volgens deze stelling zijn er derhalve drie stadia: de vennootschap in oprichting, de opgerichte vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid (vanaf de ondertekening van de oprichtingsakte) en de vennootschap-rechtspersoon (vanaf de neerlegging ter griffie van het uittreksel van de oprichtingsakte).

Art. 60 W.Venn. bepaalt nu duidelijk dat de persoonlijke aansprakelijkheid van de promotoren vervalt indien de vennootschap na het ontstaan van de verbintenis het uittreksel uit haar oprichtingsakte heeft neergelegd én de verbintenis heeft overgenomen binnen twee maanden na deze neerlegging. Het moment van neerlegging van het uittreksel van de oprichtingsakte ter griffie van de rechtbank van koophandel is dus bepalend.

16. In de rechtsleer bestond ook de vraag of de promotoren vóór de bevrijdende overname door de vennootschap verbonden zijn onder de ontbindende dan wel onder de opschortende voorwaarde.²⁴ Terecht oordeelden de rechtsleer en de rechtspraak²⁵ dat de aansprakelijkheid van de promotoren geldt onder ontbindende voorwaarde. Krachtens de nieuwe formulering van art. 60 W.Venn. («behalve wanneer») is duidelijk dat de promotor, die een verbintenis heeft aangegaan namens een vennootschap in oprichting, persoonlijk aansprakelijk is, behalve wanneer de vennootschap de verbintenis tijdig heeft overgenomen. De promotoren zijn dus persoonlijk gehouden zolang deze bevrijdende overname niet heeft plaatsgehad.

17. De nieuwe formulering maakt ook duidelijk dat de twee voorwaarden cumulatief moeten worden vervuld opdat een verbintenis kan worden geacht van het begin af door de vennootschap te zijn aangegaan. De vroeger geformuleerde voorwaarden («niet heeft overgenomen» en «niet tot stand is

gekomen») worden positief geformuleerd in het nieuw art. 60 W.Venn.

18. Het nieuw art. 60 W.Venn. lost echter niet alle problemen op. Sinds de wet van 13 april 1995 wordt de rechtspersoonlijkheid pas verworven vanaf de neerlegging van het uittreksel van de oprichtingsakte op de griffie van de rechtbank van koophandel. Doordat een of enkele dagen kunnen verstrijken, kan van een wettelijke overname van de verbintenissen bij de ondertekening van de oprichtingsakte geen sprake zijn. De nieuwe regel van art. 60 W.Venn. lost dit probleem niet op.²⁶

19. Art. 60 W.Venn. is ook van toepassing op de LV en op het ESV. Onder het vroegere recht bestond hierover discussie.²⁷

20. In art. 61 en 62 W.Venn. worden bepalingen van algemene strekking opgenomen inzake de orgaantheorie. Art. 61 verheft de oude bepaling, die alleen gold voor de NV, tot algemene regel voor alle vennootschappen met rechtspersoonlijkheid («*De leden van deze organen zijn niet persoonlijk verbonden voor de verbintenissen van de vennootschap*»).

De plicht om in alle akten die een vennootschap verbinden vóór of na de handtekening van de persoon die de vennootschap vertegenwoordigt, te vermelden in welke hoedanigheid hij optreedt, wordt tot algemene regel verheven voor alle vennootschappen met rechtspersoonlijkheid (art. 62 W.Venn.).²⁸ In het vroegere recht bestond deze plicht alleen voor de NV, de Comm.VA, de BVBA en het ESV.²⁹

21. In art. 63 en 64 W.Venn. werden regelen van beraadslaging en de sanctie bij miskenning ervan opgenomen.

Art. 63 W.Venn. verheft het beginsel dat de gewone regelen van de beraadslagende vergaderingen,³⁰ behoudens andersluidende bepalingen, van toepassing zijn op de colleges en vergaderingen van vennootschappen (cf. oud art. 67, 74bis, § 1, en 136 Venn.W.), tot algemeen beginsel dat voortaan geldt voor alle vergaderingen (colleges van zaakvoerders, raden van bestuur, algemene vergaderingen).

Art. 64 W.Venn. inzake de gronden tot nietigverklaring van een algemene vergadering is een herformulering van art. 190bis, § 1, 1°, 3° en 4° Venn.W.³¹ Hierbij zij aangestipt dat

²³ Zie meer uitvoerig: A. DEWULF, «De constitutieve neerlegging van de oprichtingsakte en de notariële praktijk», *V & F*, 1997, 15 e.v.; A. DEWULF, «De constitutieve neerlegging van de oprichtingsakte en de notariële praktijk», in *Ondernemingsrecht*, Brugge, Die Keure, 1998, nr. 26; Y. DECHAMPS en H. BERQUIN, «Een andere kijk op artikel 2 Venn.W.», *Not.Fisc.M.*, 1997, 37-45.

²⁴ R. TAS, «Art. 60», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), nrs. 29-30.

²⁵ R. TAS, «Art. 60», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), nrs. 29-30; Kh. Marche, 16 november 1981, *Rev.Prat.Soc.*, 1982, 157, met noot J. 'T KINT; Antwerpen 19 januari 1984, *T.B.H.*, 1984, 617.

²⁶ Zie uitvoerig i.v.m. dit probleem: H. BRAECKMANS, o.c., in *CBR Jaarboek*, te publiceren tekst; R. TAS, «Art. 60», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), nrs. 48 en 49; F. BOUCKAERT en J. VERSTAPPEN, «Enkele voor de notariële praktijk belangrijke gevolgen van de uitgestelde verwerving van de rechtspersoonlijkheid door vennootschappen», *T.Not.*, 1996, nrs. 24 e.v.; A. DEWULF, De constitutieve neerlegging van de oprichtingsakte en de notariële praktijk, *V & F*, 1997, 20; A. DEWULF, De constitutieve neerlegging van de oprichtingsakte en de notariële praktijk, in *Ondernemingsrecht*, nr. 63; J.F. LEDOUX en H. MICHEL, «Engagements pris au nom de la société en formation», *Rev.Not.B.*, 1996, 260 e.v.; K. GEENS, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 78.

²⁷ *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1832/1, p. 31.

²⁸ Zie voor een commentaar: C. VAN DER ELST, «Art. 62», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), 1-5.

²⁹ Zie art. 83, 107 en 138bis, laatste lid, Venn.W. en art. 12, § 4, van de wet inzake de economische samenwerkingsverbanden.

³⁰ Met de «gewone regels van de beraadslagende lichamen» worden bedoeld de regelen inzake vergadering van Kamer en Senaat (cf. het reglement van de Kamer en de Senaat: C. RESTEAU, A. BENOIT-MOURY en A. GREGOIRE, *Traité des sociétés anonymes*, II, Brussel, Swinnen, 1982, p. 157, nr. 909; H. BRAECKMANS en Ph. ERNST, «Conflicten in vennootschappen», in *Handels- economisch en financieel recht*, M. STORME, E. WYMEERSCH en H. BRAECKMANS (red.), Gent, Mys en Breesch, 1995, 91-92; F. HELLEMANS, *De algemene vergadering*, proefschrift K.U.Leuven, 1999-2000, p. 645-662, nrs. 603-621.

³¹ De andere nietigheidsgronden worden in het W.Venn. behandeld bij de onderwerpen waarop ze betrekking hebben; zie voor een commentaar: C. VAN DER ELST, «Art. 64», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), 1-27.

art. 64, 5°, W.Venn. als nietigheidsgrond vermeldt «*enige andere in dit Wetboek vermelde reden*».

22. De in art. 65 W.Venn. opgenomen bepaling aangaande de naam is geïnspireerd op art. 28, 106, 117 en 143 Venn.W. en art. 10 ESVW.³² Deze bepaling is de resultante van de terzake bestaande evolutie waarbij het onderscheid tussen de firmanaam en de fantasienaam aan belang heeft ingeboet. In de praktijk ontstonden zelfs gewoontes «*contra legem*», zoals o.m. inzake NV, waarbij vaak gebruik werd gemaakt van een firmanaam (*contra* art. 27 Venn.W.).

Art. 65 W.Venn. moet in die optiek worden toegejuicht: zij vermeldt eenvoudigweg dat elke vennootschap een naam moet voeren die verschillend is van die van een andere vennootschap.³³

De vordering tot het stopzetten van een verwarringstichtende naam en, indien daartoe grond bestaat, tot het eisen van schadevergoeding, is voortaan van toepassing op alle vennootschappen met rechtspersoonlijkheid (terwijl deze bepaling vroeger alleen expliciet gold voor NV, ingevolge het oud art. 38 Venn.W. en voor BVBA ingevolge het oud art. 117 Venn.W.). Tevens kan worden gewezen op de bijzondere oprichters- en bestuurdersaansprakelijkheid uit hoofde van art. 65, derde lid, W.Venn.

23. De bepalingen van art. 66 W.Venn. en art. 67 tot 91 W.Venn. inzake respectievelijk de vorm van de oprichtingsakte en de openbaarmakingsformaliteiten bevatten geen fundamentele nieuwigheden.

Nieuw is wel de invoering van een register van de landbouwvennootschappen (zie art. 67, § 2, W.Venn.) dat, zoals de andere registers (o.m. handelsregister), wordt gehouden ter griffie van de rechtbank van koophandel van het rechtsgebied waarbinnen de vennootschap haar zetel heeft.

24. De reparatiewet van 23 januari 2001 heeft terecht een correctie doorgevoerd in art. 68 W.Venn. m.b.t. de neerlegging van de oprichtingsakte van de V.O.F. en de gewone commanditaire vennootschap: voor beide vennootschapsvormen moet slechts een uittreksel van de oprichtingsakte worden neergelegd, zodat o.m. de verdeling van het resultaat of de toetredingsvoorwaarden (V.O.F.) of de bekendmaking van de stille vennoten (Comm.V.) niet aan derden bekend wordt.

25. Inzake de inhoud van het uittreksel uit de oprichtingsakte (art. 69 W.Venn.) wordt het vereiste om de zetel van de vennootschap aan te duiden van toepassing op alle vennootschappen.³⁴

Art. 71 W.Venn. (ondertekening van het uittreksel), art. 72 W.Venn. (neerlegging en bekendmaking) en art. 73 W.Venn. (bekendmaking in de bijlagen bij het Belgisch Staatsblad), zijn nieuw in zoverre zij ook van toepassing zijn op de LV.

26. Art. 75 W.Venn. (neerlegging van de akten die de oprichtingsakte wijzigen en van de gecoördineerde tekst van de statuten) is nieuw in zoverre deze verplichting ook van toepassing is op de landbouwvennootschap.

Aangaande de bepalingen inzake de tegenwerpelijke (art. 76 en 77 W.Venn.) is alleen art. 77 W.Venn. nieuw in zoverre deze bepaling van toepassing is op het ESV.

Voor de buitenlandse vennootschappen die in België een openbaar beroep op het spaarwezen doen, zonder er een bijkantoor te hebben, preciseert art. 88 W.Venn. dat deze vennootschappen eerst hun oprichtingsakte en de statuten moeten neerleggen in een speciaal daartoe bestemd register dat ter griffie van de rechtbank van koophandel te Brussel wordt gehouden. Deze bepaling, die geïnspireerd is op art. 199 Venn.W. en art. 4 van het K.B. van 25 november 1991, specificeert dat de neerlegging moet geschieden ter griffie van de rechtbank van koophandel te Brussel, terwijl onder de vroegere wetgeving zulks kon geschieden ter griffie van elke rechtbank van koophandel.³⁵

27. De bepalingen inzake jaarrekening, geconsolideerde jaarrekening, jaarverslag en openbaarmakingsverplichtingen zijn eveneens opgenomen in boek 4 (art. 92 tot 129 W.Venn.).³⁶

Inzake het jaarverslag bepaalt art. 94 W.Venn. welke vennootschappen geen jaarverslag moeten redigeren. Deze bepaling is niet nieuw, maar heeft wel de verdienste dat de uitzonderingen op de verplichting tot redactie van een jaarverslag uitdrukkelijk en gegroepeerd in wettelijke bepalingen werden opgenomen.³⁷

Art. 97 W.Venn. preciseert voor welke vennootschappen de openbaarmakingsverplichtingen inzake de jaarrekening niet van toepassing zijn. Deze bepaling heeft de verdienste dat de uitzonderingen op de principiële openbaarmakingsverplichting in een wettelijke bepaling werden opgenomen.

28. De bepalingen inzake de geconsolideerde jaarrekening, jaarverslag en openbaarmakingsvereisten zijn volkomen geïnspireerd op of vormen een herneming van bepalingen uit de Boekhoudwet van 17 juli 1975 en vooral het Consolidatiebesluit van 6 maart 1990.³⁸ Het jaarrekeningenrecht wordt alzo geïntegreerd in het Wetboek van Vennootschappen. Zulks komt overeen met het recht van de ons omringende landen.³⁹

29. In art. 109 W.Venn. is een omschrijving van dochteronderneming naar Belgisch of buitenlands recht opgenomen.

30. Art. 118 W.Venn. is nieuw en bepaalt dat de geconsolideerde jaarrekening moet worden opgesteld door het

³⁵ Zie G. KEUTGEN en Ph. LAMBRECHT, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 236-237.

³⁶ Zie voor een uitvoerige commentaar: M. DE WOLF, «Le droit comptable des sociétés» in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 311-329.

³⁷ Zie art. 10 § 1, tweede lid, van het K.B. van 12 september 1983 tot uitvoering van de Boekhoudwet van 17 juli 1975 en art. 77, vierde en achtste lid, Venn.W.

³⁸ Art. 123 W.Venn. is bovendien geïnspireerd op art. 2 en art. 28 van het K.B. van 13 februari 1996 betreffende de geconsolideerde jaarrekening van verzekeringsondernemingen: *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 46. Vele bepalingen over de geconsolideerde jaarrekeningen zullen vervat blijven in uitvoeringsbesluiten; zie vooral. M. DE WOLF, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 311 e.v..

³² Zie voor een kritiek op deze formulering: M. A. DELVAUX en M. COIPEL, o.c., *J.T.*, 2000, p. 552-553, nr. 29.

³³ Merk op dat in het ontwerp de term «maatschappelijke benaming» werd vooropgesteld: *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/3, p. 21; zie voor een commentaar op deze bepaling ook o.m. K. GEENS en F. HELLEMANS, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 407-408.

³⁴ Vroeger bestond dit vereiste alleen expliciet voor de naamloze vennootschap en voor de commanditaire vennootschap op aandelen: zie terzake *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 34.

bestuursorgaan van de consolidatieplichtige vennootschap (zie naar analogie voor de gewone jaarrekening: art. 92 W.Venn.).

De strafbepaling van art. 127 W.Venn. is nieuw voor zover deze bepaling het plaatsen van valse handtekeningen vermeldt als één van de methoden om valsheid te plegen.

31. In een logica aansluitend bij de jaarrekening wordt in titel 7 van boek 4 de controle van de jaarrekening en van de geconsolideerde jaarrekening geregeld (art. 130 tot 171 W.Venn.).

Inzake de benoeming van de commissaris werd art. 33, § 2, van de wet van 22 juli 1953 geïntegreerd in het Wetboek: indien een controle-opdracht wordt toevertrouwd aan een burgerlijke vennootschap als bedoeld in art. 33, § 1, van voornoemde wet, moet onder haar vennoten, zaakvoerders of bestuurders een vertegenwoordiger worden benoemd belast met de uitvoering van de opdracht in naam en voor rekening van de vennootschap (art. 132 W.Venn.).

In art. 138 W.Venn. wordt bepaald dat de commissarissen die gewichtige en overeenstemmende feiten vaststellen die de continuïteit van de onderneming bedreigen, het bestuursorgaan schriftelijk en omstandig op de hoogte moeten brengen. In het oude art. 64^{sexies} Venn.W. was bepaald dat zij de bestuurders (zijnde de bestuurders individueel) moeten inlichten.⁴⁰

32. In art. 142 W.Venn. inzake controle door de commissaris-revisor is nieuw de verwijzing naar «dit wetboek», aangezien het oude art. 64, § 1, eerste lid, Venn.W. slechts verwees naar de controle ... vanuit het oogpunt van deze titel (zijnde de titel aangaande de handelsvennootschappen). Hierdoor wordt ook een toetsing noodzakelijk ten aanzien van de bepalingen van boek 2 van dit wetboek, zijnde de bepalingen van het B.W. die in dit wetboek worden hernomen.⁴¹

Een identieke nieuwigheid is opgenomen in art. 144 W.Venn. Het oude art. 65, eerste lid, Venn.W. legde de verplichting op om na te gaan of de voorgestelde winstverdeling in overeenstemming is met de statuten en met deze titel. Art. 144 W.Venn. verwijst naar een toetsing aan de statuten en aan dit Wetboek, hetgeen impliceert dat ook een

toetsing gebeurt ten aanzien van de bepalingen van het B.W. die in het Wetboek werden hernomen.

Een dergelijke wijziging («deze titel» – «dit Wetboek») impliceert een ruimere aansprakelijkheid van de commissaris (zie ook het oud art. 64^{octies} Venn.W.; zie ook *infra*, nr. 101).

33. Art. 145 W.Venn. preciseert op welke vennootschappen de bepalingen inzake controle van de geconsolideerde jaarrekening niet van toepassing zijn. De nieuwigheid hiervan is dat al deze uitzonderingen thans in een wettelijke bepaling werden opgenomen.⁴²

Art. 151 tot 154 W.Venn. inzake de controle in vennootschappen waarin een ondernemingsraad werd opgericht, zijn een herformulering van art. 15bis, eerste lid, tweede en derde lid, van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven. Ook art. 155 tot 164 W.Venn. zijn geïnspireerd door deze wet.

Art. 155 W.Venn. maakt de taak van de commissaris in vennootschappen met ondernemingsraad van toepassing op alle vennootschappen met rechtspersoonlijkheid.

34. Inzake de strafbepalingen (o.m. oud art. 204 Venn.W., nieuw art. 170 W.Venn.) zou uit de nieuwe formulering van art. 170 W.Venn. («zij die de verificaties verhinderen waaraan zij zich moeten onderwerpen krachtens deze titel») kunnen worden afgeleid dat de niet-benoeming van een commissaris, in de hypothese dat zulks krachtens de wet verplicht is, voortaan strafrechtelijk wordt beteugeld.⁴³

35. Nieuw is dat art. 173, tweede lid, W.Venn. (inhoud van het uittreksel uit rechterlijke beslissing die de nietigheid van de vennootschap uitspreekt), ook van toepassing is op het ESV en de LV. Art. 174 W.Venn. en art. 175, derde lid, W.Venn., dat geïnspireerd is op art. 13^{quater}, respectievelijk op art. 13^{quinquies} Venn.W., is nieuw voor het ESV.⁴⁴

In art. 176 W.Venn. wordt bepaald dat de rechtbank een regularisatietermijn kan toestaan. Deze bepaling wettigt een reeds in de rechtspraak en rechtsleer aanvaarde praktijk.⁴⁵

36. Art. 182 W.Venn. (zie oud art. 177^{sexies} Venn.W.) inzake de gerechtelijke ontbinding van niet meer actieve vennootschappen is nieuw voor het ESV.⁴⁶

37. Art. 186 W.Venn. heft een anachronisme op inzake het vereiste van zeven of meer vennoten, dat nog bestond in art. 181 Venn.W. De oude bepaling dateert uit de tijd van vóór

³⁹ Zie voor Nederland: Boek 2, titel 9 van het N.B.W.; voor Frankrijk: art. 340 tot 359-1 van de wet van 24 juli 1966; voor Engeland: Part VII, Section 221 tot 262 A van de Companies Act van 1985; zie K. GEENS en F. HELLEMANS, o.c., in *Statutenwijziging doorgelicht*, KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSEN (red.), 23; F. HELLEMANS, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 403; F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-28; zie voor verdere commentaar: F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-29 e.v.; F. HELLEMANS, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 403 e.v.

⁴⁰ Zie voor een commentaar aangaande het verschil: H. BRAECKMANS, «De commissaris inzake opschorting in het raam van het gerechtelijk akkoord en de nieuwe taken van de commissaris-revisor en van de bestuurder», in *Faillissement en gerechtelijk akkoord*, H. BRAECKMANS, E. DIRIX en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Kluwer, 1998, 299. Merk op dat in de Memorie van Toelichting geen enkele toelichting bij deze wetswijziging wordt gegeven: *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 48.

⁴¹ *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1832/1, p. 49.

⁴² Zie terzake art. 11, eerste lid, en art. 16 van de boekhoudwet van 17 juli 1975 en art. 1 van het K.B. van 6 maart 1990 op de geconsolideerde jaarrekening.

⁴³ In die zin: M. DE WOLF, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), 324-325; zie ook M.A. DELVAUX en M. COIPEL, o.c., *J.T.*, 2000, p. 547, nr. 7 in fine; H. DEWULF, o.c., tekst te publiceren in *Gandaius, Actueel V*, nr. 105.

⁴⁴ Anders dan in het oude art. 19, derde lid, ESVW wordt de verplichting voor de rechter om de vereffening te bepalen ingeval van nietigheid wegens vormgebrek, niet meer hernomen.

⁴⁵ Zie terzake o.m. L. SIMONT, «Les règles relatives à la publicité, aux nullités et, aux actes accomplis au nom d'une société en formation», in *Les sociétés commerciales*, L. DABIN, e.a. (red.), Brussel, Edition Jeune Barreau, 1985, p. 114; J. VAN RYN en P. VAN OMMESLAGHE, «Examen de jurisprudence, Les sociétés commerciales», *R.C.J.B.*, 1981, 293-294; zie ook Kh. Oostende, 12 mei 1977, *R.W.*, 1978-79, 507, met noot B. VAN BRUYSTEGEM en L. WEYTS.

⁴⁶ Zie voor een uitvoerige en kritische commentaar van deze bepalingen: M. CORYNEN, «Art. 181-188 en 191-195 W.Venn.» in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.).

de wet van 5 december 1984, toen het vereiste van het zevental bij NV nog bestond.⁴⁷

38. Art. 189 W.Venn. bepaalt dat de vereffenaars de algemene vergadering van vennoten moeten bijeenroepen wanneer vennoten die een vijfde van het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen het vragen, en zij moeten de algemene vergadering van obligatiehouders bijeenroepen wanneer obligatiehouders die een vijfde van het bedrag van de in omloop zijnde obligaties vertegenwoordigen, het vragen. Deze plicht bestond reeds voor bestuurders en commissarissen (oud art. 73 Venn.W.).⁴⁸

39. Voor de invoering van het W.Venn. bestond de verplichting om twee algemene vergaderingen te houden bij de afsluiting van de vereffening: een eerste algemene vergadering (verslag van de vereffenaar, aanstelling van een of meer commissarissen) en een tweede algemene vergadering (verslag commissaris en beslissing over het beleid van en de kwijting aan de vereffenaar, over de afsluiting van de vereffening, en aanduiding van de plaats waar de boeken en bescheiden van de vennootschap zullen worden bewaard).⁴⁹

In de rechtsleer werd aanvaard om de vereffening af te sluiten in één algemene vergadering: als alle aandeelhouders aanwezig zijn op deze vergadering, kunnen zij na de voorlezing van het verslag van de vereffenaar beslissen om de vereffeningssrekeningen zelf (of door een van hen) te controleren. De vergadering kan dan worden geschorst om dit te doen, waarna de vergadering de vereffening afsluit.⁵⁰

Krachtens art. 194 W.Venn. is één algemene vergadering voldoende, zonder bijkomende voorwaarden: de aan de algemene vergadering voor te leggen rekeningen worden samen met de stavingsstukken ten minste een maand voor de algemene vergadering op de zetel neergelegd door de vereffenaar. Art. 194 W.Venn. maakt geen melding van een afzonderlijk verslag. Mogelijk kan de vereffenaar er goed aan doen om in een omstandige vereffening toch een verslag op te stellen.⁵¹ Deze documenten worden gecontroleerd door de commissaris. Bij ontstentenis van een commissaris beschikken de vennoten over een individueel onderzoeksrecht, waarbij zij zich kunnen laten bijstaan door een bedrijfsrevisor of een accountant (art. 194 W.Venn.).

40. De reparatiewet van 23 januari 2001 heeft de CVBA ook vermeld in art. 198, § 1, vijfde streepje W.Venn. inzake vijfjarige rechtsvordering tot nietigverklaring.⁵²

E. Boek 5: De vennootschap onder firma en de gewone commanditaire vennootschap (art. 201 – 209 W.Venn.)

41. De bepalingen aangaande V.O.F. en de Comm.V. zijn bijna ongewijzigd.⁵³

42. In art. 207, § 2, W.Venn. wordt het oude art. 23, tweede lid, Venn.W., op grond waarvan een stille vennoot hoofdelijk aansprakelijk is jegens derden voor de verbintenissen waaraan hij niet heeft meegewerkt, indien zijn naam in de naam van de Comm.V. voorkomt, ongewijzigd overgenomen. De sanctie is dus behouden. De regel zelf van het oude art. 19, tweede lid, Venn.W. dat een verbod inhoudt om de naam van de stille vennoot in de naam van een Comm.V. op te nemen, werd geschrapt.

F. Boek 6: Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (art. 210-349 W.Venn.)

43. Art. 218 W.Venn. bepaalt dat een inbreng anders dan in geld «*inbreng in natura*» wordt genoemd (zie ook inzake de CVBA: art. 394 W.Venn. en inzake NV: art. 443 W.Venn.). De terminologie is op deze wijze eenduidig gemaakt (zie b.v. art. 120, tweede lid, Venn.W. en de term «niet geldelijke inbreng» in art. 122, § 3, eerste lid, Venn.W.).

44. Art. 212 W.Venn. schrapt de overbodige bepaling van het oude art. 123bis Venn.W.: een natuurlijke persoon kan immers enig vennoot zijn of worden van meer dan een eenpersoons-BVBA: hij verliest alleen het voordeel van de beperkte aansprakelijkheid in de BVBA's die hij nadien alleen zou oprichten of waarvan hij de enige vennoot zou worden.⁵⁴

45. Nieuw is tevens dat de term «quasi-inbreng», die reeds in de rechtsleer werd aangewend, in de wet werd opgenomen (zie de titel van afdeling 3 voorafgaand aan art. 220 W.Venn.; zie ook onderafdeling 3 voorafgaand aan art. 396

⁵⁰ E. DE BIE en J. DE LEENHEER, *o.c.*, 186; E. DE BIE, *o.c.*, in *Statutenwijziging doorgelicht*, KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSSEN (red.), Antwerpen, Kluwer, 74-75.

⁵¹ Zie vnl. M. CORYNEN, «Art. 194 W.Venn.», hiervoor geciteerd, die een kritiek geeft op de te korte termijn van oproeping van de aandeelhouders.

⁵² Zie M.A. DELVAUX en M. COIPEL, *o.c.*, J.T., 2000, p. 553, nr. 31; zie voor een commentaar van op art. 197 en 198 W.Venn.: A. VAN OEVELEN, «Art. 197 – Art. 198», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), 1-4 en 1-20.

⁵³ Zie voor een commentaar: F. DE VYLDER, «Art. 201 – Art. 209», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.).

⁵⁴ Zie o.m. H. BRAECKMANS en J. VAN BAELE, «De eenpersoonsvennootschap met beperkte aansprakelijkheid», *R.W.*, 1987-88, p. 557, nr. 9; M. COIPEL, *La société privée à responsabilité limitée*, Brussel, Larcier, 1997, 90. Zie voor een commentaar: P. NICAISE en S. MAQUET, «Constitution, structure et gestion des sociétés à responsabilité limitée», in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULT (red.), 254; K. GEENS, en M. WYCKAERT, «De B.V.B.A. herschreven voor één persoon», *T.R.V.*, 1988, 15;

⁴⁷ Zie voor een commentaar: M. CORYNEN, «Art. 186», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.). Het vereiste van het zevental werd afgeschaft door de wet van 5 december 1984: zie o.m. Y. MERCHERS, «De oprichting en de kapitaalverhoging bij de naamloze vennootschap», in *Het nieuwe vennootschapsrecht na de wet van 5 december 1984*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Kluwer, 1984, p. 6; H. BRAECKMANS, «De nieuwe vennootschapswet van 5 december 1984», *R.W.*, 1984-85, 2453; B. VAN BRUYSTEGEM, *De Vennootschappenwet '84*, Antwerpen, Kluwer, 1984, 13.

⁴⁸ Merk op dat deze verplichting reeds «onrechtstreeks» bestond uit hoofde van de strafbepaling van art. 201, 5°, Venn.W.; zie ook terzake art. 189, 3°, W.Venn.; zie aangaande de nieuwigheid in art. 196 W.Venn.: *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 60.

⁴⁹ Zie voor goede commentaren: E. DE BIE en J. DE LEENHEER, *o.c.*, 185-186; E. DE BIE, «Ontbinding en vereffening», in *Statutenwijziging doorgelicht*, KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSSEN (red.), Antwerpen, Kluwer, 74-75; M. CORYNEN, «Art. 194 W.Venn.», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.).

inzake CVBA en afdeling 3 voorafgaand aan art. 445 W.Venn. inzake NV).⁵⁵

46. Art. 232 W.Venn. is geïnspireerd op art. 124 en 131 Venn.W. en preciseert dat een BVBA alleen aandelen en obligaties kan uitgeven, dat deze effecten op naam zijn, en dat deze effecten moeten voorzien zijn van een volgnummer.⁵⁶ In art. 233 W.Venn. wordt de term «register van vennoten» vervangen door de term «register van aandelen».⁵⁷

47. Art. 234 W.Venn. is enkel nieuw in zoverre het de mogelijkheid schept om het register van aandelen in twee te splitsen, nl. een deel dat aanwezig is op de zetel van de vennootschap en een tweede deel dat buiten de zetel van de vennootschap berust. Vroeger bestond deze mogelijkheid bij de BVBA alleen voor het register van obligaties.⁵⁸ Voor een dergelijk verschil in regeling aangaande het register van aandelen en van obligaties bestond geen verantwoording. Ook art. 235 W.Venn. doet een onverantwoord verschil tussen aandelen en obligaties verdwijnen (zie oud art. 131 Venn.W.): de verplichting wordt opgelegd om ook bij de inschrijving van een aandeelhouder in het register van aandelen, hem een certificaat van deze inschrijving te overhandigen.

48. De regel dat, indien een effect aan verscheidene personen toebehoort, de vennootschap gerechtigd is om de uitoefening van de eraan verbonden rechten te schorsen totdat een enkele persoon als eigenaar is aangewezen, wordt krachtens het nieuwe art. 236 W.Venn. ook van toepassing op de obligatiehouders.

49. De regel inzake de eenpersoons-BVBA uit het oud art. 140ter Venn.W., dat bepaalde dat het overlijden van de enige vennoot van een BVBA geen ontbinding tot gevolg heeft, wordt geschrapt (art. 237 W.Venn.): deze regel was overbodig, aangezien het bestaan van de BVBA, als volkomen rechtspersoon, losstaat van dit van de vennoten.⁵⁹

50. Art. 246 W.Venn. bepaalt dat de vennootschap een hypotheek kan verlenen tot zekerheid van een lening in de vorm van obligaties. De inschrijving moet krachtens art. 246, derde lid, W.Venn. worden vernieuwd vóór het einde van het negenentwintigste jaar. De wet van 4 augustus 1992 tot wijziging van de Hypotheekwet had deze termijn ingevoerd, maar art. 131 Venn.W. (en art. 97 Venn.W.) bevatte nog een termijn van veertien jaar.

⁵⁵ De bepaling aangaande de quasi-inbreng (oud art. 29quater Venn.W.) werd ingevoerd door de wet van 5 december 1984: zie o.m. B. VAN BRUYSTEGEM, *De vennootschappenwet '84*, Antwerpen, Kluwer, 25 e.v.; M. MASSAGE, *L'adaptation du droit des sociétés anonymes*, Prolegomena, Brussel, Swinnen, 1985, 45 e.v.; Y. MERCHERS, «De oprichting en de kapitaalverhoging bij de naamloze vennootschap», in *Het nieuwe vennootschappenrecht*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Kluwer, 1985, 15 e.v..

⁵⁶ De verplichting tot vermelding van een volgnummer bestond reeds inzake aandelen aan toonder in een NV: art. 41 § 1, zesde lid, Venn.W.. Zij werd inzake NV voor alle soorten effecten voorzien in het nieuw art. 460, tweede lid, W.Venn.

⁵⁷ Zie ook art. 250 W.Venn., waarin ook de term «register van aandelen» werd ingevoerd.

⁵⁸ In casu verwees art. 131 Venn.W. naar art. 89bis Venn.W.

⁵⁹ Cf. F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-68.

Het gebruik van de term «curator» in de oude regeling kan verwarring scheppen met de faillissementscurator. Om die reden werd deze term in art. 248 W.Venn. vervangen door «lasthebbers».⁶⁰

51. In art. 255 W.Venn. werd de term lasthebbers» vervangen door «personen». Deze wijziging laat de terminologie meer aansluiten bij art. 2, eerste lid, d, en art. 8 van de eerste E.G.-richtlijn.⁶¹

52. De nieuwe regeling inzake belangenconflicten in de meerhoofdige BVBA (art. 259 § 1 W.Venn.) is volkomen analoog met de nieuwe regeling inzake NV (art. 523, § 1, W.Venn.) (zie terzake *infra* nr. 98).

53. De aansprakelijkheid van de zaakvoerder(s) werd gewijzigd. De oude bepaling van art. 132 Venn.W. verwees naar art. 62, tweede lid, Venn.W. Met «de bepalingen van deze titel» wordt de vennootschappenwet bedoeld. Het nieuwe art. 263 W.Venn. verwijst echter naar de «overtredingen van dit Wetboek» (zie meer uitvoerig: *infra*, nr. 101).

54. Aangaande de algemene vergadering bevat art. 268 W.Venn. drie nieuwe regelingen.

Art. 73 Venn.W. werd herschreven, aangezien in een BVBA alleen vennoten op naam bestaan.

De tweede vernieuwing houdt in dat in de nieuwe regeling uitdrukkelijk wordt bevestigd dat naast de vennoten en de houders van certificaten ook de commissarissen, de zaakvoerders en de obligatiehouders op naam moeten worden opgeroepen voor de algemene vergadering (art. 268, derde lid, W.Venn.): zie terzake uitvoerig *infra* nrs. 103-105. Elke oproeping tot de algemene vergadering moet bij aangezekende brief worden verzonden (art. 268, derde lid, W.Venn.).⁶² Met betrekking tot de obligatiehouders bestond vroeger geen plicht tot oproeping.⁶³

De derde vernieuwing heeft betrekking op de termijn. De oude termijn van acht dagen (art. 136 Venn.W.) werd vervangen door een termijn van vijftien dagen (art. 268, derde lid, W.Venn.). Deze nieuwe termijn zoekt aansluiting bij de termijn van vijftien dagen van art. 137 Venn.W. inzake kennisneming van een aantal belangrijke stukken (o.m. jaarrekening, jaarverslag, verslag van de commissaris).

55. Inzake de wijze van terbeschikkingstelling van stukken met het oog op de te houden algemene vergadering, werden vernieuwingen ingevoerd. Het W.Venn. bevat een eenge-maakte regeling voor elke vennootschapsvorm, waarnaar telkenmale wordt verwezen (BVBA: art. 269 W.Venn.; C.V.: art. 381 W.Venn.; NV: art. 535 W.Venn.).

Inzake BVBA geldt art. 269 W.Venn.: aan de vennoten, de commissarissen en de zaakvoerders wordt een afschrift verzonden van de stukken die hen krachtens dit wetboek ter beschikking moeten worden gesteld. Tevens moet ook on-verwijld en kosteloos een afschrift worden verzonden aan de andere opgeroepen personen die erom verzoeken (art. 269,

⁶⁰ *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 69.

⁶¹ Zie ook *infra*, nr. 97 inzake NV.

⁶² Merk op dat in art. 533, tweede en derde lid, W.Venn. inzake NV een onderscheid wordt gemaakt tussen de verzending bij gewone brief en de verzending bij aangetekende brief: zie hierover *infra*, nr. 103.

⁶³ In een NV met aandelen aan toonder konden zij via de pers vernemen dat een algemene vergadering zal plaatshebben: zie oud art. 73 Venn.W.

tweede lid, W.Venn.). Laatstgenoemden (zoals de obligatiehouders) zullen deze stukken derhalve slechts ontvangen als zij erom verzoeken.

De redactie van art. 269 W.Venn. vertoont een slordigheid: in art. 269, eerste lid, W.Venn. wordt niet gesproken over het kosteloos karakter van de toezending van stukken.⁶⁴ Het is ongerijmd te stellen dat de vennoten, zaakvoerders en commissarissen zouden betalen voor de hen

⁶⁴ Merk op dat in het oude art. 78, laatste lid, Venn.W. wel het kosteloze karakter was ingeschreven.

⁶⁵ Deze bepaling was ingevoerd door de wet van 18 juli 1991: zie o.m. H. BRAECKMANS, «Nieuwe regelen voor bestuurders en aandeelhouders: belangenconflict, minderheidsvordering, nieuwe regelen bij het houden van een algemene vergadering, deskundigenonderzoek», in *Het gewijzigde vennootschapsrecht 1991*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (red.), p. 363, nr. 77; L. WEYTS, «Beraadslaging en stemming» in *N.V. en B.V.B.A. na de wet van 18 juli 1991*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1992, p. 207, nr. 14; zie voor een goede commentaar aangaande het verloop van de algemene vergadering: L. WEYTS, «De algemene vergadering, notarieel bekeken», in *Statutenwijziging doorgelicht*, KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSSEN (red.), Antwerpen, Kluwer, 1999, 37-68.

⁶⁶ Zie terzake o.m. K. BYTTEBIER en F. CLEEREN, «Algemene vergadering van aandeelhouders», in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAELE (red.), I. Bijl. 4-4, 23; L. WEYTS, o.c., in *N.V. en B.V.B.A. na de wet van 18 juli 1991*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), p. 207, nr. 14; Ch. RESTEAU, A. BENOIT-MOURY en A. GREGOIRE, *Traité*, II, p. 393, nr. 1198.

⁶⁷ B. TILLEMANS, *De geldigheid van besluiten van de algemene vergadering*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1994, p. 208, nr. 305; Ch. RESTEAU, A. BENOIT-MOURY en A. GREGOIRE, *Traité*, II, p. 407, nr. 1215; J. RONSE, «Nietigheid van besluiten van organen van de naamloze vennootschap», *Jaarboek van de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland*, 1965-66, Zwolle, Tjeenk Willink, 1966, 388-390; zie ook de limitatieve nietigheidsgronden van art. 64, 2 W.Venn.

⁶⁸ B. TILLEMANS, o.c., p. 208, nr. 305.

⁶⁹ Zie o.m. B. VAN BRUYTEGEM, *De vennootschappenwet '84*, Antwerpen, Kluwer, 1984, 91 e.v.; M. MASSAGE, *L'adaptation du droit des sociétés anonymes*, Prolegomena, Brussel, Swinnen, 1985, p. 198-199, nr. 144; E. WYMEERSCH, «De nieuwe voorschriften inzake vennootschapsinformatie evenals inzake commissaristoelicht», in *Het nieuwe vennootschapsrecht*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Kluwer, 1984, 90; F. WALSCOT, «Verslagplicht voor kleinere vennootschappen – Het vragenrecht», in *Het nieuwe vennootschapsrecht na de wet van 5 december 1984*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Kluwer, 1985, 229-230; H. BRAECKMANS, «De nieuwe vennootschapswet van 5 december 1984», *R.W.*, 1984-85, p. 2530, nr. 44; G. KEUTGEN, «L'information de l'actionnaire», in *Ann.Dr.Louv.*, 1985, nr. 88; J. LIEVENS, «De wettelijke bescherming van de minderheidsaandeelhouder», in *De bescherming van de minderheidsaandeelhouder*, *T.R.V.*, 1988, bijzonder nummer, I, p. 20, nr. 25; K. GEENS en H. LAGA, «Overzicht van rechtspraak, Vennootschappen», *T.P.R.*, 1993, p. 1076, nr. 770; B. TILLEMANS, «De plicht tot geheimhouding en discretie van bestuurders», *T.R.V.*, 1992, 227 e.v.; R. PRIoux, «La transparence, principe général de droit en matière d'information des actionnaires et du marché», *J.T.*, 1994, p. 218-219, nr. 6-7; F. DE BAUW, *Les assemblées générales dans les sociétés anonymes*, Brussel, Bruylant, 1996, p. 245-248, nr. 574-584; M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A.*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1995, p. 456-457, nrs. 664 e.v.; zie in de rechtspraak: Kh. Brussel, 6 november 1987, *T.R.V.*, 1988, 316 en de terechte kritiek van J. Ronse: J. RONSE, «De depotbepaling en het vraagrecht», *T.R.V.*, 1988, p. 322, nr. 9-10; Kh. Ieper, 17 mei 1999, *T.R.V.*, 1999, 535.

toegezonden stukken, terwijl de anderen (o.m. obligatiehouders) die om de stukken verzoeken, dit niet moeten doen. In die optiek is een *a contrario*-redenering uit den boze: het is verantwoord om voor vennoten, zaakvoerders en commissarissen, gelet op hun positie t.a.v. de vennootschap, ook het kosteloze karakter te aanvaarden.

56. Inzake NV was reeds bepaald dat naar aanleiding van een algemene vergadering, een aanwezigheidslijst moest worden geredigeerd (art. 74bis Venn.W.).⁶⁵ Nu wordt zulks ook uitdrukkelijk bepaald in art. 273 W.Venn. Vorm of inhoud van die aanwezigheidslijst worden in het wetboek niet nader omschreven.⁶⁶ Op goede gronden mag worden aangenomen dat de niet-naleving van dit formalisme niet van die aard is dat de op de algemene vergadering genomen beslissingen hierdoor worden aangetast.⁶⁷ Dit zou enkel het geval zijn als de vennootschap, gelet op het ontbreken van een aanwezigheidslijst, niet in staat is om door middel van andere bewijsmiddelen aan te tonen dat een beslissing werd genomen met inachtnaam van het geldende aanwezigheids- en meerderheidsquorum.⁶⁸

57. De regeling van het vraagrecht van de aandeelhouders werd ook geherformuleerd.⁶⁹ In de rechtsleer werd aanvaard, op grond van o.m. art. 77, vierde lid, Venn.W., dat een bestuursorgaan naar omstandigheden, en uiteraard alleen in het belang van de vennootschap of wegens een conventionele geheimhoudingsplicht, kan weigeren om op vragen te antwoorden.⁷⁰ De wet van 13 april 1995 heeft het vraagrecht van de aandeelhouders ook ingevoerd voor de CVBA (art. 158quater Venn.W.).⁷¹

In het nieuwe art. 274 W.Venn. wordt de CVBA-regeling inzake het vraagrecht overgenomen voor BVBA (en NV): de zaakvoerders hebben het recht om niet te antwoorden op de vragen die hen door de aandeelhouders worden gesteld met betrekking tot het jaarverslag of tot de agendapunten, indien hun antwoord van aard zou zijn om ernstig nadeel te berokkenen aan de vennootschap, de aandeelhouders of het personeel van de vennootschap. Deze mogelijkheid om niet te antwoorden kan also worden afgewogen ten aanzien van het vennootschapsbelang.⁷²

58. De regel dat de notulen van de algemene vergadering worden ondertekend door de leden van het bureau en door de vennoten die erom verzoeken, en dat afschriften voor derden worden ondertekend door een of meer zaakvoerders (zie inzake NV: oude art. 74bis Venn.W.), was voor de BVBA afgeschaft door de wet van 13 april 1995 (zie oud art. 136 Venn.W.). In het nieuwe wetboek wordt dit euvel hersteld in art. 278 W.Venn.

⁷⁰ Zie de in de vorige voetnoot geciteerde rechtsleer; cf. de beschouwingen in B. VAN BRUYTEGEM, o.c., p. 92; E. WYMEERSCH, o.c., in *Het nieuwe vennootschapsrecht*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (red.), 90.

⁷¹ Zie o.m. J. VAN BAEL, «De coöperatieve vennootschap andermaal hervormd», in *Het gewijzigde vennootschapsrecht 1995*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Maklu, p. 383, nr. 60; L. WEYTS, «De nieuwe bepalingen inzake de C.V., inzake het minimumkapitaal van de N.V. en inzake fusies en splitsingen», in *De nieuwe vennootschapswetten van 7 en 13 april 1995*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1995, p. 285-286, nr. 39.

⁷² Zie terzake waardevolle beschouwingen: P. NICAISE en S. MAQUET, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), p. 272-273.

59. Het nieuwe art. 285 W.Venn. herformuleert het oude art. 137 Venn.W., dat verwees naar het oude art. 79 Venn.W. inzake het recht vanwege het bestuursorgaan om tijdens de zitting van de algemene vergadering, deze met drie weken uit te stellen.⁷³ Art. 285 W.Venn. brengt een belangrijke verduidelijking aan: de verdaging van het bestuursorgaan heeft alleen betrekking op de beslissing met betrekking tot de goedkeuring van de jaarrekening. Alle andere genomen besluiten van de algemene vergadering blijven geldig, behoudens andersluidende beslissing van deze algemene vergadering.

In de statuten kan worden bepaald dat dit recht tot verdaging impliceert dat ook de beslissingen, andere dan die met betrekking tot de goedkeuring van de jaarrekening, vervallen. Het recht tot verdaging kan ook op grond van een statutaire bepaling worden uitgebreid tot alle beslissingen van andere algemene vergaderingen dan de gewone jaarlijkse.

60. Met betrekking tot de buitengewone algemene vergadering werd het oude art. 136 Venn.W., dat verwijst naar het oude art. 70 Venn.W., geherformuleerd (art. 286 W.Venn.). De bepaling dat een algemene vergadering, behoudens andersluidende wettelijke regeling, niet mag raken «aan de essentiële elementen van de vennootschap», werd geschrapt. De reden hiervoor is de evolutie van het vennootschapsrecht.⁷⁴ Ten gevolge van deze wetswijziging kan er derhalve geen discussie over bestaan dat de algemene vergadering bevoegd is om te besluiten tot een grensoverschrijdende zetelverplaatsing of tot een wijziging van de aard van de vennootschap.⁷⁵

61. Art. 288 W.Venn. lost een vergetelheid op. De niet-naleving van de verslaggevingsplicht, als voorgeschreven door art. 71 Venn.W. inzake NV (creatie van verschillende soorten aandelen), bevatte voor de NV een sanctie in door art. 190bis, § 1, 5°, Venn.W. Voor de BVBA verwees art. 136 Venn.W. alleen naar art. 70bis Venn.W., zodat de niet-naleving van de verslagplicht voor de BVBA niet met een

sanctie werd beteugeld.⁷⁶ Art. 288 W.Venn. herformuleert art. 71 Venn.W. en bevat een nietigheids sanctie, die ook voor de BVBA geldt.

62. Art. 289 W.Venn. aangaande de vennootschapsvordering bevat een gelijkshakeling tussen NV (art. 66bis, § 1, en art. 66 Venn.W.) en BVBA: de vennootschapsvordering kan ook tegen de commissarissen worden ingesteld.

63. Art. 296 W.Venn. legt ook de verplichting op om bij de algemene vergadering van obligatiehouders van een BVBA een aanwezigheidslijst bij te houden.⁷⁷ (zie *supra*, nr. 56)

64. De verplichting van art. 131 Venn.W., dat verwijst naar art. 94 Venn.W., om een staat van de in omloop zijnde obligaties ter beschikking te stellen van de obligatiehouders, werd geschrapt (art. 297 W.Venn.). Deze wetswijziging is terecht, aangezien het register van obligaties op naam een voldoende overzicht van de uitgegeven obligaties biedt.⁷⁸

65. Art. 303 W.Venn. inzake de kapitaalverhoging is gesteund op de regeling inzake NV (oud art. 34, § 5, derde lid, Venn.W.) en bepaalt dat, indien een kapitaalverhoging niet volledig is geplaatst, het kapitaal slechts zal worden verhoogd indien de voorwaarden van de uitgifte zulks uitdrukkelijk bepalen.⁷⁹ Deze vernieuwing kadert in het raam van de evolutie in de rechtspraak, waarbij wordt aanvaard dat deze regel ook geldt voor private uitgiften.⁸⁰ In die optiek bestond geen grond meer voor een verschillende regeling voor NV en BVBA.⁸¹

Ook art. 307 W.Venn. is geïnspireerd op art. 122, § 1, Venn.W., dat bepaalt dat het enkele besluit tot kapitaalverhoging moet worden vastgesteld bij authentieke akte. Indien de kapitaalverhoging in een fase geschiedt, moet de akte tevens de naleving vaststellen van de wettelijke vereisten aangaande de inschrijving en de volstorting van het kapitaal.

Art. 308 W.Venn. inzake de kapitaalverhoging in twee fasen is geïnspireerd op art. 122, § 1, Venn.W.: de totstandkoming van de kapitaalverhoging moet worden vast-

⁷³ Zie aangaande de rechtsleer o.m. M. WYCKAERT, «De verdaging van de algemene vergadering door de raad van bestuur – De notulen van een algemene vergadering», noot onder Vz. Kh. Turnhout, 6 juni 1989, *T.R.V.*, 1990, 63; VAN RYN – HEENEN, *Principes*, I, p. 468, nr. 770; P. WAUWERMANS, *Manuel pratique des sociétés anonymes*, Brussel, Bruylant, 1933, p. 452, nr. 705; Ch. RESTEAU, A. BENOIT-MOURY, en A. GREGOIRE, *Traité*, II, p. 444, nr. 1251; F. PASSELECQ, *Traité des sociétés commerciales*, Brussel, Larcier, 1934, p. 423 e.v., nr. 2858; L. TART, «La prorogation des assemblées générales d'actionnaires» *Rev. Prat. Soc.*, 1925, 110. Deze bepaling werd in het Belgisch recht ingevoerd in 1873: J. GUILLERY, *Des sociétés commerciales en Belgique*, II, Brussel, Bruylant, 1882, p. 515, nr. 775.

⁷⁴ Zie voor een toelichting: *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 77. De mogelijkheid tot de omzetting van vennootschappen (wet van 23 februari 1967) en de rechtspraak dat het mogelijk is voor een buitenlandse vennootschap om zonder ontbinding de Belgische nationaliteit aan te nemen (Lamot-arrest, Cass. 12 november 1965, *Pas.*, 1966, I, 366) en vice versa (Raad van State, 29 juni 1987, *T.R.V.*, 1988, 110) heeft de zin aan deze bepaling inzake de essentiële elementen ontnomen. De afschaffing van deze bepaling is dan ook terecht.

⁷⁵ Zie terzake: F. HELLEMANS, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 410-411; F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-51; zie ook M.A. DELVAUX en M. COIPEL, o.c., *J.T.*, 2000, p. 551, nr. 21.

⁷⁶ F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-55.

⁷⁷ Zie voor een commentaar van art. 296 W.Venn. (alsook van de artt. 292 tot 301 W.Venn.): P. BAERT, «Art. 296», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), 1-19.

⁷⁸ P. BAERT, «Art. 297», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), 3.

⁷⁹ Merk op dat titel V «Kapitaal» wordt genoemd. Deze titel dekt de lading niet, aangezien hierin de kapitaalverhoging, kapitaalvermindering, en instandhouding van het kapitaal aan bod komen, maar niet de regelen inzake het minimumkapitaal, de plaatsing en de storting: cf. G. HORSMANS en Y. DE CORDT, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULT (red.), 164.

⁸⁰ Brussel, 1 maart 1988, *T.R.V.*, 1988, (115) 129, met noten van S. RAES, K. GEENS en M. WYCKAERT; *J.T.*, 1988 (232) 238, met noot A. BENOIT-MOURY, *T.B.H.*, 1988, (512) 531 (Generale-zaak); F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-56.

⁸¹ M. WYCKAERT, *Kapitaal in NV en BVBA*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1995, p. 212, nr. 285; F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-56.

gesteld bij authentieke akte. Deze akte moet de naleving vermelden van de wettelijke vereisten aangaande de inschrijving en de volstorting van het kapitaal.⁸²

66. In art. 311 W.Venn. inzake de inbreng in geld wordt uitdrukkelijk bevestigd dat de gestorte gelden enkel ter beschikking zijn van de vennootschap (cf. het oud art. 29bis Venn.W.) en dat, bij niet-totstandkoming van de kapitaalverhoging binnen drie maanden na de opening van de bijzondere rekening, het geld moet worden teruggegeven aan de deposanten die erom verzoeken (oud art. 29bis, zevende lid, Venn.W.). Deze wijziging is terecht en vormt een goede aanvulling van de bestaande wettelijke regeling, die alleen de verplichting regelde om de gelden te storten op een bijzondere rekening en om het stortingsbewijs te hechten aan de akte van kapitaalverhoging.

67. De regelen inzake instandhouding van het kapitaal bleven nagenoeg ongewijzigd. In art. 320 W.Venn. werd het oude art. 137 Venn.W., dat verwijst naar het oude art. 77bis Venn.W., gewijzigd door toevoeging van de woorden «of indien dit hoger is, van het opgevraagde kapitaal».

De bestaande formulering van art. 77bis Venn.W. bevatte een verschil met de Tweede Richtlijn, waardoor geargumenteerd kon worden dat (een deel van) het opgevraagde maar nog niet gestorte kapitaal geactiveerd kon worden als een vordering op de vennoten. Hierdoor zou het netto-actief toenemen, terwijl het gestorte kapitaal gelijk bleef. Op die wijze kon het verschil worden uitgekeerd, hoewel er geen winst was.⁸³

Ten gevolge van de wetwijziging, nl. door te bepalen dat het netto-actief niet alleen hoger moet zijn dan het effectief gestorte kapitaal, maar ook, als dit hoger is dan het opgevraagde kapitaal, wordt een dergelijke uitkering alleszins onwettig.

68. De bepalingen inzake de uitsluiting (oud art. 190ter Venn.W., nieuw art. 334 e.v. W.Venn.) en de uittreding (oud art. 190quater Venn.W., nieuw art. 340 e.v. W.Venn.) bleven nagenoeg ongewijzigd.⁸⁴

⁸² Zie aangaande het vereiste van twee authentieke akten bij een kapitaalverhoging in twee fasen: *infra*, nr. 121 bij de bespreking van de artt. 508 en 509 W.Venn. inzake de NV.

⁸³ Zie terzake voor deze stelling: J. TYTECA, «De winstuitkering in een N.V. of B.V.B.A.: mag volgens de wet soms kapitaal worden uitgekeerd?», *T.R.V.*, 1988, p. 292-295; vooral p. 292-293, nrs. 3-4; zie ook B. VAN BRUYSTEGEM, *De vennootschappenwet 1984*, p. 64-65; zie ook voor een overzicht van de rechtsleer: F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-58; zie ook H. DE WULF, o.c., *Gandius Actueel V*, nr. 70.

⁸⁴ Zie aangaande de wijziging van het nieuw art. 334 W.Venn.: het wetsontwerp aangenomen in de plenaire Kamer van 21 december 2000: *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 0978/001 en nr. 0978/005. In art. 334 W.Venn. werd wel een ongerijmdheid ingeschreven in de zin: «zijn aandelen en alle converteerbare effecten in zijn bezit, die recht geven op inschrijving of op omzetting in aandelen van de vennootschap»: het is aan de BVBA verboden een beroep te doen op het spaarwezen, of converteerbare obligaties uit te geven: P. NICAISE en S. MAQUET, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), p. 268-269.

G. Boek 7: De coöperatieve vennootschap (art. 350 – 436 W.Venn.)

69. De benaming «coöperatieve vennootschap met onbeperkte hoofdelijke aansprakelijkheid» (CVOHA) werd vervangen door «coöperatieve vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid» (CVOA). De schrapping van de term «hoofdelijk» is volkomen aanvaardbaar: wanneer de aansprakelijkheid van de vennoten niet beperkt is tot hun inbreng, is deze hoofdelijk aangezien de coöperatieve vennootschap een handelsvennootschap is. Overigens bestaat ook in de commerciële maatschap en de vennootschap onder firma het hoofdelijk karakter en blijkt zulks niet uit de benaming.

70. Met betrekking tot de effecten en de overdracht en overgang ervan preciseert art. 356 W.Venn. dat in een coöperatieve vennootschap alleen aandelen en obligaties mogen worden uitgegeven en dat deze effecten moeten voorzien zijn van een volgnummer (cf. idem inzake BVBA: *supra*, nr. 46).

71. Inzake het aandelenregister bevat art. 357 W.Venn. een nieuwigheid: hierin wordt uitdrukkelijk bepaald dat het aandelenregister de bedragen moet vermelden die worden aangewend voor de uittreding, de gedeeltelijke terugnemings van aandelen en de terugnemings van de stortingen.

Art. 359 W.Venn. legt de verplichting op om aan de aandeelhouder bij zijn inschrijving in het aandelenregister een certificaat van deze inschrijving te overhandigen.

72. Art. 360 W.Venn. inzake het aandeel dat aan verscheidene eigenaars toebehoort, sluit volledig aan bij de analoge bepalingen inzake NV en BVBA (zie art. 233 W.Venn. en art. 461 W.Venn.).

73. Met betrekking tot de uittreding (art. 367 e.v. W.Venn.) is een verbetering ingevoerd in geval van weigering van het bestuursorgaan om de uittreding in te schrijven in het aandelenregister (zie het oud art. 151 Venn.W.). Probleem was dat er geen regeling bestond als het bestuursorgaan opnieuw de inschrijving van de uittreding zou weigeren. Om te beletten dat het bestuursorgaan opnieuw de inschrijving van de uittreding zou weigeren, heft art. 369, tweede lid, W.Venn. elke zin van een dergelijke weigering op, aangezien de uittreding in dat geval geldt «vanaf de dag volgend op de verzending van de aangetekende brief door de griffier van het vredegericht van de zetel van de vennootschap».

74. De vijfjarige aansprakelijkheid van de vennoten ten belope van de verbintenis als vennoot die krachtens het oude art. 155 Venn.W. van toepassing is op de uitgetreden en uitgesloten vennoten, wordt uitgebreid tot de vennoten die hun aandelen gedeeltelijk hebben teruggenomen (zie art. 371 W.Venn.).⁸⁵ Er is immers geen argument om deze categorie van vennoten anders te behandelen.

75. Art. 381 W.Venn. bevat een nieuwe bepaling inzake de terbeschikkingstelling van stukken: vijftien dagen vóór de algemene vergadering zendt het bestuursorgaan aan de vennoten die erom verzoeken, kosteloos en onverwijld een afschrift van de in dit Wetboek bepaalde stukken.⁸⁶

⁸⁵ Zie voor een commentaar: A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, o.c., p. 144 e.v..

⁸⁶ Vgl. *supra* m.b.t. de BVBA: zie *supra*, nr. 55.

76. Het nieuwe art. 382, tweede lid, W.Venn. luidens welk «behoudens andersluidende statutaire bepalingen, de besluiten worden genomen met de meerderheden en volgens de regels die van toepassing zijn voor de naamloze vennootschappen», maakt een einde aan een bestaande onduidelijkheid inzake de besluitvorming in een algemene vergadering (zie het oude art. 146, 4°, Venn.W.).⁸⁷

Krachtens art. 382, tweede lid, W.Venn. zijn de vergaderregels en ook de meerderheden die gelden voor de NV van toepassing op de coöperatieve vennootschap. Deze regeling is aanvaardbaar, mede gelet op de bestaande bepaling dat voor een doelwijziging de meerderheden van art. 70bis Venn.W. inzake NV moeten worden in acht genomen.⁸⁸

Ten gevolge van het nieuwe art. 382, tweede lid, W.Venn. staat vast dat in een CVOA met een meerderheid (en niet met unanimité) beslissingen kunnen worden genomen, hetgeen, gelet op de onbeperkte en hoofdelijke aansprakelijkheid, niet evident is. Het is voor de CVOA aan te raden een strengere bepaling inzake meerderheden, of eventueel de unanimité, in te schrijven in de statuten (cf. art. 382, tweede lid, W.Venn.: behoudens andersluidende bepalingen in de statuten).⁸⁹

⁸⁷ Bij de wetwijziging door de wet van 20 juli 1991 werd de verwijzing in art. 146, 4°, Venn.W. geschrapt: H. LAGA, «Bepalingen gemeen aan de C.V. en de C.V.O.H.A. – De C.V.O.H.A.», in *De coöperatieve vennootschap na de wet van 20 juli 1991*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1992, p. 42-43, nr. 66-67; J. VAN BAELE, «De wet op de coöperatieve vennootschappen», in *Het gewijzigde vennootschapsrecht 1991*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (red.), 385-386. Door de wet van 13 april 1995 wordt in het ingevoerde art. 146, 4°, Venn.W. opnieuw verwezen naar de artikelen die van toepassing zijn op de NV; zie aangaande de restrictieve interpretatie: o.m. J. LIEVENS, *De reparatiewet vennootschapsrecht*, Gent, Mys & Breesch, 1995, p. 112-113, nr. 277-278; zie vóór de wet van 13 april 1995 o.m. VAN RYN-HEENEN, *Principes*, II, p. 92-93; J. RONSE, K. VAN HULLE, J.M. NELISSEN GRADE en B. VAN BRUYSTEGEM, «Overzicht van rechtspraak, Vennootschappen», *T.P.R.*, 1978, p. 895, nr. 291. Deze rechtsleer vond steun voor deze stelling in een oud arrest van het Hof van Cassatie: Cass., 1 december 1927, *Pas.*, 1928, I, p. 29; zie voor een overzicht van dit standpunt: A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Reeks Notariële Praktijkstudies, Antwerpen, Kluwer, 1996, p. 285, nr. 420; zie aangaande de extensieve interpretatie o.m. A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, o.c., p. 286, nr. 420; J. VAN BAELE, «De coöperatieve vennootschap andermaal hervormd», in *Het gewijzigde vennootschapsrecht 1995*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Maklu, 1996, 382; J. VAN BAELE, o.c., *Not.Fisc.M.*, 1995, p. 21, nr. 6; L. WEYTS, «De nieuwe bepalingen inzake de C.V., inzake het minimumkapitaal van de N.V. en inzake fusies en splitsingen», in *De nieuwe vennootschapswetten van 7 en 13 april 1995*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1995, p. 284-285, nr. 37; P. NICAISE, «La société coöperative et les sociétés à finalité sociale», in *Droit des sociétés: les lois des 7 et 13 avril 1995*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), Brussel, Bruylant, 1995, 328.

⁸⁸ In dezelfde zin: F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-54.

⁸⁹ Cf. F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-54.

⁹⁰ Zie aangaande de bijeenroeping onder het oude recht: A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, p. 281, nr. 414.

77. Men zou uit art. 383 W.Venn. kunnen afleiden dat, bij gebreke aan statutaire bepaling, alle bestuurders (en niet het bestuursorgaan) de oproeping tot de algemene vergadering moeten ondertekenen.⁹⁰ In die optiek is het raadzaam terzake een statutaire regeling in de coöperatieve vennootschap op te nemen.

78. Het W.Venn. is niet consequent en onverklaarbaar: in art. 403 W.Venn. wordt voor het ontbreken van bepaalde vermeldingen in de oprichtingsakte (zoals de zetel) de sanctie van de nietigheid bepaald, terwijl zulks niet het geval is in de BVBA en de NV (zie de art. 227 en 454 W.Venn.).⁹¹

79. Art. 405, vierde lid, W.Venn. is nieuw: de oprichters zijn hoofdelijk gehouden tot volstorting van de aandelen waarop door de CVBA zelf is ingeschreven in strijd met art. 354 W.Venn. (cf. inzake BVBA en NV: art. 229, derde lid, W.Venn. en art. 457 W.Venn.).

80. Bij de regeling van de doeloverschrijdende handelingen werd aansluiting gezocht bij de BVBA en NV-regeling (art. 407 W.Venn.; zie inzake BVBA: oud art. 133bis, nieuw art. 258; en inzake NV: oud art. 63bis en nieuw art. 526): de CVBA is voortaan ook verbonden door doeloverschrijdende handelingen van het bestuursorgaan. Het is echter opmerkelijk dat art. 407 W.Venn. nog een belangrijk verschil met de BVBA en NV laat bestaan doordat het geen regeling bevat voor statutaire bevoegdheidsbeperkingen, andere dan die inzake het doel. Derden die met de CVBA contracteren, moeten zich derhalve nog steeds vergewissen van deze statutaire bevoegdheidsbeperkingen.

81. Inzake bestuurdersaansprakelijkheid moet worden gewezen op de verruiming van de aansprakelijkheid (overtrekkingen van dit Wetboek: art. 408 W.Venn.) (zie *infra*, nr. 101).

82. Het vraagrecht op de algemene vergadering (art. 412 W.Venn.) wordt op identieke wijze geregeld als inzake BVBA (zie *supra*, nr. 57).

83. Ook het recht van het bestuursorgaan om tijdens de zitting de beslissing van de algemene vergadering met betrekking tot de goedkeuring van de jaarrekening drie weken uit te stellen, is analoog aan de BVBA-regeling (art. 414 W.Venn.; zie *supra*, nr. 59).

84. Volkomen analoog met het nieuwe art. 289 W.Venn. inzake BVBA is eveneens art. 415 W.Venn., dat de mogelijkheid bepaalt om tegen een commissaris een vennootschapsvordering in te stellen (zie *supra*, nr. 62).

85. De regel dat de inbreng *in natura* moet worden volgestort binnen een termijn van vijf jaar wordt doorgetrokken voor de kapitaalverhoging (art. 419 W.Venn.): het is niet logisch dat dit vereiste alleen gold bij de oprichting.

86. In art. 422 W.Venn. wordt dezelfde regel bevestigd als voor BVBA en NV inzake de gestorte gelden en de teruggave aan de deposanten (zie *supra*, nr. 66 en *infra*, nr. 123).

87. De mogelijkheid om het verslag van de commissaris en van het bestuursorgaan voor te leggen aan de eerstvolgende algemene vergadering wordt beperkt tot de hypothese waarin de inbreng *in natura* betrekking heeft op het veranderlijk deel van het kapitaal (art. 423, § 2, W.Venn.). Een verhoging van het vast gedeelte van het kapitaal vereist

⁹¹ P. NICAISE en S. MAQUET, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), p. 259-260, nr. 17; H. DE WULF, o.c., *Gandavus Actueel V*, nr. 46.

immers een voorafgaande tussenkomst van een algemene vergadering.⁹²

De meerderheid van drie vierden voor het besluit over de aanbreng *in natura* toe te kennen waarde wordt vervangen door de meerderheid vereist voor de verhoging van het vast gedeelte van het kapitaal.

88. Artikel 427 W.Venn. bevestigt de reeds aanvaarde regel dat een uittreding, uitsluiting of gedeeltelijke terugkorting van aandelen slechts mogelijk is op voorwaarde dat, ten gevolge van die uitkering, het netto-actief niet daalt beneden het vast gedeelte van het kapitaal.⁹³

89. Inzake de omzetting van een CVOA in een CVBA bevat art. 436 W.Venn. een verduidelijking t.o.v. het oud art. 164, § 2, Venn.W.: het besluit moet bij authentieke akte worden genomen. De rechtsleer had zulks ook reeds geformuleerd.⁹⁴

H. Boek 8: De naamloze vennootschap (art. 437 – 653)

90. In art. 454, 4°, W.Venn. werd de term «oprichter» vervangen door «aandeelhouder». Door de invoering van de term «aandeelhouder» in het nieuwe art. 454, 4°, W.Venn. is elke verwarring uitgesloten, die voorheen bestond in het oude art. 13ter Venn.W. («oprichter-verschijner») en het oude art. 31 Venn.W. («oprichter-aansprakelijke».)⁹⁵

91. De hypothese van de oprichtersaansprakelijkheid bij verbintenissen aangegaan door onbekwamen (art. 35, 5°, Venn.W.) werd geschrapt. De wetgever oordeelde dat deze hypothese reeds vervat ligt in het artikel betreffende de ongeldige inschrijvingen (oud art. 35, 1°, Venn.W., nieuw art. 456, 1°, W.Venn.).

92. Verscheidene bepalingen zijn nieuw, omdat zij de bestaande regeling ook van toepassing maken op winstbewijzen en warrants: art. 461 W.Venn. inzake de mogelijke schorsing van de rechten van een aandeel of obligatie dat aan verscheidene eigenaars toebehoort, art. 466 W.Venn. aangaande de regel dat een effect aan toonder door ten

minste twee bestuurders moet worden ondertekend of moet worden voorzien van naamstempels, en art. 467 W.Venn. i.v.m. het recht van de Koning om de vorm van effecten aan toonder te bepalen. De verplichting om voor effecten op naam een register bij te houden, werd uitgebreid tot de warrants (art. 463, eerste lid, W.Venn., dat «elke» categorie van effecten op naam bedoelt).⁹⁶

93. De tekst van art. 493 W.Venn. inzake de hypothecaire obligatie en de wijziging van de termijn is identiek aan die van art. 246 W.Venn. inzake de BVBA. De wijziging is derhalve ook identiek (zie *supra*, nr. 50).

94. Ook de wijziging van art. 495 W.Venn. aangaande de term «lasthebber» en de schrapping van de term «curator» is identiek aan die van art. 248 W.Venn. (zie *supra*, nr. 50).

95. Art. 504 W.Venn. inzake de overdracht van effecten op naam en effecten aan toonder is slechts nieuw in zoverre het ook van toepassing is op winstbewijzen en warrants.

96. Het W.Venn. heeft een aantal wijzigingen aangebracht aan de Transparantiewet.⁹⁷

Art. 514 W.Venn. bevat terzake de scharnierbepaling: de personen die stemrechtverlenende effecten in beursgenoteerde vennootschappen bezitten, moeten hiervan melding maken overeenkomstig de bepalingen van de Transparantiewet.

Het nieuwe art. 515 W.Venn. herneemt de mogelijkheid, geboden door art. 5 van de Transparantiewet aan niet-beursgenoteerde NV's, om art. 1 tot 4 van de Transparantiewet statutair geheel of gedeeltelijk vrijwillig toepasselijk te verklaren. Een nieuwheid hierbij is dat een dergelijke clausule de automatische toepassing impliceert van art. 516, 534 en 545 W.Venn.. In de oude regeling zijn deze bepalingen slechts van toepassing als de statuten zulks uitdrukkelijk bepalen.

97. In art. 517 W.Venn. wordt de praktijk bevestigd dat ook rechtspersonen als bestuurder van een NV kunnen worden benoemd.⁹⁸ Tevens wordt bepaald dat de naamloze vennootschap wordt bestuurd door (natuurlijke of rechts-)personen. Het woord «lasthebbers» vermeld in het oude art. 53 Venn.W. werd geschrapt. Deze wijziging is van louter terminologische aard, teneinde de gebruikte terminologie te doen aansluiten bij art. 2, d en 8 van de eerste E.G.-richtlijn.⁹⁹

⁹² Zie J. WOUTERS, «De C.V.B.A. na de wet van 20 juli 1991», in *De coöperatieve vennootschap na de wet van 20 juli 1991*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1992, p. 102, nr. 80; zie voor een verdere toelichting: F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-59.

⁹³ Zie A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Reeks Notariële Praktijkstudies, 166; P. VAN OMMESELAGHE, «Les sociétés coopératives», in *Les sociétés commerciales*, L. DABIN (e.a.), Brussel, Ed. du Jeune Barreau, 1985, 345-346; K. GEENS en H. LAGA, «Kroniek vennootschapsrecht», *T.R.V.*, 1992, p. 518, nr. 27; J. WOUTERS, o.c., in *De coöperatieve vennootschap na de wet van 20 juli 1991*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1992, p. 90, nr. 61.

⁹⁴ A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Reeks Notariële Praktijkstudies, 398; K. GEENS, «De C.V. bij wijze van deelneming, de kleine en grote omzetting», in *De coöperatieve vennootschap na de wet van 20 juli 1991*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1992, p. 149, nr. 11; J. VAN BAELE, «De wet op de coöperatieve vennootschappen», in *Het gewijzigde vennootschapsrecht*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH, (red.), 411.

⁹⁵ Voor de BVBA was deze wetswijziging niet nodig omdat elkeen die bij de oprichtingsakte verschijnt, oprichter (oprichter-aansprakelijke) is en de oprichtersaansprakelijkheid draagt: zie art. 225 W.Venn.

⁹⁶ De inhoud van dit register wordt niet gepreciseerd in de wet: F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), Antwerpen, Kluwer, I. Bijl. 2-42.

⁹⁷ Zie voor een commentaar van de artt. 514, 515 en 516 W.Venn.: G. KEUTGEN en Ph. LAMBRECHT, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULT (red.), 226 e.v.

⁹⁸ Zie vnl. B. TILLEMANS, *Bestuur van vennootschappen*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1996, p. 63, nr. 82; zie ook: K. BYTTEBIER en L. CLEEREN, «Het bestuur», in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 4.2.7; F. BOUCKAERT, *N.V. en B.V.B.A.*, Reeks Notarieel Recht, Antwerpen, Kluwer, 1997, p. 284, nr. 9.7.; M. COIPEL, «Dispositions communes», in *Répertoire notarial*, t. XII, Livre II, Brussel, Larcier, 1982, p. 176, nr. 271; H. LAGA, «De uitoefening van een bestuurdersmandaat door een vennootschap», *DAOR*, 1993, p. 19, nr. 27; zie ook Cass., 17 mei 1962, *Pas.*, 1962, I, 1054; Cass., 12 december 1980, *R.W.*, 1980-81, (1988), 2003.

⁹⁹ J. RONSE, *De vennootschapswetgeving 1973*, Gent, Story, 1973, p. 149, nr. 287 en p. 140, nr. 276.

98. Inzake belangenconflicten bevat art. 523 § 1 W.Venn. een wijziging van het oude art. 60 Venn.W.¹⁰⁰ De verklaring van de bestuurder, alsook de rechtvaardigingsgronden met betrekking tot het strijdig belang moeten worden opgenomen in de notulen van de raad van bestuur. Met het oog op de publicatie in het jaarverslag (oud art. 77, vierde lid, Venn.W.) omschrijft de raad van bestuur in de notulen de aard van de beslissing of verrichting en verantwoordt de raad van bestuur het genomen besluit. Ook de vermogensrechtelijke gevolgen ervan voor de vennootschap moeten in de notulen worden vermeld. In het jaarverslag moeten de notulen in hun geheel worden opgenomen.

De wetgever is bij deze door de wet van 13 april 1995 ingevoerde regeling uit het oog verloren dat hij, bij dezelfde wetswijziging, in een andere wetsbepaling (nl. art. 77, laatste lid, Venn.W.) de verplichting tot het opstellen van een jaarverslag heeft afgeschaft voor de vennootschappen die aan de criteria van art. 12, § 2, van de Boekhoudwet voldoen (zijnde de zogenaamde kleine en middelgrote vennootschappen).

Na de wet van 13 april 1995 rees derhalve de vraag of deze vennootschappen toch een jaarverslag moeten redigeren in geval van een belangenconflict in de zin van art. 60 Venn.W.

In het merendeel van de rechtsleer werd deze vraag ontkennend beantwoord.¹⁰¹ In die optiek werd overwegend aanvaard dat de raad van bestuur in het raam van art. 60 Venn.W. alleen de notulen moet opmaken en de commissaris-revisor (zo deze werd benoemd) in kennis moet stellen. Uiteraard kon het college van zaakvoerders (raad van bestuur) vrijwillig een jaarverslag opmaken.

Art. 523, § 1, W.Venn. brengt hierin verandering: met het oog op de publicatie ervan in het verslag bedoeld in art. 95 W.Venn. (zijnde het jaarverslag) of, bij gebreke daarvan, in een stuk dat gelijk met de jaarrekening moet worden neergelegd, omschrijft de raad van bestuur in de notulen de aard van de bedoelde beslissing of verrichting en verantwoordt het genomen besluit. Alzo wordt in art. 523, § 1, W.Venn. uitdrukkelijk een publicatie voorzien voor de vennootschappen die geen jaarverslag moeten opmaken in een «stuk dat gelijk met de jaarrekening moet worden neergelegd».¹⁰² De wetgever heeft zich blijkbaar geïnspireerd op de regeling

inzake de eenpersoons-BVBA met slechts een zaakvoerder (art. 261, eerste lid, W.Venn.).

99. In art. 529 W.Venn. wordt bepaald dat de bestuurders persoonlijk en hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de schade geleden door de vennootschap of door derden ten gevolge van beslissingen of verrichtingen die hebben plaatsgevonden overeenkomstig art. 523 W.Venn., indien die beslissing of verrichting aan hen of aan een van hen onrechtmatig financieel voordeel heeft bezorgd ten nadele van de vennootschap. In het verleden werd deze bijzondere sanctie opgenomen in art. 60 Venn.W. In het W.Venn. werd deze bepaling losgekoppeld van de inhoudelijke en procedure-regels van art. 523 W.Venn.¹⁰³

100. In het oude art. 63 Venn.W. inzake het dagelijks bestuur werd de verwijzing naar «directeurs, zaakvoerders of andere personen» vervangen door «personen» (zie art. 525 W.Venn.). Deze wijziging is van louter terminologische aard.¹⁰⁴

101. Inzake bestuurdersaansprakelijkheid bestaat voor de NV in art. 528 W.Venn. een analoge bepaling als inzake de BVBA (art. 263 W.Venn.) en inzake de coöperatieve vennootschap (art. 408 W.Venn.).

Krachtens het oude art. 62, tweede lid, Venn.W. zijn de bestuurders van een naamloze vennootschap hoofdelijk aansprakelijk voor alle schade die het gevolg is van een overtreding van de vennootschappenwet of van de statuten van de vennootschap.¹⁰⁵ Als klassieke voorbeelden kunnen worden genoemd: niet-neerlegging van de jaarrekening en de niet-samenroeping van de algemene vergadering bij verlies van kapitaal (oud art. 103-104 Venn.W.). Tevens werd aanvaard dat, door de incorporatie van de Boekhoudwet in de Vennootschappenwet (art. 77, tweede lid, Venn.W. en art. 137 Venn.W.) elke schending van de bepalingen van de Boekhoudwet van 17 juli 1975 en van de uitvoeringsbesluiten, als een overtreding in de zin van art. 62, tweede lid, Venn.W. moet worden beschouwd.

Krachtens art. 528, eerste lid, W.Venn. zijn de bestuurders hoofdelijk aansprakelijk voor alle schade die het gevolg is van de overtreding van de bepalingen van dit wetboek of van de statuten van de vennootschap. De «bepalingen van dit Wetboek» zijn ruimer dan de oude bepalingen van de Vennootschappenwet. Hierdoor kan een overtreding van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek (opgenomen in boek 2) leiden tot de sanctie van een bestuurdersaansprakelijk-

¹⁰⁰ Zie voor een commentaar van art. 523 W.Venn.: Ph. ERNST, «Art. 523», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), 1-102.

¹⁰¹ H. BRAECKMANS, *De vennootschapswet van 13 april 1995: repareren of innoveren*, R.W., 1995-96, 1468; A. FRANCOIS, «De nieuwe regeling van belangenconflicten in de raad van bestuur: een (voorlopig) eindpunt?», in *De gewijzigde vennootschapswet 1995*, K. BYTTEBIER, R.R. FELTKAMP en A. FRANCOIS (red.), Antwerpen, Kluwer, 1996, p. 52, nr. 70; H. LAGA, «Belangenconflicten, aantal bestuurders en schriftelijke besluitvorming in de N.V.», in *De nieuwe vennootschapswetten van 7 en 13 april 1995*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 195; J. LIEVENS, *De reparatiewet vennootschapsrecht, een commentaar bij de wet van 13 april 1995*, Gent, Mys & Breesch, 1995, 72; E. WYMEERSCH, *De belangenconflictregering in de vennootschappen*, Antwerpen, Maklu, 1996, 65; E. WYMEERSCH, «Nieuwe regelen inzake bestuur», in *Het gewijzigde vennootschapsrecht*, H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Maklu, 132; zie voor een zeer omstandige bespreking: Ph. ERNST, *Belangenconflicten in naamloze vennootschappen*, Antwerpen, Intersentia, 1997, p. 551-552, nr. 629.

¹⁰² Ph. ERNST, «Art. 523», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), 10-11.

¹⁰³ Zie voor een commentaar: Ph. ERNST, «Art. 529», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), 1-7; G. HORSMANS en Y. DE CORDT, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULT (red.), 167.

¹⁰⁴ *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 122; zie aangaande een omschrijving van het wettelijk begrip dagelijks bestuur: Cass., 17 september 1968, *Pas.*, 1969, I, 61; *Arr. Cass.*, 1969 (60), 65; Cass. 21 februari 2000, *T.R.V.*, 2000, 283; B. TILLEMANS, *Bestuur van vennootschappen*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), p. 604 e.v., nrs. 1053 e.v..

¹⁰⁵ Zie o.m. S. VAN CROMBRUGGE, «De aansprakelijkheid van vennootschapsbestuurders», *R.W.*, 1989-90, p. 1442 e.v., nr. 12 e.v.; J. RONSE en J. LIEVENS, «L'administration des sociétés. La responsabilité des administrateurs et gérants après la faillite», in *Les sociétés commerciales*, Ed. Jeune Barreau, Brussel, 1985, p. 199 e.v., nr. 14 e.v.; O. RALET, *Responsabilité des dirigeants de société*, Brussel, Larcier, 1996, 96 e.v.; O. CAPRASSE, «La responsabilité civile professionnelle des administrateurs», *Act.Dr.*, 1997, 481-554.

heid.¹⁰⁶ Mogelijk krijgen sommige bepalingen alzo meer relevantie, zoals o.m. het uit het B.W. stammende art. 19 W.Venn. inzake het gemeenschappelijk belang van partijen (cf. met het begrip «vennootschapsbelang»). Ook een miskenning van een van de bepalingen van boek 4 leidt tot bestuurdersaansprakelijkheid. De miskenning van bepalingen inzake geconsolideerde jaarrekeningen (o.m. de verplichting tot redactie van een geconsolideerde jaarrekening: art. 110 W.Venn.) leidt voortaan eveneens tot de sanctie van bestuurdersaansprakelijkheid.¹⁰⁷

102. In het nieuw art. 533 W.Venn. werd de in het oude art. 73 Venn.W. bestaande term «landelijk verspreid blad» vervangen door «nationaal verspreid blad».

103. Art. 533, tweede lid, W.Venn. bevat een inhoudelijke wijziging: naast de houders van aandelen op naam, moeten ook de houders van obligaties of warrants op naam, de bestuurders en de commissarissen worden opgeroepen voor de algemene vergadering (zie analoog inzake BVBA: art. 268, derde lid, W.Venn.: zie nr. 72).

104. De aanwezigheid van de commissarissen op de algemene vergadering werd geregeld in het oud art. 64septies Venn.W. Op grond van deze bepaling werd aanvaard dat de aanwezigheid van de commissaris vereist is wanneer de algemene vergadering moet beraadslagen op basis van een verslag dat door hem werd opgesteld.¹⁰⁸ *A contrario* werd hieruit afgeleid dat de commissaris niet verplicht is (maar wel gerechtigd is) de algemene vergadering bij te wonen, wanneer die niet op grond van zijn verslag beraadslaagt.¹⁰⁹

Art. 533, eerste lid, W.Venn. maakt geen onderscheid en derhalve zou kunnen worden geargumenteerd dat de commissaris voor elke algemene vergadering moet worden op-

geroepen, ongeacht of deze algemene vergadering moet beraadslagen over een door hem geredigeerd verslag. Zulks kan kaderen in de algemene wettelijke opdracht van de commissaris.¹¹⁰

105. De aanwezigheid van bestuurders op de algemene vergadering werd verantwoord op grond van het vraagrecht in het oude art. 70ter, eerste lid, Venn.W. (zie *supra*, nr. 57). In die optiek werd aanvaard dat bestuurders het recht en zelfs de plicht hebben om op de algemene vergadering aanwezig te zijn.¹¹¹ De aanwezigheid van de bestuurder op de algemene vergadering werd o.m. – en m.i. op goede gronden – bepleit in het raam van de hoorplicht van de met ontslag bedreigde bestuurder.¹¹²

In een deel van de rechtsleer werd de stelling verdedigd dat een bestuurder niet kan eisen dat hij steeds op elke algemene vergadering uitgenodigd moet worden.¹¹³ de regel dat een bestuurder de algemene vergadering bijwoont, is zonder twijfel een vast gebruik, maar de bestuurder put hieruit geen recht om op elke algemene vergadering aanwezig te zijn; de algemene vergadering moet, volgens deze stelling, kunnen vergaderen zonder de bestuurder.¹¹⁴ Zulks kan impliceren dat op een algemene vergadering, ter gelegenheid van een beslissing tot herroeping van het mandaat van de bestuurder, de betrokken bestuurder niet kan eisen om aanwezig te zijn, aangezien er ter gelegenheid van een beslissing tot herroeping in principe geen aanleiding bestaat tot toelichting van het beleid van de raad van bestuur.¹¹⁵

Het recht van de bestuurders om aanwezig te zijn op elke algemene vergadering, zonder enig onderscheid, en derhalve ook op elke algemene vergadering waarop de bestuurder wordt ontslagen, wordt m.i. voortaan uitdrukkelijk in de wet neergelegd: krachtens art. 535, derde lid, W.Venn. (cf. analoog: art. 268, derde lid, W.Venn. inzake BVBA) moet de betrokken bestuurder voor elke algemene vergadering worden opgeroepen.

106. De noodzaak tot uitdrukkelijke oproeping van de houders van obligaties, warrants of certificaten op naam vormt een aanvaardbare wetwijziging (art. 533, tweede lid, W.Venn.).¹¹⁶

¹⁰⁶ *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838, 72, 101 en 123; A. BENOIT-MOURY, o.c., *Comptabilité et Fiscalité Pratique*, november 1999, p. 8, nr. 16; M.A. DELVAUX en M. COIPEL, o.c., *J.T.*, 2000, p. 550, nr. 19; M. DE WOLF, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), p. 314, nr. 4; K. GEENS en F. HELLEMANS, o.c., in *Statutenwijziging doorgelicht*, KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSEN (red.), 17; F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAELE (red.), I. Bijl. 2-34; H. DE WULF, o.c., *Gandavus Actuel V*, nr. 100; P. NICAISE en S. MAQUET, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), p. 279 e.v., nr. 37.

¹⁰⁷ Vóór de totstandkoming van het W.Venn. was deze verplichting opgenomen in het K.B. van 6 maart 1990. De inhoud van dit K.B. werd niet beschouwd als deel uitmakend van de vennootschappenwet in de zin van art. 62, tweede lid, Venn.W. omdat art. 77, eerste lid, Venn.W. slechts bepaalde dat de bestuurders de jaarrekening en de inventaris moeten opmaken. De geconsolideerde jaarrekening kwam in art. 77 Venn.W. niet ter sprake.

¹⁰⁸ Zie o.m. H. OLIVIER en V. VANDEWALLE, «Art. 64 septies», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), 1997, 1.

¹⁰⁹ H. OLIVIER en V. VANDEWALLE, «Art. 64 septies», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), 1997, 1.

¹¹⁰ Zie o.m. voor een commentaar hiervan: H. OLIVIER en V. VANDEWALLE, «Art. 64 septies», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), 1997, p. 1 e.v.; A. VAN OEVELEN, «De rol en de civielrechtelijke aansprakelijkheid van de commissaris-revisor», in *Handels-economisch en financieel recht*, M. STORME, E. WYMEERSCH en H. BRAECKMANS (red.), Gent, Mys & Breesch, 1995, 240 e.v.; I. VEROGSTRAETE, «Le contrôle financier des sociétés anonymes», in *Les sociétés commerciales*, Ed. Jeune Barreau, 1985, 266 e.v.

¹¹¹ Zie o.m. Ch. RESTEAU, A. BENOIT-MOURY en A. GREGOIRE, *Traité des sociétés anonymes*, II, p. 386-387, nr. 1189; B. TILLEMANS, *Bestuur van vennootschappen*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmt-hout, Biblo, 1996, p. 267, nr. 446; F. DE BAUW, *Les assemblées générales dans les sociétés anonymes*, Brussel, Bruylant, 1996, p. 215, nr. 492-493; A. GOEMINNE, «De herroeping van een bestuurder», *V & F*, 1997, p. 132-133, nr. 14; P. BAERT, «Moeten met ontslag bedreigde bestuurders van een NV gehoord worden?», *V & F*, 1999, p. 221, nr. 14.

¹¹² Zie de argumenten terzake met analyse van de Franse rechtspraak: P. BAERT, o.c., *V&F* 1999, 216-223.

¹¹³ D. VAN GERVEN, «Het ontslag van een bestuurder van een N.V.», *T.R.V.*, 1999, p. 174, nr. 7.

¹¹⁴ D. VAN GERVEN, o.c., *T.R.V.*, 1999, p. 174, nr. 7. Deze auteur nuanceert zijn standpunt uiteraard door te stellen dat de bestuurders gerechtigd zijn om op de jaarlijkse algemene vergadering die kennis neemt van het jaarverslag en de jaarrekeningen, aanwezig te zijn; op deze vergadering moeten zij worden uitgenodigd om hun beleid te kunnen toelichten.

¹¹⁵ D. VAN GERVEN, o.c., *T.R.V.*, 1999, p. 174, nr. 7.

¹¹⁶ In die zin volkomen terecht: F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAELE (red.), I. Bijl. 2-44-45.

Inzake de oproeping werd in de NV een onderscheid gemaakt.¹¹⁷ Indien niet alleen alle aandelen, maar ook alle obligaties, warrants en certificaten die met medewerking van de vennootschap werden uitgegeven, op naam zijn, moet de oproeping bij aangetekende brief gebeuren (art. 533, derde lid, W.Venn.). Indien zulks niet het geval is (b.v. bij het bestaan van aandelen aan toonder) is een brief voldoende (art. 533, tweede lid, W.Venn.). Teneinde bewijsproblemen te vermijden (b.v. bij oproeping van een of meer bestuurders die ontslagen zullen worden), is de verzending van een aangetekende brief aangewezen.

107. De bestaande termijn van acht dagen (oud art. 73 Venn.W.) wordt vervangen door een termijn van vijftien dagen voor de oproeping van de houders van effecten op naam (art. 533, tweede lid, W.Venn.) (zie idem inzake BVBA: *supra*, nr. 54).

108. Art. 534 W.Venn. is een herformulering van art. 7 van de Transparantiewet: de bestaande termijn van vijftien dagen wordt vervangen door een termijn van twintig dagen. Deze termijn heeft tot doel om aan de raad van bestuur de mogelijkheid te geven om, nadat de beslissing is genomen om een algemene vergadering samen te roepen, deze algemene vergadering nog tot drie weken uit te stellen.

109. De regeling van art. 535 Venn.W. behandelt drie hypothesen inzake terbeschikkingstelling van documenten aan de aandeelhouders:¹¹⁸

a) de automatische toezending (art. 535, eerste lid, W.Venn.): aan de houders van aandelen op naam, de bestuurders en de commissarissen wordt steeds een afschrift toegezonden van de stukken die hen krachtens dit Wetboek ter beschikking moeten worden gesteld (cf. *supra*, nr. 55).

b) de «occasionele regeling» (art. 535, tweede lid, W.Venn.): er wordt onverwijld een afschrift gestuurd aan de personen die uiterlijk zeven dagen vóór de algemene vergadering hebben voldaan aan de formaliteiten voorgeschreven door de statuten om tot de vergadering te worden toegelaten.

De personen die deze formaliteiten niet hebben vervuld uiterlijk zeven dagen vóór de vergadering, maar die formaliteiten pas kort vóór de vergadering vervullen, krijgen een afschrift van deze stukken op de algemene vergadering. De *ratio legis* hiervan is dat, wanneer een aandeelhouder zijn aandelen bijvoorbeeld vier dagen vóór de algemene vergadering mag neerleggen, deze stukken hem nog zouden moeten worden toegestuurd. Op die wijze wordt door de wetgever een evenwicht gezocht tussen het recht op informatie van de houders van effecten aan toonder (aandelen, obligaties, warrants) en de administratieve lasten, verbonden aan een algemene vergadering.

c) de «anonieme regeling» (art. 535, derde lid, W.Venn.): de aandeelhouder, obligatiehouder, warranthouder of houder van een certificaat kan, zonder zich kenbaar te maken, maar tegen overlegging van zijn effect, vanaf vijftien dagen

vóór de algemene vergadering op de zetel van de vennootschap kosteloos een afschrift van deze stukken verkrijgen.¹¹⁹

110. Art. 536 W.Venn. herstelt een vergetelheid van de wet van 13 april 1995: de nieuwe tekst houdt rekening met de mogelijkheid voor de houders van gedematerialiseerde aandelen om deel te nemen aan de algemene vergadering door neerlegging van een attest van onbeschikbaarheid van deze aandelen.

111. De regeling van het vraagrecht inzake NV (art. 540 W.Venn.) is identiek aan de regeling inzake BVBA (art. 274 W.Venn.): zie *supra*, nr. 57.

112. Art. 545 W.Venn. is een herformulering van art. 6 van de Transparantiewet. De termijn van vijfenveertig dagen wordt teruggebracht tot twintig dagen.¹²⁰

113. De mogelijkheid tot kennisname van de in art. 535 W.Venn. vervatte stukken wordt ook toegekend aan houders van warrants (naast aandeelhouders en obligatiehouders). Tevens wordt bepaald dat de jaarrekening, het jaarverslag en het verslag van de commissarissen ter beschikking van de aandeelhouders wordt gesteld overeenkomstig art. 535 W.Venn.¹²¹

114. Het recht van de raad van bestuur om, tijdens de zitting, de beslissing inzake goedkeuring van de jaarrekening drie weken uit te stellen, is analoog aan de regeling inzake de BVBA (art. 555 W.Venn.; zie *supra*, nr. 59).

115. In art. 556 en 557 W.Venn. wordt de term «bijzondere algemene vergadering» ingevoerd. Deze bepaling is een herformulering van art. 17bis, eerste lid, van de Transparantiewet.

116. Art. 556, eerste lid, W.Venn. herneemt de regel dat alleen de algemene vergadering rechten kan toekennen die een invloed hebben op het vermogen van de vennootschap, of een schuld of verplichting te haren laste kan doen ontstaan, wanneer de uitoefening van deze rechten afhankelijk is van het uitbrengen van een openbaar overnamebod op de aandelen van de vennootschap of van een verandering van de controle die op haar wordt uitgeoefend. Bovendien mogen deze rechten niet worden toegekend onder voorwaarde van welslagen of mislukken van het openbaar overnamebod.

Art. 556, tweede lid, W.Venn. bepaalt dat zo'n besluit slechts geldig is indien het ter griffie is neergelegd vóór het tijdstip waarop de vennootschap door de Commissie voor het Bank- en Financieuzen in kennis wordt gesteld van een openbaar bod dat op haar wordt uitgebracht.¹²²

117. Met betrekking tot de buitengewone algemene vergadering wordt art. 70, tweede tot vijfde lid, Venn.W. geherformuleerd (zie art. 558 W.Venn.). De schrapping inzake

¹¹⁷ Merk op dat de oproeping tot de algemene vergadering in de BVBA steeds per aangetekende brief moet gebeuren: art. 268, derde lid, W.Venn.: zie *supra* nr. 54.

¹¹⁸ Zie voor een bespreking: K. GEENS en F. HELLEMANS, o.c., in *Statutenwijziging doorgelicht*, KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSSEN (red.), p. 19; F. HELLEMANS, o.c., in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 399.

¹¹⁹ Deze regeling bestond reeds, maar wordt in de nieuwe bepaling uitgebreid tot de houders van obligaties en warrants: art. 535, derde lid, W.Venn.

¹²⁰ De *ratio legis* van deze in art. 545 W.Venn. opgenomen bepaling is te verhinderen dat iemand nog kan stemmen op de algemene vergadering met de stemmen verbonden aan effecten waarvan hij niet ten minste twintig dagen vóór de algemene vergadering kennis heeft gegeven: *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 128; zie voor een commentaar: G. KEUTGEN en Ph. LAMBRECHT, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), p. 230.

¹²¹ Zie aangaande een bespreking van art. 535 W.Venn.: *supra*, nr. 109.

de «essentiële elementen van de vennootschap» is identiek aan de BVBA (*supra*, nr. 60).

118. Aangaande de oproeping tot de algemene vergadering van obligatiehouders¹²³ aan toonder werden de termen «blad uitgegeven in het arrondissement waar de vennootschap haar zetel heeft» en «in een blad uitgegeven in de hoofdplaats van elke provincie» geschrapt en vervangen door «een nationaal uitgegeven blad» en «een blad van de streek van de zetel van de vennootschap» (art. 570 W.Venn.). Deze wijziging is aanneembaar: obligatiehouders zijn over het hele land verspreid, en de nieuwe tekst sluit nauwer aan bij de regeling inzake de oproeping tot de algemene vergadering van aandeelhouders.¹²⁴

De termijn van acht dagen waarbinnen de oproepingsbrief moet worden verzonden, wordt vervangen door een termijn van vijftien dagen (art. 570, tweede lid, W.Venn.). De logica is onbestaande: het is niet aanvaardbaar dat voor de algemene vergadering van obligatiehouders van een BVBA een termijn van acht dagen wordt bepaald inzake de verzending van de oproepingsbrief (zie art. 294 W.Venn.), terwijl voor de algemene vergadering van obligatiehouders van een NV een termijn van vijftien dagen wordt opgelegd.

119. De invoering van het vereiste om ook in de algemene vergadering van obligatiehouders een aanwezigheidslijst op te maken (art. 572 W.Venn.) is aanvaardbaar: de regeling is gelijk aan die inzake de BVBA (art. 296 W.Venn.)¹²⁵ en is in overeenstemming met de bestaande verplichting inzake de algemene vergadering van aandeelhouders (art. 569 W.Venn.).

120. Bij de uitgifte van aandelen zonder nominale waarde beneden de fractiewaarde van de oude aandelen werden de door art. 33bis, § 6, Venn.W. voorgeschreven formaliteiten inzake verslagplicht behouden. Het is belangrijk dat art. 582, laatste lid, W.Venn. bepaalt dat het ontbreken van de voormelde verslagen de nietigheid van de beslissing van de algemene vergadering tot gevolg heeft. De oude bepaling

van art. 190bis, § 1, 5, Venn.W. inzake de nietigheden van de besluiten van de algemene vergadering verwees immers naar art. 33bis, § 3, Venn.W., dat echter geen verslagplicht bevat.¹²⁶

121. In art. 588 en 589 W.Venn. wordt de bepaling van art. 34, §§ 1 en 4, Venn.W.¹²⁷ verduidelijkt: bij een kapitaalverhoging in twee fasen zijn twee authentieke akten vereist. In het Generale-arrest werd geoordeeld dat de akte houdende vaststelling van het besluit van de raad tot kapitaalverhoging (in het raam van het toegestaan kapitaal) authentiek moet zijn als de kapitaalverhoging plaatsvindt door een openbare uitgifte of met uitoefening van het voorkeurrecht; deze kapitaalverhoging mag onderhands zijn als de inschrijving aan een persoon wordt voorbehouden en de totstandkoming van de verhoging zeer kort nadien plaatsgrijpt.¹²⁸ De bepalingen van art. 588 en 589 W.Venn. nemen terzake alle twijfel weg.

122. Op grond van art. 596 W.Venn. wordt de mogelijkheid om af te wijken van de termijn van vijftien dagen voor de uitoefening van het voorkeurrecht afgeschaft. De nieuwe bepaling is alsoo conform aan art. 29 van de Tweede EG-Richtlijn van 13 december 1976.¹²⁹

123. Met betrekking tot de storting van de inbreng in geld bevat het nieuwe art. 600 W.Venn. een analoge bepaling als art. 311 W.Venn. inzake de BVBA en art. 422 W.Venn. inzake de coöperatieve vennootschap (zie *supra*, nrs. 66 en 86).

124. De herformulering in art. 604 W.Venn. van art. 33bis, § 2, zevende lid, Venn.W. inzake het toegestane kapitaal, bevestigt dat het toegestane kapitaal in de oprichtingsakte kan worden ingeschreven, mits een bijzonder verslag aanwezig is met een uiteenzetting van de bijzondere omstandigheden waarin van het toegestane kapitaal gebruik kan worden gemaakt en van de hierbij nagestreefde doeleinden.¹³⁰

In art. 604, laatste lid W.Venn. wordt een nieuwigheid ingevoerd: wanneer het bijzonder verslag inzake het toegestane kapitaal ontbreekt, heeft zulks de nietigheid van de beslissing van de algemene vergadering tot gevolg.

125. De geschillenregeling nl. de uitsluiting (oud art. 190ter Venn.W., nieuw art. 636 tot 641 W.Venn.) en de uittreding (oud art. 190quater, nieuw art. 642 en 643 W.Venn.) werden nagenoeg niet gewijzigd.

¹²² Zie *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 130-131. In het oud art. 17bis van de Transparantiewet werd alleen een neerleggingsplicht voorzien, zonder uiterste datum. Vraag was derhalve of na een kennisgeving van een bod nog een «poison-pill» kon worden ingesteld. De nieuwe tekst maakt deze interpretatie onmogelijk: op straffe van nietigheid van het besluit, moet de neerlegging geschieden vóór de kennisgeving van het bod: zie voor een commentaar: F. HELLEMANS, o.c., in *De N.V. in de praktijk*, H. BRAECKMANS, K. VAN HULLE, en F. VANISTENDAEL (red.), I. Bijl. 2-660; zie ook aldaar de commentaar aangaande art. 557 W.Venn.

¹²³ Zie voor een commentaar op de art. 568 e.v. W.Venn.: P. BAERT, «Art. 568 – Art. 580», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.).

¹²⁴ Zie ook P. BAERT, «Art. 570», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), p. 3, nr. 2 en 3, die daarbij opmerkt dat de oude regel dateert uit een tijdperk dat ook het kleinste provinciestadje over een lokale pers beschikte. P. Baert wijst wel op het verschil met de algemene vergadering van aandeelhouders: in art. 533 W.Venn. blijkt dat er een oproeping moet worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad en twee oproepingen in een nationaal blad, terwijl uit art. 570 W.Venn. blijkt dat de verplichting om twee publicaties te plaatsen zowel geldt voor het nationale blad en het lokale blad, als voor het Belgisch Staatsblad.

¹²⁵ Zie *supra*, nr. 82; zie voor een commentaar: P. BAERT, «Art. 572», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.).

¹²⁶ Tilleman wees terecht op deze onbegrijpelijke bepaling: B. TILLEMANS, *De geldigheid van besluiten van de algemene vergadering*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), Kalmthout, Biblo, 1994, p. 53-54, nr. 27.

¹²⁷ Bij een kapitaalverhoging in twee fasen moeten er twee authentieke akten zijn: *Parl. St.*, Senaat, 1982-83, nr. 390/2, p. 20.

¹²⁸ Brussel, 1 maart 1988, *T.R.V.*, 1988, 115; *J.T.*, 1988, 232; *T.B.H.*, 1988, 512, en de noot die zeer goed de problematiek schetst: M. WYCKAERT, «De formaliteiten en de voorwaarden van een kapitaalverhoging buiten voorkeurrecht in het kader van het toegestaan kapitaal», *T.R.V.*, 1988, p. 144, nr. 8.

¹²⁹ Cf. J. WOUTERS, «Kapitaalverhogingen bij ondernemingen in moeilijkheden: de tweede richtlijn waakt!», noot onder H.v.J., 24 maart 1992, *T.R.V.*, 1992, p. 322, nr. 17.

¹³⁰ Zie o.m. P. NICAISE en S. MAQUET, o.c., in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULD (red.), p. 284, nr. 43; H. DE WULF, o.c., *Gandais Actueel V*, nr. 67.

I. Boek 9: De commanditaire vennootschap op aandelen (art. 654 tot 660 W.Venn.)

126. De wetgever heeft de hele regeling inzake de commanditaire vennootschap op aandelen niet volledig uitgeschreven, zoals hij dat wel heeft gedaan voor de BVBA, de coöperatieve vennootschap en de NV.¹³¹ Art. 657 W.Venn. bevat een scharnierbepaling en verwijst, op dezelfde wijze als het oude art. 107 Venn.W., naar de regeling inzake NV.

J. Boek 10: Vennootschappen met een sociaal oogmerk (art. 661 tot 669 W.Venn.)

127. Inzake de vennootschappen met een sociaal oogmerk (die werden ingevoerd door de wet van 13 april 1995) heeft het nieuwe wetboek geen substantiële wijzigingen aangebracht. De enige nieuwe bepaling van art. 664 W.Venn. bevestigt een reeds onder het vroegere recht bestaande regel: onder voorbehoud van de bepalingen van boek 10 worden de vennootschappen met sociaal oogmerk beheerst door de bepalingen die van toepassing zijn op de vennootschapsvorm die zij hebben aangenomen.

K. Boek 11: Herstructurering van vennootschappen (art. 670 tot 773 W.Venn.)

128. Onder de titel «herstructurering van vennootschappen» worden de regelen opgenomen inzake fusie, splitsing, en gelijkgestelde verrichtingen, met inbegrip van de inbreng van een algemeenheid of van een bedrijfstak.

Boek 11 is van toepassing op alle vennootschappen met rechtspersoonlijkheid die door dit wetboek worden geregeld, behalve op de LV en op het ESV (art. 670 W.Venn.).

129. Inzake de definities voert art. 675 W.Venn. het begrip «gemengde splitsing» in. Alleen de term is nieuw, aangezien de operatie reeds bestond in de praktijk.¹³²

130. Verscheidene bepalingen werden gewijzigd omdat de coöperatieve vennootschap bij wijze van deelneming werd afgeschaft door de wet van 13 april 1995 (zie art. 699 W.Venn., 712 W.Venn., 722 W.Venn., 736 W.Venn. en 751 W.Venn.).

131. Art. 759 W.Venn. inzake inbreng van een algemeenheid of bedrijfstak is enkel nieuw uit formeel oogpunt.

¹³¹ Zie aangaande de Comm.VA in algemene zin o.m. J. RUYSEVELDT, *De commanditaire op aandelen*, Reeks Notariële Praktijkstudies, Antwerpen, Kluwer, 1998, 436 p.; J. VAN BAEL, «De commanditaire vennootschap op aandelen», in *Miskende vennootschapsvormen*, KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSEN (red.), Antwerpen, Kluwer, 59-94; M. MOREAU, «De commanditaire vennootschap: zinvolle overstap?», in *Statutenwijziging doorgelicht*, KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSEN (red.), Antwerpen, Kluwer, 1999, 193-220. Zie voor interessante beschouwingen t.a.v. de optie van de wetgever: M.A. DELVAUX en M. COIPEL, o.c., *J.T.*, 2000, 548; A. BENOIT-MOURY, o.c., *Comptabilité et Fiscalité Pratique*, november 1999, p. 11; zie voor een commentaar van art. 654 e.v. W.Venn.: J. RUYSEVELDT, «Art. 654 – Art. 660», in *Commentaar Vennootschappen en Verenigingen*, H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (red.), Antwerpen, Kluwer, 2000.

¹³² Zie o.m. J. VAN BAEL, *Fusies en splitsingen*, Antwerpen, Kluwer, 1993, o.m. p. 151, nr. 193; zie ook art. 758 W.Venn.

¹³³ *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 162.

De in art. 759 W.Venn. opgenomen bepaling kan impliciet worden afgeleid uit art. 174/56 tot 174/61 Venn.W.¹³³

L. Boek 12: Omzetting van vennootschappen (art. 774 tot 788 W.Venn.)

132. Inzake omzetting van vennootschappen voert art. 776 W.Venn. drie vernieuwingen in.

In de Nederlandse versie wordt het begrip «eigen vermogen» vervangen door «netto-actief», hetgeen technisch juist is.

133. Tevens wordt de dubbele regeling weggewerkt die voor de coöperatieve vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid van toepassing is: deze vennootschapsvorm werd zowel bedoeld in art. 166, tweede lid, Venn.W. als in art. 167 Venn.W. In de nieuwe regeling wordt deze vennootschap alleen geregeld in art. 776, eerste lid, W.Venn., dat geldt voor alle vennootschappen waarop boek 12 van toepassing is, en in art. 776, derde lid, W.Venn., dat op de CVOA en op de V.O.F. van toepassing is.

134. Ten slotte wordt in art. 776 W.Venn. een regeling ingevoerd voor het geval bij andere vennootschappen dan de V.O.F. of de CVOA, het netto-actief kleiner is dan het in de staat van activa en passiva opgenomen maatschappelijk kapitaal: in dat geval moet deze staat het verschil vermelden.

135. De formulering in art. 166, derde lid, en in art. 167, eerste lid, Venn.W. wekte verkeerdelijk de indruk dat een certificering vereist is omtrent het volledig, getrouw en juist beeld van de vennootschap. In het nieuwe art. 777 W.Venn. wordt alleen bepaald dat de commissaris (bedrijfsrevisor, accountant) moet nagaan of er geen overwaardering is van het netto-actief. Dit maakt terecht duidelijk dat het hier een beperkte controle betreft, en geen certificering.

136. Art. 778 W.Venn. inzake het verslag van de raad van bestuur en de staat van activa en passiva, is nieuw in zoverre deze bepaling ook van toepassing is op de V.O.F.

137. In art. 781 W.Venn. wordt de coöperatieve vennootschap bij wijze van deelneming geschrapt, omdat deze vennootschapsvorm werd afgeschaft door de wet van 13 april 1995.

M. Boek 13: De landbouwvennootschap (artt. 789 tot 838 W.Venn.)

138. De LV werd geïntegreerd in het Wetboek. Daardoor zijn alle bepalingen die gemeenschappelijk zijn aan alle vennootschappen, van toepassing zijn op deze vennootschapsvorm.¹³⁴

139. Inzake de LV zelf werden weinig wijzigingen aangebracht aan de bestaande wet.

Art. 800 W.Venn. is nieuw in zoverre het, bij kapitaalverhoging, de beherende vennoten hoofdelijk aansprakelijk maakt voor de schade die het gevolg is van een kennelijke overwaardering van een inbreng *in natura*. In de oude regeling werden de inbrengers hoofdelijk aansprakelijk gehouden. De nieuwe regeling sluit nauwer aan bij die inzake de NV en de BVBA.

¹³⁴ Zie ook: M.A. DELVAUX en M. COIPEL, o.c., *J.T.*, 2000, 550, die terecht opmerken dat de bepalingen inzake fusie en splitsing en inzake omzetting niet van toepassing zijn (zie art. 670 en 774 W.Venn.).

140. Art. 818 W.Venn. is nieuw voor zover het verduidelijkt dat de algemene vertegenwoordigingsbevoegdheid kan worden opgedragen aan een of meer speciaal aangewezen beherende vennoten of door verscheidene beherende vennoten gezamenlijk en dat deze clausule tegenwerpelijk is aan derden indien zij werd neergelegd en bekendgemaakt.

141. Art. 819 W.Venn. wijzigt de aansprakelijkheid van de beherende vennoten, omdat deze nieuwe bepaling betrekking heeft op «overtredingen van dit Wetboek», terwijl in de oude regeling alleen de «overtredingen van deze wet», zijnde de wet tot instelling van de LV, van een sanctie werden voorzien (cf. *supra*, nr. 101).

142. Art. 827 W.Venn. bepaalt dat de titels 6 en 7 van boek 4 niet van toepassing zijn op de LV. Dit volgt uit de aard van deze vennootschapsvorm.¹³⁵ Alzo zijn de bepalingen aangaande de jaarrekening, de geconsolideerde jaarrekening, de occasionele en semestriële informatie en de controle door de commissarissen, niet van toepassing op deze vennootschapsvorm.

N. Boek 14: Het economisch samenwerkingsverband (art. 839 tot 873 W.Venn.)

143. Het ESV wordt voortaan geregeld in het Wetboek van Vennootschappen, zodat alle bepalingen gemeenschappelijk aan alle rechtspersonen hierop van toepassing zijn.¹³⁶ Voor het ESV werd bepaald dat de residuaire bevoegdheid toekomt aan het bestuursorgaan en dat aan de algemene vergadering alleen de bevoegdheden toekomen die haar uitdrukkelijk krachtens de wet zijn toegekend (art. 857 W.Venn.).

Naar analogie met de LV werd in art. 860 W.Venn. de aansprakelijkheid van de zaakvoerders gewijzigd: zij zijn hoofdelijk aansprakelijk voor overtredingen van dit Wetboek, terwijl vroeger werd bepaald dat zij alleen aansprakelijk waren bij overtreding van de bepalingen van deze wet (zijnde de wet inzake het ESV).

O. Boek 15: Diverse bepalingen en overgangsbepalingen (art. 874 tot 878 W.Venn.)

144. Art. 874, § 1, W.Venn. bepaalt dat sommige bepalingen inzake jaarrekening (art. 92, 98, 100 tot 102, 104 en 105 W.Venn.) en jaarverslag (art. 94 tot 96 en art. 624 W.Venn.), controle op de jaarrekening (art. 143 en 144 W.Venn.), de organisatie van de gewone algemene vergadering (art. 553 tot 555 W.Venn.) en winstreservering en winstuitkering (art. 616 W.Venn. tot 619 W.Venn.), ook van toepassing zijn op de publiekrechtelijke rechtspersonen die de vorm van een handelsvennootschap hebben aangenomen.¹³⁷ Tevens werd een regeling gemaakt voor de publiekrechtelijke rechtspersonen waarin een college van commissarissen werd gevormd met leden die in hun hoedanigheid van bedrijfsrevisor zijn aangesteld en leden die

niet in deze hoedanigheid zijn aangesteld (art. 874, § 2, W.Venn.).

145. Art. 875 W.Venn. verleent aan de Koning de bevoegdheid om een aantal artikelen (514 tot 516, 534, 545 en 556 W.Venn.) aan te passen aan de E.G.-Richtlijnen. Deze bevoegdheid was reeds opgenomen in de transparantiewet van 2 maart 1989.¹³⁸

Op grond van art. 876 W.Venn. wordt de Koning gemachtigd om aan de hand van de aan het W.Venn. toegevoegde concordantietabel de verwijzingen in wetten en koninklijke besluiten, te wijzigen door verwijzingen naar dit Wetboek van Vennootschappen.

146. Art. 877 W.Venn. is een herformulering van art. 17bis, tweede lid, van de transparantiewet. De precieze datum wordt ingevuld, nl. 5 augustus 1991, zijnde de inwerkingtreding van de wet van 18 juli 1991.

147. Art. 878 W.Venn. is een herneming van het oude art. 219 Venn.W. m.b.t. het behoud van de kruisparticipaties die bestonden vóór 5 augustus 1991.¹³⁹

V. OVERGANGSRECHT

148. De wet van 7 mei 1999 houdende het Wetboek van Vennootschappen is in werking getreden op 6 februari 2001.

Art. 24 van deze wet bevat een regeling inzake overgangsrecht. Vanaf de inwerkingtreding van het W.Venn. krijgen de bestaande vennootschappen drie jaar (uiterlijk 6 februari 2004) de tijd om hun statuten aan te passen aan de nieuwe bepalingen. Zolang de statuten niet zijn aangepast, zal elke statutaire clausule die verwijst naar bepalingen die door de nieuwe wet zijn opgeheven of waarvan de nummering door de invoering van het W.Venn. gewijzigd werd, met behulp van de als bijlage bij het W.Venn. opgenomen concordantietabel gelezen worden als een verwijzing naar de nieuwe nummering van deze teksten (zie art. 24 van de wet van 9 mei 1999).¹⁴⁰

149. Aan de vennootschappen die nalaten hun statuten aan te passen binnen de voormelde termijn van drie jaar, wordt een sanctie opgelegd: elke belanghebbende kan de ontbinding van de vennootschap voor de rechtbank vorderen. Krachtens art. 24 *in fine* kan de rechtbank aan de vennootschap een termijn toestaan om haar toestand te regulariseren.

150. Teneinde andere problemen van overgangsrecht op te lossen, moet een beroep worden gedaan op de terzake bestaande algemene beginselen:¹⁴¹ onmiddellijke en exclusieve werking van de nieuwe wet, niet-terugwerkende kracht van de nieuwe wet en eerbiedigende werking van de nieuwe wet (behoudens voor bepalingen van dwingend recht).¹⁴²

¹³⁸ *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 180.

¹³⁹ Cf. o.m. A. BENOIT-MOURY, *o.c.*, *Comptabilité et Fiscalité Pratique*, november 1999, p. 12, nr. 26.

¹⁴⁰ Zie inzake toepassingsproblemen: M.A. DELVAUX en M. COIPEL, *o.c.*, *J.T.*, 2000, p. 554, nr. 38; H. DE WULF, *o.c.*, *Gandaius Actueel V*, nr. 120.

¹⁴¹ De rechtsleer beschikt over een recent standaardwerk: P. POPELIER, «Toepassing van de wet in de tijd», in *A.P.R.*, Antwerpen, Kluwer, 215 p.

¹⁴² P. POPELIER, *o.c.*, in *A.P.R.*, p. 39, nr. 56 en nr. 58, en p. 51 e.v.; W. VAN GERVEN, *Algemeen deel*, 63, 66 en 72; H. DE PAGE, *Traité*, I, p. 336-337, p. 322-323 en p. 341, nr. 231.

¹³⁵ *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 173.

¹³⁶ Zie o.m. ook M.A. DELVAUX en M. COIPEL, *o.c.*, *J.T.*, 2000, p. 550, nr. 20.

¹³⁷ Zie terzake art. 86 van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen: *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1838/1, p. 180.

Laatstgenoemde regel kan o.m. van belang zijn voor bestaande aandeelhoudersovereenkomsten.

151. Een bijzonder probleem rijst voor die nieuwe bepalingen uit het W.Venn. die bepaalde bestaande regelingen verduidelijken, zoals inzake art. 60 W.Venn. (verbintenissen in naam van een vennootschap in oprichting). Delvaux en Coipel menen dat op deze bepalingen de regelen inzake de interpretatieve wet van toepassing kunnen zijn.¹⁴³ Deze wetten worden geacht geen terugwerkende kracht te hebben en geen wijziging in rechtsposities mee te brengen, maar samen te vallen met de geïnterpreteerde wet.¹⁴⁴ Art. 7 Ger.W. is relevant: de rechters zijn gehouden zich naar de uitleggingswetten te gedragen in alle zaken waarin het rechtspunt niet definitief beslecht is op het tijdstip waarop die wetten bindend worden.¹⁴⁵ In die optiek kan de rechter tijdens nog hangende procedures rekening houden met de nieuwe bepalingen van het W.Venn. die bepaalde onduidelijke formuleringen van de oude Vennootschappenwet verduidelijken.

Ten slotte kan worden aangestipt dat aangaande de nieuwe bepalingen van het W.Venn., die een herneming zijn van de oude bepalingen van de Vennootschappenwet, geen probleem van overgangsrecht kan rijzen.¹⁴⁶

VI. ENKELE SLOTBESCHOUWINGEN

152. Het Wetboek van Vennootschappen vormt een (nieuwe) mijlpaal in de evolutie van het vennootschappen-

recht na de herhaalde wetswijzigingen. In de rechtsleer wordt terecht gesteld dat in de praktijk niet echt werd aangedrongen op een dergelijk Wetboek.¹⁴⁷

De bepalingen van het vennootschappenrecht worden vlotter consulteerbaar, de *bis*-, *ter*-, *quater*-bepalingen zijn verdwenen, bepaalde onduidelijkheden werden in het W.Venn. opgehelderd, de transparantie werd verhoogd, bepaalde vernieuwingen werden geïntroduceerd.

De vraag of het noodzakelijk was om zo'n omvangrijk wetboek te maken, is vanuit wetgevingstechnisch oogpunt zeker relevant.

Hoewel de wetgever geen verregaande hervormingen beoogde, zijn er toch nieuwe bepalingen ingevoerd, en is dit wetboek niet de resultante van louter formeel opsmukwerk.¹⁴⁸ Na de vaststelling dat een reparatiewet in 1995 noodzakelijk was voor het kwalitatief inferieur wetgevend werk, past de vaststelling dat het wetgevend werk van betere kwaliteit is.

Mogelijk vormt dit W.Venn. geen eindpunt en zal de opname van de bestaande paralegale normering inzake «corporate governance» en de verdere uitbouw ervan (cf. de voorstellen van de Commissie De Grauwe inzake *corporate governance*) een nieuwe stap vormen in de evolutie van het vennootschapsrecht.¹⁴⁹

Herman BRAECKMANS

Hoogleraar Universiteit Antwerpen (UIA)

¹⁴³ M.A. DELVAUX en M. COIPEL, *o.c.*, *J.T.*, 2000, p. 554, nr. 35.

¹⁴⁴ P. POPELIER, *o.c.*, in *A.P.R.*, p. 98, nr. 151 en de rechtspraak en rechtsleer aldaar aangehaald. Zie voor een definitie van een interpretatieve wet: P. POPELIER, *o.c.*, in *A.P.R.*, p. 99, nr. 152, met verwijzing naar H. COREMANS en M. VAN DAMME, *Beginselen van wetgevingstechniek en behoorlijke regelgeving*, Brugge, Die Keure, 53.

¹⁴⁵ Cf. P. POPELIER, *o.c.*, in *A.P.R.*, p. 98, nr. 151.

¹⁴⁶ M.A. DELVAUX en M. COIPEL, *o.c.*, *J.T.*, 2000, p. 554, nr. 36.

¹⁴⁷ M.A. DELVAUX en M. COIPEL, *o.c.*, *J.T.*, 2000, p. 555, nr. 41; H. DE WULF, *o.c.*, *Gandaius Actueel V*, nr. 123.

¹⁴⁸ Cf. F. HELLEMANS, *o.c.*, in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, JAN RONSE INSTITUUT (red.), 379-387.

¹⁴⁹ Cf. aangaande corporate governance in algemene zin: o.m. G. HORSMANS en Y. DE CORDT, «La portée et l'influence de la codification», in *Le nouveau Code des sociétés*, CENTRE JEAN RENAULT (red.), vooral 142 e.v. en de talrijke verwijzingen aldaar.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 22 OKTOBER 1999

Voorzitter: de h. Marchal

Rapporteur: de h. Storck

Openbaar ministerie: de h. De Riemaeker

Advocaat: mr. Van Ommeslaghe

Verzekering – Motorrijtuigen – Rechtstreekse vordering van de benadeelde – Gedeelde aansprakelijkheid – Gevolg voor de omvang van de vergoedingsplicht van de verzekeraar

De door art. 6 W.A.M.-wet 1956 (thans art. 12 W.A.M.-wet 1989) aan de benadeelde toegekende rechtstreekse

vordering bestaat in de regel enkel indien de verzekeraar ingevolge de overeenkomst of de wet tot dekking gehouden is. Niet wettig verantwoord is het arrest dat de W.A.M.-verzekeraar veroordeelt tot volledige vergoeding van de schade van de eigenaars van de voertuigen die tegen hem de rechtstreekse vordering hebben ingesteld, niettegenstaande de beslissing dat de fout van de verzekerde slechts voor de helft heeft bijgedragen tot het ontstaan van de schade.

N.V. Verzekeringen G.J. t/ N.V. C.U.B. en N.V. L.P.M.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 maart 1997 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel;

...

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat luidens art. 6, eerste lid, van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen de verzekering aan de benadeelde een eigen recht geeft tegen de verzekeraar;

Dat de aldus door de wet aan de benadeelde toegekende rechtstreekse vordering in de regel enkel wordt ingesteld als de verzekeraar ingevolge de overeenkomst of de wet tot dekking gehouden is;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat er een botsing is gebeurd tussen het door eiseres verzekerde voertuig, dat aan E.G. toebehoort en door mevrouw P. werd bestuurd, en het aan de tweede verweerster toebehorende voertuig dat door de eerste verweerster werd verzekerd en door de heer L. werd bestuurd;

Dat het arrest, zonder op dat punt te worden bekritiseerd, beslist «dat zowel de bestuurster P. als de bestuurder L. een fout hebben begaan die in gelijke mate hebben bijgedragen tot het ontstaan van de botsing tussen hun voertuigen en de daardoor veroorzaakte schade; dat zij bij helften aansprakelijk moeten worden verklaard»;

Overwegende dat het arrest oordeelt «dat de onderscheiden eigenaars van de bij de botsing betrokken voertuigen niets te maken hebben met de door de bestuurders begane fouten; dat bijgevolg de verdeling van de aansprakelijkheid hun niet kan worden tegengeworpen en dat ieder van hen aanspraak kan maken op volledige vergoeding van zijn schade»;

Dat het arrest, omdat het op die grond eiseres, die de aansprakelijkheid dekt van mevrouw P., wier fout slechts voor de helft heeft bijgedragen tot het ontstaan van de schade, veroordeelt tot de volledige vergoeding van de schade van de verweersters die tegen haar de rechtstreekse vordering hebben ingesteld, de in het onderdeel aangevoerde wetsbepalingen (art. 6 W.A.M.-wet 1956, art. 12 W.A.M.-wet 1989, art. 1134, 1382 en 1383 B.W., art. 1138, 2°, Ger. W.) schendt;

Dat het onderdeel gegrond is.

NOOT – Zie eveneens Cass. 26 april 1999, *Arr. Cass.* 1989-90, 1101; Cornelis, L. en Geelen, R., «De rechtstreekse vordering», in Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel (red.), *Verzekeringen en gerechtelijke procedures*, Kalmthout, Biblo, 1996, 109-141; Van Schoubroeck, C., Jocuqué, G., Vanderspikken, A. en Cousy, H., «Overzicht van rechtspraak. Verzekering motorrijtuigen 1980-1997», *T.P.R.* 1998, nrs. 55-59.7; Fontaine, M., *Verzekeringsrecht*, Brussel, Larcier, 1999, nrs. 657-666.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER – 19 DECEMBER 2000

Voorzitter: de h. Forrier

Rapporteur: de h. Goethals

Openbaar ministerie: de h. Duinslaeger

Advocaat: mr. Gheysens

Verjaring – Strafzaken – Stuiting

De toebedeling van het dossier aan een kamer van het hof van beroep door de eerste voorzitter vormt geen daad van

onderzoek of vervolging waardoor de verjaring van de strafvordering regelmatig wordt gestuit.

J. t/ O.M.

Gelet op het bestreden arrest, op 24 december 1998 door het Hof van Beroep te Gent gewezen;

...

Over het eerste middel:

Overwegende dat de toebedeling van het dossier aan een kamer van het hof van beroep door de eerste voorzitter geen daad van onderzoek of vervolging vormt waardoor de verjaring van de strafvordering regelmatig wordt gestuit;

Overwegende dat het arrest dat anders beslist, art. 21 en 22 Voorafgaande Titel Sv., schendt;

Dat het middel in zoverre gegrond is;

...

NOOT – *Over de toebedeling van zaken aan een kamer van het hof van beroep*

1. Luidens art. 108 e.v. Ger. W., verdeelt de eerste voorzitter de zaken en wijst ze toe aan bepaalde kamers. Tegen een dergelijke toebedeling kan geen rechtsmiddel worden aangewend, en de kamer waaraan de zaak is toebedeeld, kan de zaak niet naar een andere kamer verwijzen (Cf. Antwerpen, 5 maart 1982, *R.W.*, 1982-83, 2197).

Alleen de eerste voorzitter zelf kan een bepaalde zaak aan een kamer onttrekken wanneer de behoeften van de dienst het rechtvaardigen, hetgeen hij op onaantastbare wijze beoordeelt.

2. Deze toebedeling is geen daad van onderzoek of van vervolging in de zin van art. 22 Voorafgaande Titel Sv. Ze heeft dan ook geen stuitende werking inzake verjaring.

A. Vandeplas

ARBEIDSHOF TE GENT

6e KAMER – 23 NOVEMBER 2000

Voorzitter: mevr. Deprez

Raadsheren in sociale zaken: de hh. Van Holm en Bultynck

Advocaten: mrs. Adriaens en De Ganck

Arbeidsovereenkomst – Student – Sociale zekerheid – Bijdragen – Vrijstelling – Tewerkstelling van maximum een maand – Opeenvolgende arbeidsovereenkomsten van bepaalde duur

Art. 17bis Uitvoeringsbesluit R.S.Z.-Wet onttrekt studenten die tewerkgesteld zijn in het raam van een overeenkomst voor tewerkstelling van studenten aan de toepassing van de R.S.Z.-Wet in zoverre de tewerkstelling in de loop van de maanden juli, augustus en september valt en de duur tijdens deze periode een maand niet overschrijdt.

Een uitzendkantoor overschrijdt deze grens niet wanneer het vijf arbeidsovereenkomsten van bepaalde duur sluit die worden

onderbroken door inactiviteitsdagen, maar waarvan de totale duur van de arbeidsdagen de grens van een maand (31 kalenderdagen) niet overschrijdt.

N.V. K. t/ R.S.Z.

De stukken van de rechtspleging werden onderzocht, inzonderheid het door de griffier eensluidend verklaard afschrift van het op tegenspraak gewezen vonnis van 2 november 1999 van de Arbeidsrechtbank te Kortrijk, afdeling Kortrijk, eerste kamer, tegen hetwelk het hoger beroep gericht is, het verzoekschrift tot hoger beroep, op 26 januari 2000 neergelegd ter griffie van het Arbeidshof te Gent, afdeling Brugge, (...).

De partijen hebben in de openbare terechtzitting van 28 september 2000 hun middelen en conclusies uiteengezet.

...

Tijdens een controle bij een klant van de appellante (een uitzendbureau) stelde de sociale inspectie van het Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu vast «dat een aantal jobstudenten verscheidene contracten na elkaar kregen in de zomer van 1996 en de tewerkstelling zodoende de 31 kalenderdagen overschreed».

De tewerkstelling van deze studenten werd niet aangegeven bij de geïntimeerde.

Deze laatste bepaalde, krachtens art. 22 van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, ambtshalve het bedrag van de verschuldigde bijdragen voor de tewerkstelling van zeven studenten.

Het uit dien hoofde vastgelegde bedrag werd door de geïntimeerde toegerekend op bedragen die nog verschuldigd waren aan de appellante.

De appellante betwistte de doorgevoerde schuldvergelijking, aanvoerend dat voor de tewerkstelling van de zeven studenten geen socialezekerheidsbijdragen verschuldigd zijn.

...

Krachtens art. 17bis van het K.B. van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, worden aan de toepassing van de R.S.Z.-Wet onttrokken, de studenten die tewerkgesteld zijn in het raam van een overeenkomst voor tewerkstelling van studenten, bedoeld bij titel VI (thans VII) Arbeidsovereenkomstenwet, wanneer de tewerkstelling, al dan niet uitgevoerd krachtens een arbeidsovereenkomst, in de loop van de maanden juli, augustus en september valt, haar duur tijdens deze periode een maand niet overschrijdt en de werknemer niet aan de R.S.Z.-Wet onderworpen is geweest om reden van een activiteit die tijdens het aan de zomervakantie voorafgaand school- of academiejaar werd uitgeoefend bij dezelfde werkgever als degene bij wie de tewerkstelling geschiedt tijdens de zomervakantie.

In zijn vergadering van 6 mei 1988 preciseerde het beheerscomité van de R.S.Z., ten behoeve van de werkgevers, dat onder maand van tewerkstelling dient te worden verstaan, een periode van een kalendermaand of van gelijkwaardige duur (31 dagen) die samenvalt met de periode die gedekt is door een overeenkomst voor tewerkstelling van studenten, ongeacht de duur van de effectieve tewerkstelling. Indien verschillende overeenkomsten werden aangegaan (al dan niet bij een werkgever), blijft de vrijstelling behouden

voor zover de som van alle kalenderdagen gedekt door de overeenkomsten, niet groter is dan 31.

De vier studenten, wier tewerkstelling het voorwerp is van de betwisting voor het arbeidshof, werden door de appellante tijdens de vakantiemaanden telkens vijf keer vijf dagen ter beschikking gesteld van dezelfde gebruiker krachtens opeenvolgende arbeidsovereenkomsten voor een bepaalde tijd, aanvangend op maandag en eindigend op vrijdag.

Elk der studenten verving een vaste werknemer, omdat diens arbeidsovereenkomst was geschorst.

De geïntimeerde voert aan dat aan de beperking van de tewerkstellingsduur van deze studenten tot een kalendermaand of een gelijkwaardige periode niet is voldaan, omdat de rust- en feestdagen, die opeenvolgende arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd bij dezelfde werkgever (bedoeld wordt wellicht: gebruiker) scheiden, voor de bepaling van de totale duur van de tewerkstelling in rekening moeten worden gebracht.

De eerste rechter onderschreef deze zienswijze.

De appellante voert aan dat de som van de verschillende kalenderdagen, «gedekt» door de opeenvolgende overeenkomsten met de vier studenten, minder is dan 31; dat zij derhalve, overeenkomstig de algemene onderrichtingen van de geïntimeerde ten behoeve van de werkgevers betreffende de vrijstelling van socialezekerheidsbijdragen voor de tewerkstelling van studenten, deze tewerkstellingen niet hoefde aan te geven bij de geïntimeerde en deze laatste ten onrechte overging tot regularisatie.

De argumenten van de geïntimeerde ter staving van het standpunt dat de inactiviteitsdagen tussen de opeenvolgende arbeidsovereenkomsten moeten worden meegerekend om de duur der tewerkstelling van de studenten te berekenen, zijn niet steekhoudend.

Volgens de bewoordingen van art. 17bis Uitvoeringsbesluit R.S.Z.-Wet worden de studenten onttrokken aan de R.S.Z.-Wet indien de duur van hun «tewerkstelling» in de beoogde kalendermaanden een maand niet overschrijdt.

«Tewerkstellen» is «iemand daadwerkelijk arbeid doen verrichten ingevolge een dienstbetrekking, hetzij in het bedrijfsleven of in overheidsdienst, hetzij op werken ter bestrijding van werkloosheid» (*Sociaalrechtelijk Woordenboek*, Benelux Economische Unie, 1977, *V^o* Tewerkstelling/Tewerkstellen).

Uit de tekst van voormeld art. 17bis blijkt niet dat de dagen, waarop studenten niet verbonden zijn door een overeenkomst voor tewerkstelling van studenten en waarop zij niet werken, in rekening moeten worden gebracht bij de bepaling van de duur van de tewerkstelling.

Dat zulks uit de geest van art. 17bis zou blijken, is een losse bewering van de geïntimeerde, die trouwens evenmin steun vindt in de door hem gegeven interpretatie van art. 17bis ten behoeve van de werkgevers.

Op de dagen waarop de studenten niet verbonden waren door een overeenkomst voor tewerkstelling van studenten, waren zij niet ter beschikking van de werkgever of de gebruiker en verrichten zij geen arbeid.

De duur der terbeschikkingstelling, evenmin als de duur der tewerkstelling, overschreed geen 31 dagen.

De vier kwestieuze studenten waren derhalve onttrokken aan de toepassing van de Socialezekerheidswet.

De geïntimeerde betoogt nog dat de appellanten de haar door de wet wegens de specificiteit van haar activiteit ge-

boden «uitzonderingstoelating» heeft misbruikt om daarmee een doel te bereiken dat niet door de wetgever is beoogd en zich bovendien, via misbruik van de haar door de wet toegestane uitzondering, een discriminerend voordeel heeft toegeëigend.

Deze opwerpingen worden afgewezen.

De geïntimeerde spreekt de bewering van de appellante niet tegen, dat het in het raam van de uitzendarbeid gebruikelijk is werknemers tewerk te stellen door middel van opeenvolgende contracten voor vijf dagen.

De studenten, die interimarbeiders waren, werden dus tewerkgesteld overeenkomstig de gebruiken van de uitzendbureaus.

De overgelegde gegevens wijzen aldus niet uit dat de appellante de wettelijke mogelijkheid, geboden door art. 3 Uitzendarbeidswet 1987 heeft misbruikt, noch dat haar oogmerk voor het sluiten met studenten van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten voor vijf werkdagen ongeoorloofd is.

Een uitzendbureau, zoals de appellante, kan ingevolge de uitdrukkelijke bepalingen van de Uitzendarbeidswet 1987, met een werknemer (ook met studenten-werknemers) opeenvolgende arbeidsovereenkomsten sluiten voor de uitvoering van tijdelijke arbeid, zonder dat er verondersteld wordt dat een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd werd aangegaan.

Dat niet alle werkgevers even probleemloos over deze mogelijkheid beschikken, is niet discriminerend.

De gevolgen die daaruit voortvloeien inzake het toepassingsgebied van art. 17bis Uitvoeringsbesluit R.S.Z.-Wet zijn evenmin discriminerend.

NOOT – Met deze uitspraak verwerpt het Arbeidshof een door de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid sedert 1997 toegepaste eigen interpretatie van artikel 17 Uitvoeringsbesluit R.S.Z.-Wet. Zie in dit verband L. Van Hoestenbergh, «De overeenkomst voor tewerkstelling van studenten» in R. Blanpain (ed.), *Arbeidsrecht C.A.D.*, Brugge, die Keure, II-14, 39.

VREDEGERECHT TE OOSTROZEBEKE

2 JUNI 1998

Rechter: de h. Rapsaet

Advocaten: mrs. Dewever en Vandecasteele

1. Factuur – Toezending – Gevolg – 2. Verbintenis – Zijdelingse vordering – Toepassingsvoorwaarden – Door rijkswacht gevorderde garagehouder die foutief geparkeerde wagen wegtakelt – Zijdelingse vordering tot terugbetaling van takelkosten tegen bestuurder van foutief geparkeerde wagen

1. Het louter toesturen van een factuur kan geen verbintenis doen ontstaan in de persoon van de bestemming van deze factuur.

2. Het instellen van de zijdelingse vordering onderstelt dat degene die ze instelt schuldeiser is van de persoon die zelf schuldeiser is van degene tegen wie deze vordering wordt ingesteld.

Art. 4.4 Wegcode verleent aan de politiediensten geen vordering tegen de bestuurder van een foutief geparkeerde wagen tot betaling van de takelkosten van een door hen gevorderde garagehouder, zodat niet voldaan is aan het voor het instellen van de zijdelingse vordering geldende vereiste dat er een schuldvordering moet bestaan tegen degene tegen wie de zijdelingse vordering wordt ingesteld.

C.V. Van den H. t/ Van L.

Bij dagvaarding, op 10 oktober 1997 betekend door het ambt van gerechtsdeurwaarder (...), vordert eiseres de veroordeling van verweerder tot betalen van het bedrag van 5.430 fr., vermeerderd met de gerechtelijke rente en de kosten van het geding, rechtsplegingsvergoeding inbegrepen.

...

Eiseres zet uiteen dat ze gevorderd werd door de rijkswacht van Meulebeke om het voertuig van verweerder weg te takelen en dat verweerder dient in te staan voor de kosten hiervan volgens factuur van 4 december 1996 ten bedrag van 4.482 fr. vermeerderd met een schadevergoeding van 500 fr. en intresten van 448 fr. volgens haar factuurvoorwaarden.

Verweerder stelt dat hij van niets weet en dat zijn voertuig niet door eiseres werd getakeld op 1 december 1996.

Subsidiair stelt hij dat de garagehouder, die in opdracht van de overheid een voertuig wegsleept, geen enkele rechtstreekse vordering heeft tegen de eigenaar of bestuurder van dit voertuig en dat daarenboven de factuurvoorwaarden van eiseres hem niet tegenwerpbaar zijn.

Eiseres baseert in de eerste plaats haar vordering op haar factuur van 4 december 1996 gericht aan verweerder. Het is echter evident dat het louter toesturen van een factuur, die trouwens na aanmaning werd geprotesteerd door verweerder, geen verbintenis kan doen ontstaan in de persoon van verweerder bij gebreke aan rechtstreekse band tussen eiseres en verweerder.

Eiseres stelt voorts dat zij op basis van art. 1166 B.W. minstens een zijdelingse vordering heeft ten aanzien van verweerder voor betaling van haar prestatie, aangezien zij krachtens art. 4.4 van het K.B. van 1 december 1975 het voertuig van verweerder heeft weggesleept op vordering van de rijkswacht van Meulebeke.

Het instellen van de zijdelingse vordering onderstelt uiteraard dat eiseres schuldeiser zou zijn van de rijkswacht die de opdracht gaf tot takelen, maar dat deze laatste ook schuldeiser is ten opzichte van verweerder voor dezelfde takelkosten, waarbij eiseres niet méér rechten kan verkrijgen dan de rijkswacht zelf heeft.

Terzake kan de rijkswacht, op basis van art. 4.4 van het K.B. van 1 december 1975, zorgen voor het verplaatsen van een voertuig indien de bestuurder van een stilstaand of geparkeerd voertuig afwezig is of weigert dit te verplaatsen. De verplaatsing gebeurt dan op risico en kosten van de bestuurder, behalve wanneer de bestuurder afwezig is en het voertuig reglementair is geparkeerd.

Dit art. 4.4 verleent echter aan de politiediensten geen vordering op de bestuurder van het voertuig voor de takelkosten van een door hen gevorderde derde, zodat aan het eerste vereiste van art. 1166 B.W., namelijk het bestaan van de vordering van de schuldeiser (rijksmacht) op de schuldenaar (verweerder) niet voldaan is.

Daarbij komt nog dat de uitvoering van de zijdelingse vordering tot gevolg heeft dat de opbrengst van de vordering terechtkomt in het patrimonium van de schuldenaar (zie Kruithof e.a., «Overzicht van rechtspraak. Verbintenissen», T.P.R., 1994, nr. 360) wat blijkbaar de bedoeling niet is van eiseres.

Indien zij wel de opbrengst van die vordering zou willen, dan zou zij de rijkswacht (de overheid) in het geding moeten betrekken (zie De Page, *Traité*, III, nr. 183).

Daarenboven, zelfs indien men zou aannemen dat eiseres over een zijdelingse vordering zou beschikken ten aanzien van verweerder op basis van art. 4.4 van het K.B. van 1 december 1975, dient ook nog bewezen te worden: 1) dat verweerder de «bestuurder» was van het voertuig wanneer de rijkswacht op 1 december 1996 dit liet verplaatsen door eiseres; 2) dat het voertuig niet reglementair geparkeerd stond; 3) en dat verweerder afwezig was, 4) of dat hij geweigerd heeft zijn voertuig te verplaatsen op bevel van de rijkswacht.

Omdat eiseres, via de zijdelingse vordering, de rechten van de politiedienst wil uitoefenen, dient zij ook te bewijzen dat aan hierboven vermelde punten is voldaan, wat zij echter niet doet, maar waarschijnlijk ook niet kan doen.

Om al deze redenen is de vordering van eiseres ongegrond.

EUROPESE RECHTSPRAAK «RECHTEN VAN DE MENS» IN KORT BESTEK

Coördinatie: Instituut voor de Rechten van de Mens, K.U.Leuven

E.H.R.M. 25 maart 1999

Art. 5, lid 4, E.V.R.M. – Recht op persoonlijke vrijheid – Vrijheidsberoving – Recht om op korte termijn een rechterlijke beslissing te verkrijgen over de wettigheid van de vrijheidsberoving – Vertraging bij neerlegging van deskundigenverslag

1. Eenieder die van zijn vrijheid is beroofd, heeft het recht om op korte termijn een rechterlijke beslissing te verkrijgen over de wettigheid van zijn gevangenhouding (art. 5.4. E.V.R.M.). Dat een rechter zeer lang moet wachten op een deskundigenverslag, dat hij nodig heeft voor zijn beoordeling, doet geen afbreuk aan dit principe. Die conclusie volgt uit een arrest van het E.V.R.M. van 25 maart 1999.

2. Musial werd verdacht van de moord op zijn echtgenote. Twee psychiaters meenden dat hij om gezondheidsredenen niet strafrechtelijk verantwoordelijk kon worden gesteld, en dat hij een bedreiging vormde voor de openbare orde. Op verzoek van de openbaar aanklager gelastte de Regionale Rechtbank te Katowice de internering in het psychiatrisch hospitaal van Rybnik, wat in hoger beroep werd bevestigd.

Van november 1988 tot januari 1992 bepleitte Musial verscheidene keren zijn vrijlating uit het hospitaal. De psychiaters van Rybnik stelden echter dat er geen verandering was gekomen in zijn geestestoestand en dat hij

nog steeds een gevaar betekende voor de openbare orde. Op basis van deze verslagen deed de Regionale Rechtbank te Katowice telkenmale uitspraak in het nadeel van Musial.

Bij een nieuwe poging, op 16 maart 1993, verzocht zijn raadsman om een onderzoek door psychiaters van de universiteit van Krakau, omdat naar zijn mening enkel deze instelling de nodige garanties van onpartijdigheid bood. De rechtbank stond dit op 26 april 1993 toe. Het bleek echter niet mogelijk om de verzoeker aldaar onmiddellijk te onderzoeken. Pas op 17 december 1993 vernam Musial dat hij zou worden onderzocht van 31 januari tot 4 februari 1994. Het psychiatrisch verslag van 30 november 1994 werd door de rechtbank ontvangen op 15 december 1994. Op 9 januari 1995 volgde de Regionale Rechtbank te Katowice met haar uitspraak de opinie van de psychiaters, die een verdere internering hadden aanbevolen.

3. Musial diende aldus zeer lang te wachten vooraleer de rechtbank de wettigheid van zijn internering beoordeelde. Een termijn van 1 jaar en 8 maanden is onverenigbaar met artikel 5.4 E.V.R.M. tenzij uitzonderlijke omstandigheden die kunnen verantwoorden (§ 44).

Dat Musial erop aandrong om te worden onderzocht door psychiaters van de universiteit van Krakau, betekende niet dat hij afstand deed van zijn recht op een rechterlijke beslissing op korte termijn. Het Hof ziet geen reden om af te wijken van het principe dat de staat primair verantwoordelijk is voor vertragingen te wijten aan een deskundige (E.H.R.M., 25 juni 1987, Capuano t/ Italië, *Publ. Cour.*, Reeks A, nr. 119, § 32) (§ 46). Ook de complexiteit van een medisch dossier stelt de nationale overheid niet vrij van de door art. 5 E.V.R.M. geformuleerde verplichtingen. *In casu* is bovendien niet bewezen dat de vertraging te wijten was aan de, overigens betwifelbare, complexiteit van het medisch dossier (§ 47). Het Hof is dan ook van oordeel dat het dossier niet doet blijken van uitzonderlijke omstandigheden die het lange wachten op de uitspraak van de rechter konden verantwoorden (§ 48).

Er waren integendeel elementen die op een nalatigheid van het Poolse gerecht wezen. De rechter had boetes kunnen opleggen aan de psychiaters of het deskundigenonderzoek op een andere wijze kunnen laten versnellen. Er was immers meermaals gecommuniceerd tussen de rechtbank en de psychiaters, en Musial had tot twee keer toe gewezen op de vertragingen in de procedure (§ 49). Bovendien had de Rechtbank te Katowice zich voor haar uitspraak gebaseerd op gegevens die steunden op een medisch onderzoek van elf maanden eerder. Die gegevens gaven bijgevolg niet noodzakelijk een correct beeld van de geestesgesteldheid van Musial op het ogenblik van de uitspraak. Het tijdsverloop van ongeveer tien maanden tussen het psychiatrisch onderzoek en het opstellen van het deskundigenverslag stond op zichzelf op gespannen voet met het beginsel dat aan art. 5 E.V.R.M. ten grondslag ligt, namelijk de bescherming tegen willekeurige vrijheidsberovingen (§ 50).

4. Dat een rechter verantwoordelijk is voor de traagheid van een deskundige, is niet nieuw. Het E.H.R.M. paste dit principe reeds toe in de zaak Capuano (E.H.R.M., 25 juni 1987, Capuano t/Italië, *Publ. Cour.*, Reeks A, nr. 119, § 32). Weliswaar ging het in die zaak om een burgerlijke procedure in het raam van art. 6 E.V.R.M., maar de Italiaanse rechter

had duidelijk meer moeite gedaan dan zijn Poolse collega in de zaak Musial. Hij had namelijk tijdslimieten gesteld voor het inleveren van de deskundigenverslagen, en na het aflopen hiervan herhaaldelijk naar een van de verslagen gevraagd. Niettemin stelde het Hof in die zaak een schending van art. 6 vast. De beslissing van het E.H.R.M. in de zaak Musial is dus niet zo verwonderlijk.

Opvallend is wel het «*obiter dictum*» volgens welk het lange tijdsverloop tussen het medisch onderzoek door een deskundige en het indienen van diens geschreven verslag tot gevolg kan hebben dat de verdere internering van de betrokkene niet behoorlijk verantwoord kan worden (§ 50). De rechter zou in dat geval eigenlijk best een nieuw onderzoek bevelen. Daarmee zou de overschrijding van de redelijke termijn echter alleen maar erger worden... Een reden te meer dus om de deskundige tijdig tot spoed aan te zetten.

(Zaak Musial t/ Polen)

Ann Dierickx

E.H.R.M. 29 april 1999

1. Art. 1 Eerste Protocol E.V.R.M. – Recht op eigendom – Verplichte overdracht van jachtrecht van eigenaar op zijn grond aan gemeentelijke jachtvereniging – Beperking op vrij gebruik van eigendom – Proportionaliteit – Schending van billijk evenwicht tussen algemeen belang en bescherming van individuele rechten – 2. Art. 11 E.V.R.M. – Vrijheid van vereniging – Verplichte toetreding tot gemeentelijke jachtvereniging – Beperking van het recht om niet tot een vereniging te moeten toetreden – Proportionaliteit – Principiële voorrang van door het E.V.R.M. gewaarborgde rechten op andere rechten – Miskennis van recht op vrijheid van geweten en godsdienst

1. De zaak *Chassagnou* betreft het jachtrecht en de organisatie van de jacht in Frankrijk. Dat de gemoederen tussen jagers en de tegenstanders van de jacht hoog kunnen oplopen, is algemeen bekend. De hier voorliggende zaak was een voorlopig hoogtepunt in een scherpe en lange juridische strijd tussen verschillende jagersverenigingen en de overheid enerzijds en tegenstanders van de jacht anderzijds.

2. De Franse wetgeving (net als de Vlaamse overigens) gaat uit van het principe dat het jachtrecht deel uitmaakt van het eigendomsrecht. Zo wordt bepaald dat niemand het recht heeft om te jagen op andermans grond, zonder de uitdrukkelijke toestemming van de eigenaar of zijn rechtzittende.

Dit principe, ingevoerd tijdens de Franse revolutie, gaf de eigenaar een onbeperkt recht om op zijn eigendom te jagen. In een dergelijke situatie was een rationeel beheer van het wildbestand nagenoeg onbestaande, wat er in de praktijk toe leidde dat in bepaalde regio's bepaalde soorten wild nagenoeg volledig waren uitgeroeid.

Om hieraan tegemoet te komen werd de wet van 10 juli 1964, de «wet Verdeille» genoemd, uitgevaardigd. Het zijn de bepalingen van deze wet die in deze zaak in het geding zijn.

De wet Verdeille voorzag in de oprichting van erkende gemeentelijke jachtverenigingen («associations communales

de chasse agréées» of «acca's»). Deze hebben tot doel om het wildbestand op hun jachtterreinen te verbeteren, schadelijk wild te bestrijden, stroperij te voorkomen, de leden van die verenigingen te vormen in het jagen met respect voor de eigendom en de oogst, en meer in het algemeen om een betere technische organisatie van de jacht te verzekeren, zodat de sport op een meer bevredigende manier kan worden beoefend.

Om aan deze doelstellingen tegemoet te komen, bepaalt de wet Verdeille o.m. dat de eigenaar van een perceel waarvan de oppervlakte kleiner is dan een bepaalde drempel (afhankelijk van departement tot departement), verplicht is om lid te worden van de erkende gemeentelijke jachtvereniging en dat het jachtrecht op zijn gronden aan deze vereniging wordt overgedragen. Op deze manier wordt een gemeentelijk jachtterrein gecreëerd, tot gemeenschappelijk gebruik van alle leden van de erkende gemeentelijke jachtvereniging.

Erkende gemeentelijke jachtverenigingen dienden evenwel niet overal te worden opgericht. De wet Verdeille voorzag in een *verplichte* oprichting in bepaalde departementen en in een *facultatieve* oprichting in de overige departementen. Uiteindelijk zou slechts in een vierde van de Franse gemeenten een erkende gemeentelijke jachtvereniging zijn opgericht.

3. Verschillende kleine eigenaars die uitgesproken tegenstanders waren van de jacht, werden op basis van de wet Verdeille verplicht lid van de gemeentelijke jachtvereniging en bijgevolg werd het jachtrecht op hun gronden aan deze gemeentelijke jachtvereniging overgedragen. Deze eigenaars meenden dat de wet Verdeille een schending inhield van o.m. de eigendomsbescherming (art. 1 Eerste Protocol E.V.R.M.) en de vrijheid van vereniging (art. 11 E.V.R.M.), afzonderlijk beschouwd en in samenhang met het niet-discriminatiebeginsel (art. 14 E.V.R.M.).

4. Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, zitting houdende in grote kamer, onderzoekt eerst de beweerdde schending van art. 1 Eerste Protocol E.V.R.M. Hierbij stelt het Hof vast dat, hoewel de verzoekers om ethische gronden gekant zijn tegen de jacht, zij zich niettemin verplicht zien elk jaar de aanwezigheid van gewapende mannen en jachthonden op hun gronden te dulden. Deze verplichting is een beperking van het recht van verzoekers op het vrij gebruik van hun eigendom (§ 74). Deze beperking dient te worden geanalyseerd als een gebruikersreglementering in de zin van het tweede lid van art. 1 Eerste Protocol E.V.R.M. (§ 71).

Overeenkomstig zijn vaste rechtspraak onderzoekt het Hof vervolgens de legitimiteit en de proportionaliteit van de gebruikersreglementering (§ 75). Het Hof stelt vast dat het doel van de gebruikersreglementering, namelijk het voorkomen van de niet-reglementaire uitoefening van de jacht en het bevorderen van het rationeel beheer van het wildbestand, onmiskenbaar het algemeen belang dient (§ 79). Het Hof oordeelt evenwel dat, niettegenstaande dit legitieme doel dat aan de wet Verdeille ten grondslag ligt, de erin vervatte verplichting voor kleine eigenaars om hun jachtrecht over te dragen opdat anderen er gebruik van zouden kunnen maken op een wijze die volledig onverenigbaar is met hun eigen overtuiging, een flagrante schending van het billijk evenwicht tussen het algemeen belang en de bescherming van individuele rechten inhoudt. Het Hof besluit

bijgevolg tot een schending van art. 1 Eerste Protocol E.V.R.M. (§ 85).

5. Het Hof onderzoekt vervolgens de grief van verzoekers volgens welke hun vrijheid van vereniging is geschonden (art. 11 E.V.R.M.), doordat ze tegen hun wil automatisch lid zijn geworden van de erkende gemeentelijke jachtvereniging. Het Hof preciseert eerst en vooral dat het begrip «vereniging» in de zin van art. 11 E.V.R.M. een autonome betekenis heeft. De kwalificatie die in het nationale recht aan een vereniging wordt gegeven, heeft hierbij slechts een relatief karakter en is niet meer dan een vertrekpunt bij de interpretatie (§ 100).

In zijn beoordeling van het al dan niet publiekrechtelijk karakter van de erkende gemeentelijke jachtverenigingen maakt het Hof de volgende vaststellingen: ten eerste bestaan deze verenigingen weliswaar krachtens de wil van het parlement, maar ze worden niettemin opgericht overeenkomstig de wet op de verenigingen van privaatrecht; ten tweede zijn al hun leden privé-personen (namelijk jagers, eigenaars en houders van een jachtrecht) die, in principe, het gemeenschappelijk bejagen van hun gronden tot doel hebben; ten derde is het administratief toezicht niet van die aard dat men de verenigingen kan beschouwen als geïntegreerd in de staatsstructuur; ten vierde kan men niet beweren dat de verenigingen over uitzonderlijke administratieve, reglementaire of disciplinaire prerogatieven beschikken, noch dat ze beschikken over attributen van het publiek gezag, zoals dit het geval is voor beroepsorganisaties. Het Hof besluit dat de erkende gemeentelijke jachtverenigingen geen verenigingen zijn van publiekrecht, en bijgevolg wel degelijk verenigingen zijn in de zin van art. 11 E.V.R.M. (§§ 101-102).

Eenmaal dat het Hof heeft besloten tot de toepasselijkheid van art. 11 E.V.R.M., heeft het niet veel moeite om te besluiten dat er sprake is van een beperking van de «negatieve» vrijheid van vereniging, namelijk het recht om niet tot een vereniging te moeten toetreden. Deze beperking dient volgens het Hof te worden onderzocht overeenkomstig art. 11 E.V.R.M., evenwel in het licht van art. 9 E.V.R.M., aangezien de bescherming van persoonlijke opvattingen een van de doelstellingen is van de vrijheid van vereniging (§ 103).

6. Om na te gaan of deze beperking ook een schending inhoudt van art. 11 E.V.R.M. gaat het Hof vervolgens over tot de traditionele drieledige test, namelijk de verificatie of de beperking bepaald is bij wet, een legitiem doel nastreeft, en noodzakelijk is in een democratische samenleving (§ 104).

Volgens het Hof is er inderdaad sprake van een legitiem doel, vermeld in art. 11, lid 2, E.V.R.M. Dat is volgens het Hof evenwel niet gelegen in de bescherming van rechten en vrijheden van anderen (namelijk *in casu* het promoten van de democratische participatie aan de jacht), zoals de regering aanvoerde, maar in de bescherming van de openbare veiligheid (namelijk de veiligheid van goederen en personen) door de organisatie en reglementering van een ontspanningsactiviteit (§§ 106-107).

Vervolgens onderzoekt het Hof of de beperking wel noodzakelijk is in een democratische samenleving. Het Hof overweegt hierbij dat, als verschillende rechten en vrijheden zoals vervat in het E.V.R.M. in het geding zijn, er moet worden aanvaard dat de bescherming van deze rechten de staten ertoe kan brengen om andere rechten en vrijheden

vervat in het Verdrag te beperken. Omdat het zoeken van een evenwicht tussen verschillende mogelijke conflicterende individuele belangen (lees: mensenrechten) een moeilijke zaak kan zijn, moet dienaangaande aan de staten een ruime appreciatiemarge worden gelaten. Het Hof vervolgt zijn redenering door te stellen dat staten niet over een dergelijke ruime appreciatiemarge beschikken wanneer er sprake is van een beperking van een recht of vrijheid vervat in het E.V.R.M., teneinde een recht of een vrijheid te beschermen die niet vervat is in het E.V.R.M. In een dergelijk geval kan enkel een «onbetwistbaar imperatief» een beperking op een recht vervat in het Verdrag verantwoorden. In de veronderstelling dat er in het Franse recht al zoiets bestaat als een vrijheid of recht tot «jagen», dient te worden vastgesteld dat dit recht niet wordt beschermd door het E.V.R.M., dit in tegenstelling tot de vrijheid van vereniging (§ 113).

Bovendien zijn verzoekers om ethische redenen tegenstanders van de jacht. Deze «overtuiging» van verzoekers bereikt een voldoende niveau van consistentie, belangrijkheid en overtuigingskracht om beschermingswaardig te zijn in een democratische samenleving. De verplichting om deel uit te maken van een erkende gemeentelijke jachtvereniging voor tegenstanders van de jacht is volgens het Hof bijgevolg *prima facie* onverenigbaar met art. 11 E.V.R.M. (§ 114).

Het Hof dient uiteindelijk vast te stellen dat, rekening houdende met het voorgaande, de regering geenszins aantoonde dat de verplichting voor een persoon om deel uit te maken van een vereniging waarvan het doel fundamenteel in strijd is met de eigen overtuigingen, noodzakelijk is om een evenwicht te bereiken tussen conflicterende belangen of proportioneel is met het nagestreefde doel (§ 117). Dit is a fortiori het geval waar blijkt dat er uiteindelijk slechts een verplichting rust op eigenaars van *kleine* percelen en dit slechts in *een op vier* Franse gemeenten. Het Hof besluit bijgevolg ook tot een schending van art. 11 E.V.R.M.

7. Hoewel het nogal kunstmatig overkomt om het complex geheel van feiten dat aan de zaak ten grondslag ligt, vanuit verschillende verdragsartikelen afzonderlijk te behandelen, is dit in casu van cruciaal belang. Door deze benadering geeft het Hof immers duidelijk aan binnen welke grenzen en met inachtneming van welke principes de Franse overheid de wet Verdeille – die na deze veroordeling duidelijk aan herziening toe is – dienen aan te passen. Het door het Hof hiertoe aan de Franse overheid opgelegde kader is strikt. De redenen die het Hof tot een schending doen besluiten, zijn immers niet cumulatief, maar leiden elk op zichzelf tot de conclusie dat er een schending van het Verdrag is.

Zo besluit het Hof tot een schending van art. 11 E.V.R.M., ten eerste wegens het weinig overtuigende karakter van het doel dat wordt ingeroepen als rechtvaardiging voor de beperking op de vrijheid van vereniging, namelijk het promoten van de democratische participatie aan de jacht (en a fortiori de afwezigheid van een «onbetwistbaar imperatief»), ten tweede, wegens de niet-gelegitimeerde miskenning van de overtuiging van de tegenstanders van de jacht, en ten derde, wegens het discriminerende – en bijgevolg arbitraire – karakter van de maatregel (zie randnr. 6).

Bij zijn oordeel omtrent de schending van art. 11 E.V.R.M. formuleert het Hof toch wel een opmerkelijk en

vernieuwend *obiter dictum*. Hierin stelt het dat het in de eerste plaats aan de nationale overheid is om een evenwicht te vinden tussen conflicterende rechten beschermd door het E.V.R.M. Staten zouden hier over een ruime appreciatie-marge beschikken. Een dergelijke uitspraak van het Hof is in tegenspraak met het principe dat het Hof instaat voor de authentieke en coherente interpretatie van het Verdrag. Immers, juist wanneer twee verschillende door het Verdrag beschermde rechten met elkaar in conflict komen, rijst de ultieme vraag van interpretatie van deze rechten: wat is de draagwijdte en de hiërarchie tussen deze verschillende rechten? De vraag is dan ook of aan dit *obiter dictum* veel waarde moet worden gehecht en of deze uitspraak – zoals dit nogal vaak het geval is met uitspraken van het Hof aangaande de statelijke appreciatie-marge – niet als loutere retoriek moet worden bestempeld.

8. Er dient ook te worden opgemerkt dat het Hof de term «organisatie van publiekrecht» eng interpreteert en bijgevolg aan het recht van vereniging een ruim toepassingsgebied toekent. Het valt immers niet te ontkennen dat de erkende gemeentelijke jachtverenigingen enerzijds een taak van publiek nut vervullen en dat ze anderzijds beschikken over een omvangrijk aantal prerogatieven van publiekrecht. Rekening houdende hiermee en met de overwegingen van het Hof (zie randnr. 5), blijkt dat op een ogenblik dat het aantal publiek-private samenwerkingsvormen toeneemt en het administratiefrechtelijk statuut van verschillende «semi-publieke» verenigingen en organisaties alsmaar vager wordt, het Hof duidelijk stelt dat deze verenigingen in beginsel binnen het toepassingsgebied van de vrijheid van vereniging vallen.

9. Uiteindelijk laat het Hof in het arrest *Chassagnou* in elk geval duidelijk blijken dat de 35 jaar oude wet Verdeille niet (meer) beantwoordt aan de huidige maatschappelijke context. De jachtreglementering vereist in de huidige maatschappelijke context immers dat een redelijk evenwicht wordt gevonden tussen de belangen van jagers, eigenaars en ecologen (met inbegrip van de tegenstanders van de jacht). Het Hof laat in zijn arrest duidelijk verstaan dat in het zoeken naar dit evenwicht het belang van ecologen en tegenstanders van de jacht in de huidige maatschappelijke omstandigheden aan belang wint en zeker niet mag worden veronachtzaamd.

(Zaak *Chassagnou* e.a. t/ Frankrijk)

Dries Van Eeckhoutte

E.H.R.M. 20 mei 1999

Art. 10 E.V.R.M. – Recht op vrijheid van meningsuiting – Pers – Publicatie in krant van lasterlijke beweringen, gebaseerd op gegevens van overheidsrapport – Geen eigen verificatie door krant – Veroordeling wegens laster en eerroof – Geoorloofdheid van de beperking van het recht op vrijheid van meningsuiting – Inmenging noodzakelijk in een democratische samenleving – Proportionaliteit – Algemeen belang van een geïnformeerd publiek debat over zaken van lokaal, nationaal en internationaal belang

1. Een Noors dagblad en de hoofdredacteur ervan werden in maart 1992 veroordeeld wegens laster en eerroof. De

lasterlijke beweringen die de krant gepubliceerd had, waren overgenomen uit een rapport van een overheidsinspecteur. Volgens het E.H.R.M. mocht de krant er in dit geval van uitgaan dat de informatie in het rapport juist was en ze dus publiceren zonder verdere controle, ook al had de overheid ondertussen besloten om het verslag voorlopig niet publiek te maken. Het Straatsburgse Hof vond de veroordeling van de krant wegens laster bijgevolg strijdig met art. 10 E.V.R.M. (vrijheid van meningsuiting).

2. Tromsø, een regionale hoofdstad in het noorden van Noorwegen, is het centrum van de Noorse zeehondenjacht. Begin 1988 verscheen in een plaatselijk dagblad, *Bladet Tromsø*, een interview met ene Lindberg over diens verblijf op het schip «Harmoni» als zeehondenjachtinspecteur in dienst van het Ministerie van Visserij. In het interview beschuldigde Lindberg vijf (niet met name genoemde) bemanningsleden ervan zeehonden op een onwettige manier gedood en zelfs levend gevild te hebben. De betrokken zeehondenjagers zouden hem bovendien fysiek bedreigd hebben om duidelijk te maken dat hij die vaststellingen beter voor zich kon houden.

3. Lindberg herhaalde die beschuldigingen in zijn officiële inspectierapport voor het Ministerie van Visserij. Dat besloot om het verslag voorlopig uit de openbaarheid te houden en de zaak eerst nader te onderzoeken, ook al omdat Lindberg, aangesteld op tijdelijke basis, niet de gekwalificeerde onderzoeker bleek die hij beweerde had te zijn. Dit alles weerhield *Bladet Tromsø* er niet van om de zaak breed uit te smeren en uiteindelijk het volledige verslag te publiceren. Daarbij waren wel de namen van de betrokkenen geschrapt. Dat bleek niet voldoende voor de Noorse rechter. Zowel Lindberg als *Bladet Tromsø* en de hoofdredacteur van dit dagblad werden veroordeeld wegens laster en eerroof. De meeste beweringen die de krant van Lindberg had overgenomen, waren – aldus de Noorse rechter – smadelijk en onrechtmatig, en konden niet hard gemaakt worden.

4. Het Straatsburgse Hof moest in mei 1999 uitmaken of deze veroordeling geoorloofd was in het licht van art. 10 E.V.R.M. Omdat de inmenging in het recht op vrije meningsuiting van de krant bepaald was bij wet en een legitiem doel nastreefde (de bescherming van de reputatie van anderen), was de centrale vraag voor het Hof of de inmenging ook noodzakelijk was in een democratische samenleving. Volgens vaste rechtspraak onderstelt dit laatste dat de inmenging ingegeven is door een dwingende sociale behoefte, steunt op relevante en voldoende argumenten, en evenredig is aan het doel dat ze nastreeft (E.H.R.M., 26 april 1979, *Sunday Times I*, *Publ. Cour*, Serie A, vol. 30, p. 38, § 62). Staten hebben weliswaar een appreciatie-marge bij de beoordeling van deze voorwaarden, maar het Hof houdt het laatste woord.

5. Het Hof oordeelde, in tegenstelling tot de Noorse rechter, dat *Bladet Tromsø* de zaak op een evenwichtige manier had belicht. Het keek daarvoor naar de volledige berichtgeving van de krant over de zeehondenjachtaffaire. De artikelen pasten in een reeks bijdragen over dat thema. Ook de zeehondenjagers hadden daarin een forum gekregen om op het rapport te reageren. De dagbladartikelen kaderden bovendien in een hele controverse omtrent de zeehondenjacht die op dat moment in Noorwegen en in Tromsø, de thuisbasis van de krant, aan de gang was. Het

Hof onderstreepte in dat verband nog eens dat het de taak is van de pers om informatie te verschaffen over en toe te zien op zaken van algemeen belang. De media leveren een fundamentele bijdrage tot het maatschappelijk debat over dergelijke aangelegenheden en dus tot het welzijn van de democratie. Een bijzondere waakzaamheid is geboden als een Staat maatregelen heeft genomen die de deelname van de pers aan een publieke discussie zouden kunnen ontmoedigen (§ 64).

6. Toch is de persvrijheid ook in aangelegenheden van algemeen belang niet onbegrensd (§ 65). De bescherming van art. 10 E.V.R.M. kan in principe slechts gelden als de journalisten te goeder trouw handelden en proberen om betrouwbare en precieze informatie te brengen op basis van accuraat feitelijk materiaal en overeenkomstig hun deontologie (E.H.R.M., 26 april 1995, Prager en Oberschlick, *Publ. Cour*, Serie A, vol. 239, en 21 januari 1999, Fressoz en Roire, § 24). Die journalistieke ethiek vereist onder meer dat journalisten feitelijke verklaringen die de goede naam van individuen kunnen aantasten, verifiëren alvorens tot publicatie over te gaan. Bladet Tromsø had dit *in casu* nagelaten. Het had de feiten die in het Lindberg-rapport aan het licht werden gebracht overgenomen, zonder de waarachtigheid ervan na te gaan.

Het Hof wees op deze tekortkoming, maar was bereid bijzondere omstandigheden te aanvaarden die het dagblad van zijn deontologische plicht ontsloegen (§ 66 e.v.). In de eerste plaats bekeek het Hof daarvoor de aard en de ernst van de aantasting van de reputatie. Doordat de namen van de betrokkenen waren geschrapt, vond het E.H.R.M. dat de schade meeviel. Daarnaast hield het Hof rekening met de mate waarin de krant *op het moment* (en dus niet achteraf bekeken) redelijkerwijze kon vertrouwen op de waarachtigheid van het Lindberg-rapport. Wat dit laatste betreft, stelde het Hof dat de pers – om haar waakhondfunctie ten volle te kunnen vervullen – moet kunnen steunen op de inhoud van officiële rapporten, zonder de daarin vermelde feiten zelf nog eens te moeten onderzoeken. Het Hof zag ook geen reden om te twijfelen aan de goede trouw van de betrokken krant (§§ 68-72). Het kwam tot de slotsom dat het algemeen belang van een geïnformeerd publiek debat over een zaak van lokaal, nationaal en internationaal belang zwaarder woog dan het legitieme belang dat de bemaningsleden ongetwijfeld hadden bij de bescherming van hun reputatie. De veroordeling van de krant was dan ook niet proportioneel in verhouding tot het nagestreefde doel, en schond bijgevolg art. 10 E.V.R.M.

7. Terwijl het Hof in het arrest-Fressoz en Roire nog unaniem in het voordeel van de pers besliste, distantieerden in deze zaak vier rechters (van de zeventien) zich van de uitspraak. Zij verweten de meerderheid dat deze zich teveel in de plaats gesteld had van de Noorse rechter. Hun grootste bezwaar tegen het arrest schuilde in het tekort aan aandacht voor de bescherming van de reputatie van individuen. Feiten uit officiële rapporten moeten in sommige gevallen gepubliceerd kunnen worden zonder voorafgaande controle ervan, maar dit moet absoluut de uitzondering blijven. Slechts weinig verhalen kunnen zo belangrijk zijn dat zij rechtvaardigen de basisregels van de journalistieke deontologie opzij te schuiven. Al bij al vreesde de minderheid dat het Hof met dit arrest een verkeerd signaal naar de Europese media zou uitzenden.

8. De berichtgeving over zaken van algemeen belang kan steeds rekenen op een zeer hoog beschermingsniveau. Het Straatsburgse Hof bekijkt in zo'n gevallen elke overheids-inmenging met argusogen en lijkt zo de eigen appreciatie-marge van de staten steeds meer in te perken. In deze zaak ging het specifiek om de verzoenbaarheid van de persvrijheid in zaken van algemeen belang met het recht op goede naam en het vermoeden van onschuld van een groep duidelijk identificeerbare privé-personen. Het Hof geeft in deze grondrechtenafweging opnieuw de voorrang aan het eerste. Daarmee wordt nog eens geïllustreerd dat ook het nieuwe Hof zeer veel de nadruk legt op de persvrijheid. Het sluit wat dat betreft volledig aan bij de vroegere rechtspraak (zie onder meer de arresten van 26 april 1979, *Sunday Times I*, *Publ. Cour*, Serie A, vol. 30, §§ 64-65; 8 juli 1986, *Lingens*, *Publ. Cour*, Serie A, vol. 103, §§ 41-44; 26 april 1995, *Prager en Oberschlick*, *Publ. Cour*, Serie A, vol. 313, § 34; 27 maart 1996, *Goodwin*, *Rec. 1996-II*, §§ 39-40, en 24 februari 1997, *De Haes en Gijssels*, *Rec. 1997-I*, § 37).

9. Belangrijk in deze zaak is dat de lasterlijke beweringen niet van de journalist zelf uitgingen, maar dat deze ze had overgenomen uit een (niet-openbaar) rapport van een inspecteur in dienst van de overheid. Het Hof maakt traditioneel een onderscheid tussen feiten en waardeoordelen. Feiten kunnen bewezen worden, waardeoordelen uiteraard niet. Het Hof stelt nu in dit arrest dat de media, om te kunnen bijdragen tot het publiek debat, moeten kunnen voortgaan op de feiten zoals die zijn weergegeven in overheidsrapporten. Daarmee ontslaat het E.H.R.M. in aangelegenheden die het openbaar belang raken journalisten van hun deontologische plicht om feiten die de reputatie van anderen kunnen besmeuren, na te trekken. Het Hof zegt wel dat er bijzondere omstandigheden moeten bestaan die de onmiddellijke publicatie van die feiten en dus de aantasting van de reputatie rechtvaardigen. Bij de beoordeling ervan moet rekening worden gehouden met twee elementen: 1) de aard en de ernst van de schending van de goede naam van de betrokken individuen, en 2) de mate waarin de overheidsdocumenten waarop de journalist zich baseert, geloofwaardig lijken.

10. In België staat ook de Raad voor Deontologie, het orgaan in de schoot van de Algemene Vereniging van Belgische Beroepsjournalisten dat toekijkt op de naleving van de journalistieke plichtenleer, op een zorgvuldige bronnencontrole. Het herinnert journalisten er geregeld aan dat voorzichtigheid geboden is vooraleer men iemands naam te grabbel gooit. De Belgische rechtspraak ligt in dezelfde lijn. De meeste rechters hanteren als uitgangspunt dat de pers voorzichtig moet omspringen met informatie die de eer en de goede naam van derden kan aantasten. In zulke gevallen wordt van journalisten verwacht dat zij de oorsprong en de waarheidsgetrouwheid van een dergelijke informatie controleren alvorens ze te publiceren. Het is afwachten of en hoe de rechtspraak de verschoningsgronden die het E.H.R.M. hier introduceert, zal overnemen.

(Zaak Bladet Tromsø en Stensaas t/ Noorwegen)

Annelies Verdoodt

E.H.R.M. 20 mei 1999

Art. 10 en 11 E.V.R.M. – Recht op vrijheid van meningsuiting en vrijheid van vereniging – Verbod voor leden van leger, politie en veiligheidsdiensten om lid te zijn van een politieke partij en om deel te nemen aan politieke activiteiten – Legitiem doel en proportionaliteit tussen de grondrechtenbeperking en dit doel – Postcommunistische context van de maatregel

1. Einde 1993 werd de Hongaarse Grondwet geamendeerd, zodat leden van het leger, de politie en de veiligheidsdiensten een verbod kregen opgelegd om lid te zijn van een politieke partij en om deel te nemen aan politieke activiteiten. Een politievakbond vocht dit amendement aan bij het Hongaarse Grondwettelijk Hof. Dit wees de klacht af, omdat het niet bevoegd was om bepalingen van de Grondwet zelf te annuleren. Daarop trok de vakbond naar Straatsburg.

Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens oordeelt enkel over concrete gevallen van schendingen, niet over de verenigbaarheid van een wet met het E.V.R.M. *in abstracto*. Daarom diende László Rekvenyi, politieagent en secretaris-generaal van de betrokken politievakbond, de klacht in als individu. Hij voerde aan dat de betrokken grondwetsbepaling een schending uitmaakte van zijn vrijheid van meningsuiting en van vereniging, en bovendien resulteerde in een ongeoorloofde discriminatie van politiemensen.

2. In haar advies oordeelde de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens met 21 stemmen tegen 9 dat art. 10 E.V.R.M. (vrijheid van meningsuiting) geschonden was, omdat de betrokken grondwetsbepaling niet voldoende precies was om de rechtzoekenden toe te staan hun gedrag erop af te stemmen. De Hongaarse wetgeving bevatte wel regels die de (beperkingen op de) politieke rechten van politieagenten nader uitwerkten, maar deze dateerden ofwel van vóór de grondwetsbepaling, zodat het niet duidelijk was of ze nog van kracht waren, ofwel van erna, zodat er een periode was geweest waarin ze nog niet in aanmerking konden worden genomen.

3. Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens tilt niet zo zwaar aan die vaststellingen. Het meent dat er niet noodzakelijk een tegenstelling is tussen, enerzijds, een algemeen grondwettelijk verbod op politieke activiteiten, en anderzijds, specifieke regels die politiemensen wel toestaan om zich onder meer verkiesbaar te stellen, om campagnebijeenkomsten te organiseren, en om in de media politieke standpunten in te nemen. Het Hof gaat ervan uit dat een grondwetsbepaling noodzakelijk een algemeen karakter heeft, en dat specifieke regels deze interpreteren. Wanneer er bij de politiemensen toch nog twijfel bestaat over de toelaatbaarheid van bepaalde politieke activiteiten, kunnen ze vooraf het advies van hun oversten inwinnen of door middel van een vonnis verduidelijking van de wet verkrijgen.

4. Aan het eerste vereiste van een legitieme beperking van de vrijheid van meningsuiting, een wettelijke basis, is dus voldaan. Resten nog de voorwaarden van een legitiem doel en van de evenredigheid tussen de beperking en dit doel. Ook daar ziet het Hof geen problemen.

In zijn redenering kent het Hof een belangrijke plaats toe aan de postcommunistische context van de maatregel. Het

doel van de beperking van de vrijheid van meningsuiting is de depolitisering van de politiek en het leger, en daardoor de versterking en het behoud van de pluralistische democratie. Het Hof erkende dat «this objective takes on a special historical significance in Hungary because of that country's experience of a totalitarian regime which relied to a great extent on its police's direct commitment to the ruling party» (§ 41).

In zijn overwegingen met betrekking tot de proportionaliteit komt het Hof hierop nog eens terug, om te besluiten dat tegen deze historische achtergrond, en in het licht van de «margin of appreciation» van de staten, de maatregelen om de politie te beschermen tegen rechtstreekse invloed van de partijpolitiek beantwoorden aan een «dwingende sociale behoefte» in een democratische samenleving (§ 48). Bovendien is het in de evenredigheidstoetsing van belang dat het niet gaat om een absoluut verbod op alle politieke activiteiten (§ 49; zie randnr. 9). Art. 10 E.V.R.M. is dus niet geschonden.

5. Om dezelfde redenen wijst het Hof ook de klacht onder art. 11 E.V.R.M. (vrijheid van vereniging) van de hand. De klacht van discriminatie wordt eveneens afgewezen, op grond dat het Hof in zijn overwegingen m.b.t. de artikelen 10 en 11 de bijzondere status van de verzoeker als politieagent al in aanmerking heeft genomen, zodat duidelijk is waarom deze status een verschil in behandeling met gewone burgers verantwoordt (§ 68).

6. De toetreding tot het E.V.R.M. van ex-Oostbloklanden, waar de traditie van mensenrechten en democratie beduidend minder ontwikkeld is, deed de vrees ontstaan voor een daling van het niveau van de mensenrechtenbescherming die door het E.H.R.M. wordt gegarandeerd, met name via de leer van de «margin of appreciation», die de vaststelling van een schending voor een stuk afhankelijk maakt van de lokale en historische context. Bij een vluchtige lezing van dit arrest zou men de indruk kunnen krijgen dat hiermee de eerste stappen van die gevaarlijke afdaling gezet worden. Waarborgde het arrest *Vogt* (26 september 1995) immers niet de vrije politieke meningsuiting voor overheidsambtenaren, met inbegrip van het lidmaatschap van de communistische partij, en dit ondanks de specifieke Duitse ervaring die noopt tot grote behoedzaamheid met extremistische partijen?

9. Bij nader inzien blijkt het arrest *Rekvenyi* echter wel degelijk in de lijn te liggen die het Hof heeft uitgezet in het arrest *Vogt*, en die het verder heeft uitgewerkt in het arrest *Ahmed* (2 september 1998). In *Vogt* ging het, zoals bekend, om de absolute verplichting van loyaliteit t.a.v. de Grondwet voor Duitse ambtenaren, met inbegrip van het onderwijzend personeel. Het ontslag van een leraar, op basis van haar politieke activiteiten binnen de Duitse communistische partij, die als «niet grondrechtsgetrouw» werd gekwalificeerd, maakte volgens het Hof een schending uit van art. 10 en 11 E.V.R.M.

In de zaak *Ahmed* zag het Hof daarentegen geen schending in de beperking van bepaalde politieke activiteiten van bepaalde Britse lokale ambtenaren. De Britse beperkingen gaan minder ver dan de Hongaarse, in de zin dat ze partijlidmaatschap niet in het algemeen verbieden (maar wel het opnemen van functies in het partijbestuur).

Er is een consequente lijn te trekken in de doorslaggevende criteria in deze drie arresten.

In de eerste plaats moet de beperking van de politieke vrijheid van ambtenaren, politiemensen en dergelijke beantwoorden aan een dwingende sociale behoefte, een reëel en actueel maatschappelijk probleem. In *Rekvényi* bestond die uit de noodzaak tot depolitisering om de erfenis van een totalitair regime af te wentelen. In *Ahmed* waren de beperkingen het gevolg van het rapport van een onderzoeksc commissie waaruit bleek dat er een probleem bestond m.b.t. de politieke neutraliteit van ambtenaren op wier advies de lokale beleidsmakers steunden. Een aantal gevallen van machtsmisbruik werd aangeklaagd, en er werd een nieuwe maatschappelijke consensus bereikt om het principe van de neutraliteit van de ambtenaren te versterken. In *Vogt* daarentegen werd de beperking niet verantwoord door de vaststelling van een reëel actueel probleem. De vrees dat leerkrachten die lid zijn van een communistische partij een negatieve invloed zouden hebben op hun leerlingen, was louter speculatief en werd met name in het geval van de verzoekster door de feiten ontkend.

In de tweede plaats acht het Hof een beperking van de politieke vrijheid enkel evenredig, wanneer deze niet absoluut is. In *Vogt* ging het om een absoluut verbod, dat van toepassing was op alle ambtenaren, ongeacht hun functie of hun specifieke activiteiten binnen de partij (§ 59). In *Ahmed* achtte het Hof het van groot belang dat de beperkingen enkel golden voor zorgvuldig gedefinieerde categorieën van ambtenaren, en voor bepaalde types van politieke activiteiten (§ 63). In *Rekvényi* volgt het Hof dezelfde redenering: «although the wording of (het grondwetsartikel) might *prima facie* suggest that what is in issue is an absolute ban on political activities, an examination of the relevant laws shows that police officers have in act remained entitled to undertake some activities enabling them to articulate their political opinions and preferences. (...) In these circumstances, the scope and the effect of the impugned restrictions on the applicant's exercise of his freedom of expression do not appear excessive» (§ 49).

7. In België kreeg het Arbitragehof in 1993 een bepaling te beoordelen (wet van 24 juli 1992 tot wijziging van sommige bepalingen betreffende de rechtstoestanden van het personeel van het actief kader van de rijkswacht, *B.S.* 31 juli 1992) die aan rijkswachters alle politieke activiteiten en uitingen van politieke overtuigingen verbood, alsook het lidmaatschap van en de medewerking aan politieke organisaties. Het Arbitragehof aanvaardde het verbod van politieke stellingnamen en activiteiten met een uitgesproken openbaar karakter, maar vond het verbod van lidmaatschap of medewerking aan politieke organisaties in strijd met het gelijkheidsbeginsel, gecombineerd met de vrijheid van vereniging (Arbitragehof, 15 juli 1993, nr. 62/93, *B.S.* 5 augustus 1993).

Art. 127, derde lid, van de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus (*B.S.* 5 januari 1999) bepaalt als onderdeel van het gemeenschappelijk statuut van alle politieambtenaren: «De politieambtenaren moeten er zich in alle omstandigheden van onthouden in het openbaar uiting te geven aan hun politieke overtuiging en zich in het openbaar in te laten met politieke activiteiten. Zij mogen geen kandidaat zijn voor een politiek mandaat.» Deze regel blijft binnen het kader van wat zowel het Arbitragehof als het

E.H.R.M. beschouwen als een aanvaardbare beperking van politieke rechten.

(Zaak *Rekvényi* t/ Hongarije)

Eva Brems

BOEKEN

R.E. VAN ESCH, **Europese regelgeving betalingsverkeer**, Serie Europees Privaatrecht, nr. 4, Deventer, Kluwer 1998, 69 p.

Onderhavig boekje is het vierde in de reeks Europees Privaatrecht, die systematische en bondige beschrijvingen wil bieden van Europese regelgeving die in diverse privaatrechtelijke onderwerpen het nationale recht beïnvloedt. Onderhavig boek belicht, zoals de titel aangeeft, de Europese regelgeving, in essentie richtlijnen en aanbevelingen die relevant zijn voor het interne en het grensoverschrijdende betalingsverkeer.

Na een heel bondige situering van de institutionele aspecten van het normatieve kader, belicht het werk op heldere en systematische wijze verschillend Europese rechtsinstrumenten die voor deze materie van belang zijn, namelijk (1) grensoverschrijdende overschrijvingen; (2) de Europese aanbeveling inzake de bescherming van consumenten bij elektronische betaalinstrumenten; (3) de ontwerprichtlijn inzake op afstand gesloten overeenkomsten inzake financiële diensten; (4) interbancaire afwikkeling van betaling, met bijzondere aandacht voor de richtlijn inzake het definitieve karakter van de afwikkeling.

Er zij aangestipt dat inzake op afstand gesloten overeenkomsten (*supra* (3)), de auteur zich heeft gebaseerd op een ontwerp tekst die thans reeds ingrijpend werd gewijzigd.

Het boekje biedt een handige inleiding bij de verschillende richtlijnen, en is in die zin te benaderen als een nuttig werk-instrument voor elke jurist die zich moet inwerken in de toenemend door Europese wetgeving beïnvloede rechtsinstrumenten op een nationaal niveau, zij het in Nederland of in België.

Michel Tison

K. RIMANQUE, **De Grondwet toegelicht, gewikt en gewogen**, Antwerpen, Intersentia, 1999, 401 p.

Door de opeenvolgende hervormingen in de jongste decennia, is onze Grondwet steeds meer een document voor ingewijden geworden. In sommige gevallen is dat louter te wijten aan wetgevingstechnische slordigheid, in andere is de ondoorzichtigheid het haast onvermijdelijke gevolg van politieke compromissen of – zoals prof. Rimanque het beleefder stelt – «van de twijfels van de actuele Belgische samenleving». Bovendien hebben de diverse hervormingen de functie van de Grondwet in het staatsbestel doen vervagen, in die mate zelfs dat men de indruk krijgt dat de opeenvolgende kamers en regeringen geen duidelijk beeld meer hebben van de actuele betekenis van onze Grondwet.

Nochtans is het van fundamenteel belang dat een Grondwet helder en eenvoudig wordt verwoord «in een taal die elke deelgenoot van het staatsbestel met redelijke inspanning kan begrijpen en die zo wordt nageleefd en zo nodig afgedwongen, dat niemand in de verwachtingen wordt bedrogen, die in deze grondwet worden voorgespiegeld».

Professor Rimanques opzet is dus niet weinig ambitieus: hij wil een ruim publiek opnieuw zin geven de Grondwet te lezen en er vragen bij te stellen. Of anders gezegd: hij wil zijn steentje bijdragen tot het dichten van de kloof die in de loop der jaren is ontstaan tussen de burger en het handvest dat de essentie van ons maatschappelijk leven regelt (of zou moeten regelen).

Dat fundamentele uitgangspunt bepaalt onvermijdelijk de structuur, inhoud en stijl van «*De Grondwet toegelicht, gewikt en gewogen*». Aangezien dit werk geen handboek van grondwettelijk recht wil zijn, zijn er bewust geen verwijzingen naar de rechtsleer in

opgenomen. Dat «tekort» wordt weliswaar enigszins gecompenseerd door een vrij uitgebreide bibliografie, maar die omvat alleen handboeken en monografieën, geen tijdschriftartikelen. Binnen de logica van de opzet van prof. Rimanque vragen we ons alleen af of de geïnteresseerde burger veel zal hebben aan de rechtspraak, waarnaar in de voetnoten wel wordt verwezen.

De schikking van het boek volgt de gecoördineerde Grondwet van 1994. De teksten van de artikelen zijn vetjes gedrukt, terwijl wijzigingen en toevoegingen vanaf de eerste herziening na de Tweede Wereldoorlog (dus vanaf 1967) cursief zijn gedrukt. Perfect in de logica van wat dit boek wil zijn, zijn alleen relevante inhoudelijke wijzigingen cursief gedrukt, en niet de louter formele wijzigingen.

Op de tekst van ieder artikel volgt een deskundige commentaar, die zowel oog heeft voor de historische dimensie als voor de juridische inhoud van het artikel. Wat die commentaar vooral interessant maakt, zijn de zeer concrete invulling en de door- en kruisverwijzingen. Zo wordt onder art. 14 van de Grondwet bv. niet alleen het principe *nulla poena sine lege* uitgelegd, maar besteedt de auteur ook aandacht aan art. 11 Bijzondere Wet Hervorming der Instellingen of aan de delegatie van de bepaling van strafbare gedragingen. Onder art. 15 leren we dan weer wat *in concreto* met «woning» wordt bedoeld er ingegaan op de modaliteiten van de huiszoeeking (alleen jammer dat hier niet wordt verwezen naar de specifieke regeling voor parlementsleden, die in art. 59 wel wordt vermeld). In de commentaar bij art. 53 vinden we een beknopt maar zeer duidelijk overzicht van de meerderheden waarmee de kamers beslissen, terwijl onder art. 96 vrij grondig wordt ingegaan op het concept «lopende zaken». We stelden ook de verhelderende teksten op prijs, die in mensentaal het onderscheid tussen de bevoegdheid van de Koning op grond van art. 105 respectievelijk art. 108 tot uiting doen komen. En geheel in de lijn van de globale opzet vind je onder art. 118 niet alleen een bondig overzicht van de samenstelling en werking van de diverse raden, maar ook een lijst van materies die onder de institutionele autonomie ressorteren.

We mogen dus zonder aarzelen stellen dat prof. Rimanque zijn doel niet is voorbijgeschoten en dat hij een bondig en zeer goed leesbaar boek heeft geschreven voor de – geïnformeerde – leek. Zijn welbekende zin voor synthese en verzorgd taalgebruik komen hier volledig tot hun recht.

We zouden de auteur echter onrecht aandoen door het bij dat compliment te laten. Ook al is dit werk niet voor specialisten geschreven, toch blijft het voor iedere jurist – inclusief zij die dagelijks met het publiekrecht te maken krijgen – een interessante vertrekbasis. We blijven weliswaar betreuren dat niet minstens enkele voetnoten naar fundamentele rechtsleer verwijzen – wat in prof. Van Mensels commentaar op de Grondwet (*De Belgische federatie – Het Labyrint van Daedalus*) wel het geval was –, maar je voelt zo aan dat achter dit boek een totaalvisie schuilt van iemand die nog wel in staat is om het essentiële van het bijkomstige te onderscheiden...

Marc Van der Hulst

F. M. NOORDAM, *Socialezekerheidsrecht*, Deventer, Kluwer, 2000, 474 p.

Wij staan hier voor de vijfde, opnieuw grondig herziene druk van Noordams (voor het eerst in 1992 verschenen) «klassieker» over het (Nederlandse) socialezekerheidsrecht. In de titel is thans het woord *Inleiding* weggefallen, en terecht: in de loop der jaren is de behandeling verdiept en verbreed, en voor wie alleen een inleiding wil, heeft de auteur intussen zijn *Hoofdzaken socialezekerheidsrecht* gepubliceerd. Wie het voorliggende boek nuttig wil lezen, heeft liefst reeds een algemene juridische voorkennis en houdt de wettelijke best binnen handbereik. Is aan deze voorwaarden voldaan, dan haalt de lezer een zeer groot profijt uit het boek. Opvallend is de systematische en zakelijke behandelingswijze, althans wat de tekst in grote letter betreft, die als een doorlopend verhaal is geschreven. In kleine druk wordt wat van dit strakke stramien afgeweken door welgekomen uitweidingen over, bijvoorbeeld, maatschappelijke achtergronden of cijfergegevens. Gelukkig kiest Noordam, na een zeer leeswaardige inleiding (qua volume 15% van het boek) voor een bespreking «per sector» (zoals Belgen dit noemen), met afsluitende «overkoepelende» gedeelten over financiering, rechtsbescherming en internationaal en Europees recht. Een absolute

aanrader, zeker wetenschappelijk genoeg (en met voldoende visie) voor wie aan rechtsvergelijking wil doen, en navenant grondig en praktisch voor ieder die het Nederlandse recht over sociale zekerheid beroepshalve grondig moet kennen.

Dries Simoens

Yin-Yang. Van Mourik-Bundel, Deventer, Kluwer, 2000, XV + 476 p.

Ter gelegenheid van zijn 25-jarig ambtsjubileum als hoogleraar werd aan prof. M.-J. van Mourik (K.U.Nijmegen) een bundel met een vijftal opstellen aangeboden, hoofdzakelijk in de vakgebieden personen- en familierecht, met inbegrip van het huwelijksvermogensrecht, erfrecht, ondernemingsrecht inclusief personevennootschappen, fiscaal recht en notarieel recht. Zij zijn representatief voor de veelzijdige onderzoeksdomeinen van prof. Van Mourik. De bijdragen zijn meestal zeer kort gehouden, maar vele blinken uit door originaliteit en creativiteit, wat het hele boek bijzonder lezenswaardig maakt.

Ik vermeld slechts enkele opstellen die voor de Belgische lezer interessant kunnen zijn. Prof. M. Coene formuleert bedenkingen bij de schenking naar Belgisch burgerlijk recht, waarbij zij hoofdzakelijk het begrip «verarming» onderzoekt en in dit verband terecht onderstreept dat het onderscheid tussen kapitaals- en dienstengiften uit de tijd is. Prof. W. Huijgen schrijft over het beginsel van de testeevrijheid in het erfrecht, een actueel thema nu, gelet op de toegenomen omvang van de nalatenschappen, in vele rechtssystemen de vraag naar een redelijke verhouding tussen testeevrijheid en reserve wordt gesteld. Prof. E. Luijten onderzoekt de invloed van de notariële praktijk op het wetgevingsproces. Prof. A. Nuytink wijdt een zeer kritische bespreking aan de wetsontwerpen over de openstelling van het huwelijk en over de adoptie door personen van hetzelfde geslacht. Hij verzet zich tegen de openstelling van het huwelijken tegen het *heteropartnerschap* en acht de adoptie door personen van hetzelfde geslacht niet nodig gelet op de bestaande mogelijkheden van gezamenlijke gezag en voogdij en gelet op de erfrechtelijke gevolgen naar komend recht. Prof. A. Stille belicht de Franse plannen rond het erfrecht van de langstlevende echtgenoot. Prof. A. Verbeke formuleert een proeve van internationaal huwelijkscontract. Prof. Van der Burght en prof. Verstappen wijden twee interessante bijdragen aan de uitsluitingsclausule, waardoor bepaalde goederen uit de gemeenschap worden gehouden. Prof. B. Waaijer schrijft over de grenzen van de notariële geheimhoudingsplicht niet alleen bij criminaliteitsbestrijding en belastingfraude, maar ook in civiele aangelegenheden.

W. Pintens

J.E.J. PRINS, M.H.M. SCHELLEKENS, B.P. AALBERTS, H. GELEIJNSE, P. VAN WAELSDEN, *De universiteitsbibliotheek in het databankenrecht: een juridisch perspectief op de vraag naar de noodzaak en wenselijkheid van een bibliotheek als informatieproduct*, Deventer, Kluwer, 2000, 124 p.

Zoals de ondertitel van deze studie aangeeft, probeert ze meer te zijn dan een zoveelste bespreking van de (kwelijke) gevolgen die de Europese databankrichtlijn heeft op de wetenschappelijke (universiteits)bibliotheek. De klagegang waarin dit meestal uitmondt, over hoe sterk de uitgeverslobby wel was bij het totstandkomen van deze richtlijn, over die arme bibliotheken die onder het door hen verboede *sui generis*-recht bijna niets meer aan hun lezers kunnen aanbieden en zich desalniettemin blauw betalen aan licenties, deze klagegang heeft men willen vervangen door de mogelijke tegenaanval van de bibliotheken in de schijnwerpers te plaatsen. De auteurs, een mengeling van IE-juristen en bibliothecarissen, onderzoeken in hoeverre bibliotheken zelf kunnen optreden als producenten van informatie en als zodanig zelf kunnen profiteren van het databankenrecht, dat de rechthebbende zo'n goede bescherming biedt. Daarbij denkt men dan bijvoorbeeld aan gespecialiseerde databanken die onder impuls van een bibliotheek gemaakt kunnen worden (p. 20), elektronische tijdschriften die ze kunnen helpen oprichten, maar ook, zeer eenvoudig, aan de on-line publiekscatalogus. Kan de bibliotheek daar munt uit slaan?

Het antwoord dat de studie hierop geeft is jammer genoeg nogal weinig uitgewerkt en beperkt zich eigenlijk tot één bladzijde (p. 91). Het antwoord is in beginsel ja, maar we komen niet te weten wat het kwantitatief en kwalitatief eigenlijk inhoudt, hoe het zich verhoudt tot het hoofdprobleem van de bibliotheek, namelijk precies haar afhankelijkheid van commerciële databankproducenten voor haar andere taken. Men constateert immers dat het zich toeleggen op het zelf produceren van eventueel lucratieve databanken al snel conflicteert met haar positie als diener van het publieke belang (toegankelijk maken van informatie), een positie die men precies wil gebruiken om in de strijd tegen de databanken producenten (grote uitgevers) wettelijke uitzonderingen te verkrijgen om informatie aan aanvaardbare kostprijs en gebruiksvoorwaarden te kunnen blijven aanbieden.

Het feit dat het antwoord op deze hoofdvraag van de studie nogal dunnetjes uitvalt, belet niet dat het boek daarnaast een goed en tamelijk volledig beeld schetst van de hele problematiek die de aangepaste (Nederlandse) auteurswet en vooral het *sui generis*-recht voor wetenschappelijke bibliotheken meebrengt: hoe bibliotheken jarenlang (eeuwen!) geprofiteerd hebben van een nogal onduidelijke juridische status (het opstellen van een boek in een bibliotheek werd bijvoorbeeld in het algemeen niet gezien als een «openbaarmakingshandeling» in auteursrechtelijke zin, hoewel dat toch helemaal niet evident is, want de bibliotheekgebruikers zijn toch in de regel niet bepaald de «familiekring»), terwijl nu in het elektronische tijdperk, het loutere in de bibliotheek laten consulteren door haar lezers van zelfs maar één scherm uit een externe databank, precies wel als openbaarmaking wordt gezien en dus reeds aan toestemming van de leverancier van de databank gebonden is. En zelfs al zou men dit vanuit het algemeen belang betwisten, dan is er nog de tweede verdedigingsgordel van de elektronische uitgevers, namelijk het «hergebruik van een databank», dat in dezelfde richting gaat. Bibliotheken zijn duidelijk in het verliezers(betalers)kamp terechtgekomen.

Deze juridische analyse van de implicaties van het databankenrecht vormt de hoofdmoot van de studie. Het origineelste deel van de analyse bestaat erin dat men ook uitvoerig onderzoekt of de papieren en elektronische collectie van een bibliotheek zelf auteurs- of databankrechtelijke bescherming kan genieten. Elke collectie is immers methodisch geordend en de elementen ervan zijn afzonderlijk opvraagbaar, waarmee ze voldoet aan eisen van wat als werk (databank) beschermbaar is. Vraag is of een collectie, door de selectie waardoor ze is totstandgekomen, ook een persoonlijk karakter heeft. Leuk denkspoor alvast.

Het laatste hoofdstuk suggereert nog enkele alternatieve methoden voor bibliotheken om hun positie te verstevigen, als het dan toch niet echt lukt met dat reeds besproken zelf produceren (en commercialiseren) van databanken. Bibliotheken wordt aangeraden consortia te vormen, hun wetenschappelijk personeel aan te sporen de auteursrechten niet zomaar aan de uitgevers cadeau te doen, kleine commerciële diensten aan specifieke groepen te verrichten en ten slotte wegens haar archiefrol wettelijke beperkingen aan het te strenge databankenrecht proberen te verkrijgen (voor het maken van elektronische kopies bijvoorbeeld).

Ter afronding kan gezegd worden dat deze studie een goede introductie is tot de problemen van bibliotheken in het digitale tijdperk. De zaken worden daarbij ook in dit werkstuk in de eerste plaats bekeken door de bril van de bibliothecaris die zichzelf toch liever niet helemaal overbodig ziet worden en zich bijvoorbeeld een nieuwe taak als navigator voor het Internet toebedeelt. Zoals bij vele gelijksoortige studies wordt deze premisse als zodanig iets te weinig onderkend, terwijl ze toch niet zo vanzelfsprekend is. De informatie-uitwisseling tussen wetenschappers onderling, en tussen professoren en hun studenten, zou binnen vrij korte termijn wel eens zo goed als zonder de hulp van bibliotheken of uitgevers kunnen gebeuren: rechtstreeks van producent naar gebruiker, van schrijver naar lezer. De mogelijkheden van het Internet zijn immers nog lang niet uitgeput, gepersonaliseerde zoekmachines kunnen nu al erg veel... Zullen bibliotheken meer zijn dan stoffige archieven voor oud materiaal dat niemand de moeite waard acht te digitaliseren? De muziekmaatschappijen sliepen ook nog op beide oren toen plots de Napster aan het firmament verscheen.

Christoph Malliet

MEDEDELINGEN

Landschappen en monumenten – Schadevergoeding bij bescherming

A. Carette vestigt er de aandacht op dat, sinds de noot die zij schreef onder het op p. 1130 van de lopende jaargang gepubliceerde cassatiearrest van 3 februari 2000, bij art. 24 van het Vlaamse decreet van 8 december 2000 «houdende diverse bepalingen» (B.S., 13 januari 2001, tweede editie) in art. 18bis en art. 18ter van het decreet van 16 april 1996 houdende bescherming van landschappen, een procedure werd uitgewerkt die moet worden gevolgd om vergoeding te verkrijgen voor de waardevermindering van een onroerend goed, gelegen in een beschermd landschap, als gevolg van een besluit tot definitieve bescherming van een landschap.

Colloquium: Cyclus beursrecht

De Europese Vereniging voor Bank- en Financieel Recht organiseert op 14 juni 2001 en 11 oktober 2001 te Brussel een colloquium met als thema «Cyclus beursrecht».

Op 14 juni is het onderwerp: «De toelating tot een gereglementeerde markt en de controle van de genoteerde vennootschappen: aanprakelijkheid» (voorzitter: J.P. Servais).

Op 11 oktober wordt het onderwerp «De verrekening- en verrekeningsstelsels: welke zijn de praktische en reglementaire uitdagingen» behandeld. (voorzitter: H. van der Haegen).

Inschrijvingen en inlichtingen: AEDBF-Belgium, Benoit Feron, Nauta Dutilh, Terhulpesteenweg 177, 1170 Brussel.

Colloquium: De Re Ferenda

De Vlaamse Juristenvereniging houdt op 15 juni 2001 haar jaarvergadering aan de K.U.Brussel. In dit kader organiseert prof. dr. Frank Fleerackers een open colloquium over de rol van referenda en de directe democratie.

Binnen het colloquium *De Re Ferenda* komen sociologie, rechtseconomie, politicologie, rechtsfilosofie, geschiedenis en staatsrecht evenwaardig aan bod. De professoren Jaak Billiet, Boudewijn Bouckaert, Kris Deschouwer, René Foqué, Mark Van den Wijngaert en Jan Velaers benaderen elk het referendum vanuit de eigen discipline, met oog voor het juridisch doelpubliek en het afsluitend juridisch-maatschappelijk forum.

Inlichtingen: drs. Raf Van Ransbeeck, 02/412.42.11 of meester Y. Vanden Bosch, 03/248.65.61. E-post info: fleerackers@post.harvard.edu.

Studiedag: Europees mededingingsrecht

Op vrijdag 22 juni 2001 organiseert het Centre for a Common Law of Europe van de K.U.Leuven een studiedag over «Modernisation of the Application and Enforcement of European Competition Law: Consequences for National Competition Law and Practice».

Het volledige programma is terug te vinden op www.common-lawofeurope.be.

Inschrijvingen en inlichtingen: Centre for a Common Law of Europe, tel. 016/32.55.43, fax 016/32.53.14, e-mail: ccle@law.kuleuven.ac.be.

Grensoverschrijdende conflicten in het arbeidsrecht

CHRISTIAN DENEVE

2001; ISBN 90-5095-163-5; 179 BLZ.; 1.800 BEF; 98 NLG

In het huidige Europa ontwikkelen zich meer en meer permanente toestanden waarbij een werknemer bijvoorbeeld actief is in meerdere lidstaten, of waar een interimbureau arbeidskrachten gaat uitzenden naar andere landen, of waar managers bijvoorbeeld vaak een beroepsinkomen ontvangen van meerdere filialen van eenzelfde economisch concern in de verschillende landen waar ze actief zijn.

Zij komen allen in een juridisch vacuüm terecht, waar niet duidelijk is welke arbeidsrecht van toepassing is op hun activiteit: dat van het woonland, van het werkland, daar waar de zetel van de onderneming gevestigd is die hen uitzendt of daar waar ze hun hoofdactiviteit uitoefenen?

In dit boek worden, voor het eerst, de verschillende aspecten van deze diverse onderwerpen samen behandeld. Het geeft een volledig overzicht van de geldende regels, is geschreven vanuit de praktijk en toont dan ook op diverse vlakken de praktische gevolgen aan van het afsluiten van arbeidsovereenkomsten met gehele of gedeeltelijke uitvoering in het buitenland.

Wordt u geconfronteerd met grensoverschrijdende conflicten in het arbeidsrecht ?

- dan spaart u vanaf nu heel wat tijd, want u hoeft geen speurtochten naar informatie meer te ondernemen
- dan kunt u vanaf nu trefzeker adviseren en bijstaan, want dit boek bevat betrouwbare, degelijke en actuele informatie
- met handige samenvatting van rechtspraak
- met uitgebreide bibliografie

uit de inhoud:

Inleiding

Internationaal privaatrecht en internationaal (publiek) recht

Probleemstelling

De algemene beginselen van de verwijzingsregels

- 1. De vier deelgebieden van de conflicten
- 2. Afgrenzing en verwijzing

De bepaling van de bevoegde rechtsmacht

- 1. Het Europees bevoegdheids- en executieverdrag
- 2. Gemeen recht
- 3. Uitzondering voor de tijdelijk gedetacheerden

De toepasselijke wet inzake individuele rechtsverhoudingen

- 1. Het Verdrag van Rome van 19 juni 1980 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst
- 2. Arbeidsovereenkomsten gesloten voor 1 januari 1988

De toepassing van strafwetten en publiekrechtelijke wetten

- 1. Algemeen
- 2. Toepassing op het arbeidsrecht - toepassing op het sociaal zekerheidsrecht

Bibliografie - Bijlagen - Verwijzingen

Bestel nu!

bel

03/680 15 50

fax

03/658 71 21

mail@intersentia.be

stuur onderstaande coupon in een voldoende gefrankeerde envelop naar Intersentia uitgevers
Churchillaan 108 - 2900 Schoten

Antwoordcoupon

☐ Ja, ik bestel ... ex. van het boek *Grensoverschrijdende conflicten in het arbeidsrecht* (ISBN 90-5095-163-5) aan de prijs van 1.800 BEF per exemplaar. Ik betaal pas na ontvangst van de factuur, die mij samen met mijn bestelling bezorgd wordt.

Uw persoonsgegevens worden opgeslagen in de databank van Intersentia uitgevers en uitsluitend door Intersentia uitgevers gebruikt voor eigen commerciële doeleinden. Ze worden niet doorgegeven aan derden. Conform de wet op de persoonsgegevens van 8/12/90 hebt u recht op inzage en correctie van deze gegevens.

Dhr./Mevr. (schrappen wat niet past)

Naam, voornaam

Firma

BTW-nr.

Functie

Straat + nr.

Postcode + Gemeente

Tel.

Fax

E-mailadres

Datum

Handtekening

Bekroond met de Prijs 2000 van het Belgisch Instituut
voor Bestuurswetenschappen

Nieuw

Rechtsbescherming van de burger tegen de overheid

Een analyse van het systeem van administratieve rechtspraak in België

C. BERX

2000; ISBN 90-5095-045-0; 652 BLZ.; 4.750 BEF; 259 NLG

In dit boek maakt dr. C. Bex een fundamentele analyse van het systeem van de rechtsbescherming van de burger tegen de overheid. Het boek gaat uit van het recht van eenieder op toegang tot de rechter en van de eisen die dit grondrecht impliceren. Een van die eisen is transparantie. Transparantie met betrekking tot de precieze aard van het orgaan dat de rechtsbescherming moet verlenen - is het wel een rechter? - en met betrekking tot de juiste rechtsmachts- en bevoegdheidsafbakening tussen de diverse administratieve rechters. In dit licht wordt de huidige rechtsmachtsafbakening tussen de Raad van State en de burgerlijke rechter en de bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende administratieve rechtscolleges kritisch onderzocht. Vervolgens onderzoekt de auteur alle overige rechtsvragen met betrekking tot de oprichting, samenstelling, bevoegdheden en de werking van verschillende bijzondere administratieve rechtscolleges.

In een volgend hoofdstuk gaat de auteur, aan de hand van een grondige analyse van de gelijkenissen en de verschillen tussen de beginselen van behoorlijk bestuur en de beginselen van behoorlijke rechtspleging na of het onderscheid tussen de rechtsprekende handeling en de bestuurshandeling nog wel zo relevant is in het Belgische recht.

Achtereenvolgens komen het onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsbeginsel, het zorgvuldigheidsbeginsel, het rechtzekerheids- en het vertrouwensbeginsel, het gelijkheids-, proportionaliteits- en redelijkheidsbeginsel, de rechten van de verdediging, de openbaarheid en het motiveringsbeginsel aan bod. Vervolgens analyseert de auteur de rechtsgevolgen die het nationale en supranationale recht verbindt aan de bestuursbeslissing resp. de rechterlijke beslissing.

Eens is aangetoond dat het onderscheid tussen beide soorten overheidshandelingen nog wel degelijk van belang is, formuleert de auteur een antwoord op de cruciale vraag naar de kenmerken van een rechterlijke handeling, alsook naar de eisen waaraan een overheidsorgaan c.q. -handeling moet beantwoorden om als rechterlijk te worden (h)erkend.

Omdat nogal wat zogenaamde rechters en rechtscolleges niet aan de gefundeerd vooropgezette eisen beantwoorden, rondt de auteur haar boek af met voorstellen tot een grondige hervorming van het systeem van rechtsbescherming van de burger tegen de overheid in België.

Bestel nu!

bel

03/680 15 50

fax

03/658 71 21

mail@intersentia.be

stuur onderstaande coupon in een
voldoende gefrankeerde envelop
naar Intersentia uitgevers
Churchillaan 108 - 2900 Schoten

Antwoordcoupon

☐ Ja, ik bestel ... ex. van het
boek *Rechtsbescherming
van de burger tegen de over-
heid (ISBN 90-5095-045-0)*
aan de prijs van
4.750 BEF per exemplaar.
Ik betaal pas na ontvangst
van de factuur, die mij
samen met mijn bestelling
bezorgd wordt.

Uw persoonsgegevens worden opgeslagen in de databank
van Intersentia uitgevers en uitsluitend door Intersentia
uitgevers gebruikt voor eigen commerciële doeleinden. Ze
worden niet doorgegeven aan derden. Conform de wet op
de persoonsgegevens van 8/12/90 hebt u recht op inzage
en correctie van deze gegevens.

Dhr./Mevr. (schrappen wat niet past)

Naam, voornaam

Firma

BTW-nr.

Functie

Straat + nr.

Postcode + Gemeente

Tel.

Fax

E-mailadres

Datum

Handtekening

ANTWERPEN - GRONINGEN - OXFORD

INTERSENTIA RECHTSWETENSCHAPPEN